

БІБЛІОТЕКА.
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

III
П-12526
1929-1-12

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
імені
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

Ч.

27610/
1929.

III

17-12.526

1929-1-12

08

СВІТ ДИТИНИ

АЛЬМАНАХ ДЛЯ ДІТИЙ

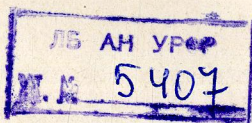
РІЧНИК Х.

Дар. 210-4/15 50

27610

Львів
Накладня Михайла Таранька
1929.

Зміст X річника.

I. Вірші.

Білоусенко О.:

Гордій 373.
Перепіпчині клопоти 166—167.
Соловейкові діти 262.

Блажкевич Іванна:

Соняшна купіль 163,

Вільшенко Ярослав:

Вже десять літ 330.

Галя (Цегельська Олена):

Вітер на могилі 200.
Черевички 132.

Гай В.:

Мопс і Брисько 208.
Хлопчик і голубка 280.
Хорт і ямник 180—181.
Школяр і осел 242.

Гіль Ф.:

Правда про сварку 349.

Дід Сава:

Вечірня молитва 207.
Котик і мишка 61.
Нечемна Ляля 146.
Пригода метелика й чмелика 177—188.

Ігорків Ю.:

Березень 65
Біля читальні 248
Вересень 257.
Весна іде 121.
Грудень 353.
Десяті уродини 322.
Збір овочів 293.
З Новим Роком 1.
Зимові радощі 33.
Жнива 237.
Ігор-Святославич 112..
Ірка вдягається 154.
Князь Володимирко 46.
Князь Роман 145.
Князь Любарт 268.
Князь Юрій II 268.
Король Данило 170.
Лев I 250.
Лист зі села 225.
Маги й доня 366
Михайло Глинський 303—304.

Надія батька-неньки 62.
На стрічу весні 97.
На сонце, на волю 193.
Наші приятелі 93.
Осінні роботи 305.
Перші галицькі князі 10
Поїхали до школи 275.
Прийшла весна 142.
Писанка 129.
Розмова з учителем 265.
»Світикові« кооператори 125.
Сінокоси 219.
Червень 101.
Юрій I 250.
Ярослав Осьмомисл 81.

Кадлубицький Григорій:

Заповіт для тебе 277.
Кого кохаємо 43.

Коломиець Авенір:

Добродій співунчиків 36—37.

Копоніцка Марія:

Бузько 150.
В гаю 152.
В полі 155.
Двір Марусі 183.
Ластівка 99.
Поворот птиць 157.
Спів жайворонка 123.
У цвітну неділю 135.

Кумка Михайло:

Він ще не скінчив 368.
Маляр на селі 190.
Матріна мова 185.
На годині граматики 376.
На мслочній дорозі 345.
Пригода з чорнилом 319.
Український школяр 289.

Лехнер К.:

Моя чета 78.
Хлопчик і цапок 215.

Ор-От.:

Відлітають 298.

Підгірянкa Марійка:

В зелену суботу 175.
Гоя, гоя 20.
Зима наступає 378.
Дзвіночки дзвонять дрібно 28.
Під хмаркою сірою 54.

Снігурочка 18.
То я знаю 70.

Сороко Юрій:
Осінь 333.

Таторе Робіндранат:
Вигадка 145.

Ха:
Гусь 12.
Качка 26.

Хронович Володимир:
Іде Христос 4.
Паде сніжок 371.

Шкрумеляк Юра:
Дві ріпки 351.
Де нам любо 68.
Дідусь і внуки 186.
Ластівочка 117.
Мала українка 108.
Малі кухарочки 317.
Наші пори року 345.
Один з найменших 26.
Перед жнивими 203.
»Президент« з Літині 378.
Старий дім 337.

Шумахер Т.:
Ходилиці 184.

Вершики без поданих авторів.

Вороні коні 52.
Два подорожні 349.
Коза-Дерева 312.
Лошатко 344.
Малий братчик 233.
Наші книжечки 229—230.
Овечки 279.
Плач княгині Ярославни 105.
Хлопчик і слимак 251.
Я до ліса не поїду 348

2. Байки і казки.

Андерсен Хр. Ганс:
Гречка і верба 182—183.
Козак з кресалом 13—18.
Літаюча скринка 100—105.
Погане каченятко 306—311.
Царський плащ 209—214.
Що думала про себе зарозуміла ігла 118—120.

Бацарія Н.:
Цвітка з маминої могили 71—78.

Бехитайн Людвик:
Шапка-невидимка 136—141.

Бризгун Кость:
Чотири сестри 98—99.

Волинська К.:
Лакомий зайчик 245—247.

Гарін Н. Н.:
Хитра дівчинка 238—242.

Гаршин В.:
Подорожуюча жаба 171—175.

Грімм браття:
Зорі-дукати 243—244.

Девіс-Джонсн Юлія:
Хлопчик-покотильчик 346—348.

Езон:
Лев, лис та осел 84.
Осел у левиній шкурі 87.
Осел і коза 153.
Рубач і лис 184.

Ірасек А.:
Король Ячменик 272—274.

Кадлубицький Григорій:
Байка 276—277.

Лотоцький Антін:
Десятьнадцята казка дідуса Тараса 323—329

Люпенко Петро:
Повний мшок і порожний 312.
Пчола й метелик 271.

Рогова О.:
Сонце, Мороз і Вітер 365.

Росцішевський М.:
Бальоник, соломка і капець 304.

Толстой Лев:
Заяць 24.
Мудрець 124.

Ріжні байки і казки без поданих авторів.

Золотий кіт 372.
Музиканти з міста Бреми 21—23.
Оле-Олекчин 55—61.
Правда і Брехня 269—271.
Сон льва 50—52.
Чому галки чорні 82—84.
Що кому смакує 282.
Як малпи здурили мурилку 340.
Як забавки посперечалися 341—344.

3. Оповідання.

А. М.:
Подорож до сонця 40—43.

Блажкевич Іванна:
Жерело здоров'я і сили 162—163.
Наука ощадности 354—356.
Утаєний скарб 290—292.

Галя (Цегельська Олена):
Родина 147—150.

Е. Л.:
Вірна сестричка 313—316.

Жилава П.:

Катруся 363.

Жуковецька Володимира:

Сянка 249—250.

Кадлубицький Григорій:

Мала героїня 258—262.

Чайки 152.

Кумка Михайло:

Дитячі здачки про минуле 374—376.

Лотоцький Антін:

Ось таких нам найбільше 38—39.

Мандюкова Ярослава:

Нечемний Юрчик 53—54.

Син України 69—70.

Як дурний Петрусь господарив 369—371

Малий історик:

Про Ярослава »Осьмомисла« 79—81.

Про похід Ігоря на половців 109—112.

Про початок гал. князівства 7—10.

Про галицьк. князя Романа 143—144.

Про перш. короля Данила 168—170.

Про князів Галицько-Волинської
держави 234—236.

Про князя Юрія II 266—268.

Про московське царство 359—362.

Татари 204 207.

Як зросло галицьке князів, 46—49.

Україна під владою Литви

й Польщі 299—303.

Орвіето Лявра:

Вірші Марка 201—202.

Зарібки Левця 44—46.

Зв'язані руки 164—165.

Історія куска хліба 133—135.

Історія світа 294—298.

Левцю бе маму 231—233.

Левцю — судію 263—264.

Маска 5—6.

Сміх і бурмотіння 106—108.

Сильний чоловічок 357—358.

Хронович Володимир:

Забув 34—35.

Люця 247.

Мати 278 289.

Свят-Вечір 2—4.

Шведер Евген:

Перша муха 151.

Шкрумеляк Юра:

Кара за непослух 122—123.

Нагорода пильности 217—218.

Сердечна згадка 331—333.

**Ріжні оповідання без поданих
авторів.**

Вороги дерев 194—200.

Вратована дитина 281.

Вулик 187.

Данилко з морозу сміється 25.

Данкова няня 366—368.

Два приятелі 185.

Добра гадка 318.

Звідки взялися писанки 130—131.

Маленький музик 85—86.

Оборонці дерев 226—229.

Перший малюнок 66—68.

Пригода під північним бігуном 88—91.

Треба признатися матері 11—12.

Цвітка льотосу 19—20.

4. Сценічні вистави.

Кадлубицький Григорій:

Івась (монольог) 252—253.

Кумка Михайло:

Суперечка на сцені 283—285.

5. Ноти й пісні.

Весна 155.

Журавлі 285.

Літо 218.

Черемошем на дарабі 319.

6. Забави та ігри.

Війна 338 339.

Вовк і гуси 94.

Гуси до дому 254.

Забава в »Лиса-Микиту« 176—179.

Забава в яструба 286.

Зайчик 158.

Дзвінок 191.

Деркач 222.

Лисячий хвіст 126.

Кривий лис 286.

Німа забава 30.

Німі приповідки 126.

Німії 191.

Послух 63.

Почта 158.

Сліпий господар і слуга 30.

Тяляр 63.

Учитель музики 30.

Цюця-бабка 221.

Що до чого 191.

7. Всячина.

Ваші ровесники зза Океану 27—28.

Вістка з Полісся 214—215.

Дещо про бавовну 92.

Діточі театральні гуртки 220.

Загадки: 31—32, 64, 95—96, 127, 159—
160, 192, 223, 255—256, 287—288,
319 і 352.

Мандрівка »Світика« до Женеви 350—351.

Пластовий куток 29.

Розвязки загадок: 127—128, 223—124.
379—380.

Сахарина чи цукор 188—190.

Ті, що вас люблять 234—336.

Що таке сахарина 156—157.

Як друкують книжку 113—117.

Редактор і видавець: Михайло Таранько.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 1.

СІЧЕНЬ

РІК 1929.

ЗМІСТ:

1. З Новим Роком	1
2. Свят-Вечір	2
3. Іде Христос	3
4. Маска	5
5. Про початок Галицьк. Князівства	7
6. Перші галицькі князі	10
7. Треба признатись матері	11
8. Гусь	12
9. Козак з кресалом	13
10. Снігурочка	18
11. Цвітка льотосу	19
12. Гоя, гоя	20
13. Музиканти з міста Бреми	21
14. Заяць	24
15. Данилко з морозу сміється	25
16. Один з найменших	26
17. Качка	26
18. Ваші ровесники заа Океану	27
19. Дівіночки дзвонять дрібно	28
20. Пластовий куток	29
21. Забави	30
22. Загадки	31

Ціна 1 зол.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

що „Світ Дитини“

повинен бути в кожній

українській хаті де є

діти.

ПЕРЕПИСКА

з

ЧИТАЧАМИ

ПАМ'ЯТАЙТЕ

при кожній нагоді про

збірку датків на пресо-

вий фонд „Світа Ди-

тини“.

Любця Моравецька в Ланчині: Твоє докінчення „недокінченого вершика“ з 12 числа газетки дуже гарне і ми післали його авторови до одобрення. Автор відповів, що це такі самі окінчення, які він був написав і дуже втішився, що Ти так влучно доповнила ушкоджений його твір. „Світик“ також незвичайно вразився, коли довідався з листика, що Ти його ровесниця.

Надіслану жертви на „Дар для Просвіти“ подаємо у виказі на окремім місци. Старайся збирати дрібнички навіть жертви на „Просвіту“ між своїми товаришками.

Адміністрація „Світика“ дякує Тобі гарненько, за це, що Ти **перша** з усіх передплатниць приєднала, а зглядно здобула, одного нового передплатника, який прислав уже цілорічну передплату з гори. Наколи так усі читачки й читачі підуть за Твоїм приміром — то в тім році стане „Світик“ виходити двічі в місяць.

Згадки розв'язуй пильно і надсилай розв'язки — а певно припаде Тобі в уділі якась гарна премія. Па!

Дизьо Стахів у Лазарівці: Такою самою приємною несподіванкою, був Твій листик для редактора „Світика“, любий Дизю! Він тишиться, що має такого слухняного та пильного читача. „Малого Льорда“ старайся конче прочитати. З цієї повісті навчився дуже багато! Є там представлені гарні і благородні типи, повні посвяти і любови для других (маленький льорд Фонтлерой, його матуся, старий купець і малий Дік), при яких погані типи як льорд Дорінкорт, адвокат Гевішем та інші никнуть і піддаються вседіло їх благородному впливови і самі стають добрими людьми. Бо треба знати, що на світі такого лихого характеру, якого доброта і любов та самопосвята не потрапилиб полонити.

„Малий льорд“ навчить Тебе, любий Дизю, любити всіх і робити всім добро — а це є найосновніша ціль нашого життя

Твій опис побуту в Коломій дуже вичерпуючий, а притім незвичайно коротенький. Напиши колись коротенького листа по німецьки! Що бачив у кні в Коломій? Як будуть колись висвітлювати на екрані „Малого льорда“ то конче постарайся побачити цей прегарний фільм. Як Ромко приїде на Свята до Лазарівки — то займіться обоа збіркою на „Дар Просвіти“. Чи умієш совгатися на совгах (лижах)? Це дуже приємна і здорова розривка по науці! Гарезд!

Дарця, Ромко й Галя Головацькі в Майдані: За щирі побажання щире Вам спасибі! „Світик“ незмірно тишиться, що так гарно проминули Вам вакації! А тепер напишіть, що приніс Вам св. Миколай? Пишіть листики всі такі гарненькі, як цей послідний. Читання переписки з любителями і приятелями справляє „Світикови“ найбільшу приємність. Цього року певно є прегарна зима в горах? Чи устроюєте ялинку і як її прибираєте? Чи ходите на ховзанку та чи маєте совги?

Дизьо Чорнега в Студянці: Щось дуже часто „переноситься“ Твоя почта! Найкраще було би, колиб вона перейшла до... Вістови. Це найблища місцевість від Студянки.

До гімназії іти найліпше в 12-тім році життя, бо тоді легше піде Тобі наука. За се тепер посвяти багато часу на читання книжечок з байками; вчися гарно писати (каліграфія), а як є змога то нехай хто уділяє Тобі перших початків музики — гри на скрипці або фортепіані. Твій вік — це найвідповідніша пора на таку науку. За зміну адреси пришли 1 зл. на пресовий фонд „Світика“.

Василь Фіжделюк у Ростоках: Дуже це гарно, що школярики в Ростоках так мило згадують свого бувшого пана учителя, Григорія Вовка, який виїхав від вас до Шешор. Велика шкода, що цей ваш новий пан учитель, не йде слідами свого попередника. Шкода такої гарної бібліотеки, яку справив був для вашої школи п. Вовк. Постарайся отже згуртувати всіх своїх шкільних товаришів біля себе і складайте собі гроші на книжки. Читайте українські книжечки в домашньому гуртку. В той спосіб будете продовжувати діло своєї самоосвіти, яке так гарно між вами започаткував ваш бувший пан учитель, який певне носить у своєму серцю глибоку тугу за своїми гарними і добрими школяриками з Ростік. Чи одержав листа в справі цієї помилки з чеком на 10 зл.? Все вістало вияснене і помилка справлена

СВІТ ДИТИНИ

З Новим Роком!

Вже старенький рік минає
І надходить Рік Новий,
Точно в північ надїжджає
І питає всіх дітей:

— Щож ви, дітоньки, робили
У минулім році тім?
Батька й неньку чи любили?
Чи їх слухали у всім?

— Чи учились ви пильненко,
Слухали учителів?
Чи були для старших добрі
Й для своїх товаришів?

— Як не було так, як кажу, —
Як часом чинили зле,
То тепер змініть на добре
Все поведення своє!

— Бо тепер уже ви старші
І ростете з кождим днем, —
Будьтеж чемні і розумні,
Станьте для усіх взірцем!

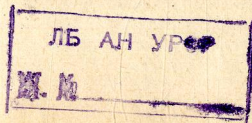
— Щоби ненька вас любила,
Щоби вас хвалив весь світ,
Щоб ви рідний край вкрасили,
Як пахучий свіжий цвіт.

— Щоб про діти українські
Добра слава в світ пішла:
„Над дитину українську
В світі кращої нема!“,

Так сказав той Рік Новенький
І говорить дівчата:
— Знаєм, знаєм, що теперки
Настає нова пора!

— Всі будем від нині чемні,
Мем змагати до добра, —
Щоби з нас потіху мала
Наша Ненька дорога!

Ю. Ігорків.

Свят-Вечір.

Ще перед „Новим Роком“ очікував Коля з дому гроший на оплачення станції, та пару золотих на дорогу. На жаль минув один день нового року, минув другий, третій, четвертий і п'ятий, а з дому сподіване не надійшло. Даром тільки набігався по вулицях міста за листоношом. В дома здається забули за нього зовсім. Огірчений, а при тім невимовно змучений прийшов Коля перед самим Свят-Вечером на станцію та взявся перероблювати завдану лекцію з географії. Не перешкаджав йому ніхто. Товариші, які були з ним на станції, відіхали до дому на свята, а за ними їхній гомін, та веселість. В кімнатці лишилася тільки студінь і самота. Решту доповнили відгуки пережитого дня.

Коля сперся над атлясом, а що вже стемнювалося, перестав тому учитися і попав у задуму. Змучення тимчасом викликало серед невеселих думок дрімоту, а ся свого сумежника.

Коля заснув...

* * *

Йому з кухні, через поріг, кинула хазяйка лист, який до неї написала старша сестра Колі. Для ощадности був при нім, у малій коверті, також лист і для него. Замість засвічувати в дома свічки на ялинці, засвітив Коля малу, нафтову лампочку та став перечитувати оба листи.

Сестра писала до хазяйки, що слідує:

Високоповажана Пані!

Несподівані обставини змушують нас до сего, що дня першого січня не можемо Вам післати місячної

належитости за станцію Колі. Прошу однак не давати се братови відчутти. Найдалше до 15 с. м. довжок вирівнаємо, а ся зволока, що правда перша, буде zarazом і послідною.

З повною й правдивою пошаною:
Галя Заворотюківна.

На жаль лист сестри до Колі представлявся зовсім інакше. В нім вона правди зовсім не скривала, лишень висловлювала її щиро.

— Кольцю! — (писала сестра в листі до брата). Татусь зредукований. Служниця відійшла від нас ще передвчера, а мамуся з журби тяжко захворіла. Надія на якусь иншу посаду дуже мала. Здається, що від лютого дістане татусь якесь місце на тартаці пана Дорожсинського. Біда тільки в тім, що на сю посаду є багато кандидатів. Може однак якось Бог допоможе. По святах продамо корову і за станцію гроші пані пішлемо. Будь тільки доброї думки й не журися, а при тім вчися братчику, вчися мій соколе!

Здоровлю Тебе щиро — сердечно.
Твоя сестра
Галя.

* * *

— Колю, Кольцю! Дитинко моя дорога! Пробудися!

На силу підвів хлопчина повіки та здивовано глянув довкола себе. Перед ним стояв татко в грубім футрі, опорошений снігом від стіп до голови.

— Ох, і заснув ти, мій хлопче, як ніколи ще в життю. Вставай, поїдемо до дому.

Якась болюча думка почала у хлопця відганяти дійсність.

— Де, що, як і кудю? — прошептав Коля тихо.

— Судьбою, моя дитино, судьбою. Я вчера ще виїхав до тебе, та біля Корчина потяг засипало снігом так, що ані руш не можна було дістатися навіть до Белза. Потяг з бідою ледви перед годиною доволікся до Львова. Шлях однак уже прочистили й нема вітру. Може якось

до дому заїдемо. На Свят-Вечір вже певно що ні, але на
Всеночне певно. Збирайся, хлопче! Станція вже заплачена,
фірман рівнож.

— І се не сон? Се дійсність?

— Але-ж дійсність, сину, дійсність!

— Татку! — крикнув урадуваний Коля і кинувся
батькови на шию.

А за часок їхав Коля вже з татком на двірць щасли-
вий, як ніколи ще. До його радості достроювалася та-
кож і весела колядка. Під вікном якоїсь хати співали ко-
лядники:

Радість нам ся явила
Діва Сина родила.

Володимир Хронович.

Іде Христос...

І знов до нас в сніжнім хитоні
Христос до хат в сю ніч іде,
та білі, янгольські долоні
на серця лагідно кладе.

Кладе долоні свої ясні
на кожду хату, кождий дім
і шепче нам в сю ніч прекрасну:
— Любіться! Мир людям всім!

Кладе долоні зі слезою
й на сю могилу у садку,
де спить стрілець, що впав у бою
за волю рідного краю.

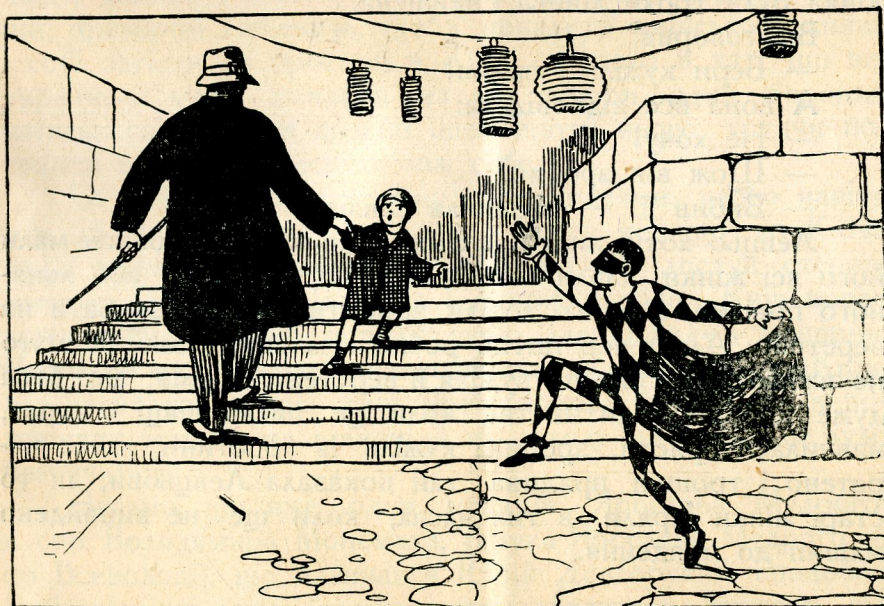
Володимир Хронович.

Маска.

Тато, мама, місс Пір і Левцьо вийшли на прохід. Левцьо побачив тоді одну річ, якої ще ніколи не видів і сильно налякався. А саме — побачив він маску, яка підійшла до нього й почала скакати й танцювати довкола

нього. Левцьо почав сильно плакати, маска втікла, а тато сказав:

— Який ти дурненький! Чиж не бачиш, що це такий самий хлопець, як і ти?

І тато завернув назад маску, яка задержалася трошки дальше, щоби подивитися на того малого хлопця, що боявся її.

Маска підійшла близько. Се був хлопчик девяти- або десятилітній, убраний в синю й жовту одержу, з лицем, пофарбованим червоною, жовтою і чорною фарбою. Був і не дуже гарний, але не було нічого такого, чого можна би злякатися. І Левцьо переконався також та перестав плакати. Він був навіть радий, коли тато дав масці два сольди, а маска побігла купити собі печених каштанів.

Коли Левцьо вернув домів, оповів кухарці Емілії, що він бачив маску.

— Це нічо дивного! Прецінь тепер є карнавал! — сказала Емілія.

— Що це таке карнавал? — спитав Левцьо.

— Карнавал — се був колись добрий чоловік. Його жінка була трохи лінива і ненаїсна.

Він говорив:

— Бери кужіль і пряди!

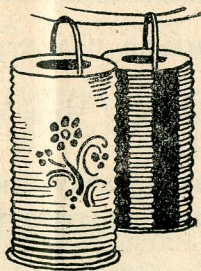
А вона все відповідала:

— Не хочу!

— Що ж він зробив?

— Вибив її! — відповіла Емілія.

Левцьо хотів знати, що се таке кужіль. Колись мали його всі жінки, клали на нього клапти вовни, або льняного повісма, з якого хотіли зробити нитки і звивати на веретено. Але тепер нитки роблять машини і майже ніхто не вживає вже більше кужіля й веретена. Емілія, що була дуже добра і в дитинстві, коли ще пасла вівці в горах, навчилася прясти, зробила кужіль із тростини, взяла веретено і трошки прядива тай показала Левцьови, як то старі жінки пряли в тих часах, коли ще не винайдено машин до прядення.

Про початок Галицького Князівства.

Про перших галицьких князів: Бориса, Ростислава, Рурика, Володаря і Василька.

В попереднім числі „Світика“ ми закінчили писати історію Київського Князівства, то значить тих часів, коли Київ був наймогутнішим містом на всій Україні і був дійсною столицею тодішньої великої української держави. Київський князь був усе найстарший між другими українськими князями і вони звичайно його слухали. Та часто також, як ми вже писали, деякі так звані удільні князі повставали проти великого князя київського, йшли на нього війною і навіть брали собі на поміч ворогів України, приміром Печенігів, щоби повалити київського князя і собі засісти на престолі в Києві. Бувало й так, що всі українські князі ділилися на два табори, один боронив київського князя, а другий ішов проти нього, хочаби посадити в Києві когось зпоміж себе.

От через такі міжусобиці між князями, часто навіть між рідними братами, та ще й через те, що до Києва мали через ті братовбійчі спори легкий доступ степові племена Печенігів, Половців і інших народів, Київ почав підупадати і тратив поволи свою давню силу і значіння. Через те вже й удільні князі не дуже лакомилися на Київ, але засновували собі свої нові держави й столиці в подальших землях, на півночі й на заході від Києва, де було безпечніше.

Знаємо, що вже один правнук Ярослава Мудрого, а син Володимира Мономаха, (внука Ярослава Мудрого — по Всеволоді), що називався Юрій Довгорукий сподобав собі північні землі і осівши там, заснував державу, що дала початок московській (російській) державі і московському народови. Цей Юрій багато причинився до упадку Києва, а потім його син Андрій Боголюбський напав у році 1169 на Київ і зруйнував його до решти, забираючи навіть образи з київських церков. За цього Андрія почала вже на добре рости московська держава, яка до нині є завзятим ворогом України.

Але українська держава не пропала ще через те, що Київ був знищений. Вона проіснувала ще потім з 200 літ, тільки її ядро пересунулося на захід, на ті землі, де є нині Східна Галичина, Волинь і Холмщина. Ці землі вже й давніше належали до української держави, бо ще відібрав їх від західних сусідів Володимир Великий. Та вони були удільним побічним князівством і слухали у всьому Києва, а коли Київ знищено, ці галицько-волинські землі стали осередком української держави — і був потім час, як побачимо, що галицькі князі мали Київ під своєю рукою і посилали туди своїх намісників.

Одним з найперших галицьких князів був син Володимира Великого, Борис, а потім Всеволод. Пізніше князюють тут коротко ще різні князі. Але галицько-волинська держава почала на добре зростати в силу, як ці землі дістав у році 1050, отже майже 900 літ тому взад, князь Ростислав, син Володимира Ярославича, то значить внук Ярослава Мудрого. З того бачимо, що рівночасно, як на півночі одні внуки і правнуки Ярослава Мудрого забули й відчужилися від свого народу й збудували московську державу, то в Галичині й на Волині другі внуки продовжують існування української держави. Про цю галицько-волинську державу починаємо тепер писати.

Князь Ростислав не довго був у Галичині князем, бо по 10-ти літах мусів утікати від київського князя Ізяслава і потім згинув десь у Тмуторокані (де нині Кубань). Та по нім лишилися три його сини: Рурик, Володар і Василько. Ці брати жили між собою в великій згоді і давали всім іншим князям добрий примір. Коли Володимир Мономах скликав зїзд князів (у Любчу коло Києва), щоби їх усіх помирити, то на тім зїзді ці три брати, Ростиславичі (сини Ростислава) впінулися за свою батьківщину, Галичину, яку їхньому батькови неправно відібрав київський князь. Князі згодилися і ухвалили віддати Галичину Ростиславичам; а що Галичина ділилася тоді ще на три малі князівства, то їх розділили між трьох братів так, що Рурик дістав Звенигород (нині село недалеко Львова), Володар дістав Перемишль, одно з найстарших галицьких міст, а Василько дістав Теребовлю.

Але цим трьом згідливим братам не дали спокійно князувати в Галичині. Хотяй всі це ухвалили, але зараз деякі почали кнувати на них зраду. Волинський князь Давид шепнув київському Святополкові, що Василько ніби хоче відібрати від нього Київ. Святополк повірив і захотів пімститися на Василькові. Він запросив Василька ніби в гості до себе, а коли цей поїхав, то його зловили під Києвом Святополкові слуги і викололи йому очі, а потім відвезли його до того злого Давида на Волинь.

Володар довідався про це, що зробили його любому братови, пішов з військом, побив Давида і визволив Василька. Василько, хоч зовсім сліпий, князував від тепер у Теребовлі.

Тепер уже здавалося, що всі три брати спокійно живуть у своїх землях. Та небаром знову київський князь Всеволод пішов на Галичину. Але під Перемишлем у році 1084 розбили його всі три брати Ростиславичі так, що він ледво втік, і оборонили свою Галичину.

Небаром потім Рурик умер, а брати Володар і Василько поділилися Галичиною по половині. Володар сидів далі в Перемишлі, а Василько в Теребовлі. Ці два брати жили далі у великій згоді і спільно обороняли свого князівства перед другими.

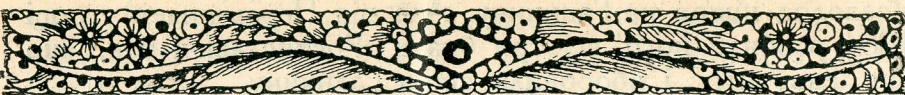
Київський князь Святополк позавидував галицьким князям, що вони зростають в силу і в пять літ по смерті Рурика, (1099 р.) рушив війною на Галичину. На поміч собі прикликав і Угрів (Мадярів), що вже тоді мали свою державу за Карпатами. Та Василько й Володар зібрали велике військо і ще попросили собі на поміч Половців. Коли Святополк київський обляг Перемишль, Василько і Володар так його військо і Угрів розбили, що київський князь ледво втік з поля битви і вже потім не лакомився на Галичину. Тай Угри не думали вже про похід на Перемишль.

Князь Володар забезпечив свої границі від заходу й півночі, а чуючись сильним, часто ішов війною на Польщу, аж за Вислу. Поляки радилися, як би його зловити, а що не могли силою, то задумали підступом. У князя Володаря був один дворянин Петрко Власт, про якого

князь мабуть і не знав, що це Поляк. Поляки підкупили цього Власта, щоби зрадив свого князя. І коли раз пішов він з Володарем у ліси в околиці Дубецька на лови, завів князя в якісь дебри, кажучи ніби, що там найдуть грубого звіря. А там була польська засідка, яка зненацька зловила Володаря і забрала в полон. З тої неволі викупив потім Володаря його брат Василько теребовельський, давши за нього Полякам 20.000 срібних гривен (на нинішні гроші — це великі мільйони злотих).

Та вернувши з польського полону князь Володар уже не жив довго. Він умер в р. 1124, в кілька місяців по Василькови, що також умер того року. Отже оба князювали майже по 30 літ і дуже зміцнили галицьку державу, яка тоді звалася: Червона Русь. Вони лишили кількох синів, та про це розкажемо другим разом.

Ю. Ігорків.

Перші галицькі князі. (Василько і Володар, 1094—1124).

Ви оба мужі хоробрі!
Йшли за галицький престіл
У кровавий бій з врагами,
Гнали їх із наших піль.

Ти, Васильку, своїм землям
Лиш добра завжди бажав,
Та Давид тебе лукавий
Віч позбавив і звязав!

Володар тебе ратує, —
Ти ідеш, хоча сліпий,
В бій стаєш за Перемишель,
Наче лицар чарівний!

З Перемишля князь завзятий,
Наш хоробрий Володар —
Ворогам своїм у бою
Неодин несе удар.

Але зради допустився
На князеви Власт Петро,
Хитро він завів у сіти
Й передав врагам його.

Брата ти звільнив з неволі,
Давши окуп золотий,
І від ворогів лукавих
Остеріг своїх дітий.

Ви оба у згоді жили
Й князували много літ,
То й по вас край наш рідний
Довго ще міцний стоїть.

Треба признатися матері до всього.

Одного гарного попудня сидів Михасько в робітні свого батька, що був столярем, і стругав собі якийсь кусник дерева батьковим ножом. В тій хвилині увійшла його молодша сестричка, Ірка і сказала зі страхом:

— Михасю, я зробила щось страшного! Але це не моя вина.

— Що такого? — запитав Михасько.

— Як не скажеш того нікому, то я розкажу тобі.

І коли Михась запевнив її, що не скаже нікому, вона говорила далі:

— Я хотіла напиться води, а ти знаєш, що я не люблю пити води з горнятка тільки зі склянки. В хаті не було нікого; отже я взяла зі стола склянку, зачерпнула води та коли саме хотіла піднести склянку до уст, склянка висовгнулася мені з руки, впала і розбилася в куски. Ох, яке це страшне! Тепер уже бачу, що мама має слухність, коли заборонює мені пити воду склянкою. Але що я тепер зроблю, як мамуся прийде. Чи признатися їй до того, Михасю? Може вона не запримітить і без того обійдеться. Це якраз найкраща склянка в хаті; мама дуже зажуриться і буде гніватися, як признаюся, що я це зробила.

Михасько подумав, а далі говорить:

— А послухаєш ти моєї ради, Іренко?

— Послухаю! Що-ж ти порадиш мені? — сказала залякана дівчинка.

— Якби я щось такого зробив, я признавсяб мамусі. Це все є найкраще. Як признаєшся, то мама і простить тобі скорше і тебе не буде совість гризти.

— Ой, Михаську, — відповіла Ірка — тобі здається, що то так легко признатися. Ти не знаєш, як то важко признатися. Не знати, чи ти признавсяб до чогось такого.

— Я тобі, сестричко, вірю, що це не легко. Але це чесно, признатися і я так зробив би! — відповів Михась. Говорячи це Михась узяв молоток і вдарив по ножуку, щоби полінце дерева скорше розкололося. Та він ударив так нещасливо, що ніжик випав йому з рук, а коли Михась підняв його з землі, побачив на превеликий свій страх, що кінчик вістря відломився! Налякалася й Іренка, але не могла здержатися, щоби сумно не всміхнутися, і сказала:

— Ну, бачиш, Михасю! І тобі тепер щось подібне трапилося. Ти вломив батьків ніжик. Скажи тепер, чи признаєшся батькови зараз, що ти зробив?

Михасько дуже збентежився, а Ірка говорила далі:

— Тепер ходім обоє і признаймося до того, що ми зробили шкоду, бо буде нас совість гризти...

— Признатися? — відповів Михась. — Ах, я думаю, що... я гадаю... я знаю... я то, я не винен і... — І, не договоривши речення,

Михасько замкнув ніжик і сховав його в батькову шухлядку кажучи: — Бачиш, Ірко, наш слуга. Петро, іде собі від нас геть, то як тато побачить, що ніж зломаний, подумас, що це зробив Петро. Петрови й так уже нічого не зможе сказати, бо його не буде і так скінчитьсяся.

— Ой, Михасю, а не казав ти перед хвилиною, що ти признався до чогось такого? А чи то гарно і чесно, щоби через тебе впало на невинного Петра підозріння, що то він зломив ніжик? — запитала Іренка. — Я таки признаюся мамі, що я збила шклянку, а ти як собі хочеш.

По цих словах Ірка вийшла з робітні і Михась побачив її аж надвечір, але пізнав, що вона вже призналася і скинула з себе той тягар вини, бо вже була веселіша, як перед тим. — Коби мені було вже так легко! — подумав собі сумний Михасько. Але він не мав відваги признатися батькови до свого вчинку і навіть в очі йому не смів подивитися, як сиділи при підвечірку.

По підвечірку батько пішов до робітні, а що потребував до чогось свого ножики, взяв його з шухляди і отворивши, побачив зломане вістря. Батько знав, що Михась любить часто майструвати і навіть бачив свіжо розколоне полінце, яке Михась забув у робітні, тож зараз закликав хлопця і цей зі страхом і соромом мусів признатися до всього. На це батько сказав:

— Не карав би я тебе, сину, за це, що ти зломив ніжик, бо ти цього навмисне не зробив, але покараю тебе за це, що ти затаїв сю шкоду і не признався мені зараз. За кару іди тепер до хати і не смієш вийти нікуди аж завтра по обіді.

Засоромлений Михась пішов до кімнати і плакав зі встиду та прислухувався, як Ірка бавилася на подвір'ю з товаришкою. Та коли товаришка пішла до дому, Ірка побігла до робітні і стала просити батька, щоби цей раз дарував Михасеві кару, бо хоча він сам затаїв свій учинок, то їй порадив признатися матері до того, що вона збила шклянку.

Добрий батько послушав дитини і дозволив Михасеві вийти з хати. Михась подякував батькови за доброту а Ірці за поміч і бавився з нею весело цілий вечір. Про ту немилу пригоду вони вже ніколи не згадують, але тої науки, яка в ній міститься, ніколи не забудуть.

Гусь.

Гусь, як краса, так і біла,
Коби добре попоїла
Йде у воду не, плаває,
Піря дзьобом обмиває,
Бо встидаєсь, як нехарна,
Хоче бути чиста — гарна. Ха.

Козак з кресалом.

(За Андерзеном).

Ішов раз темним лісом козак Голка. Раз, два! Раз, два! З торбиною на плечах, з шаблею при боці і з крісом у руках. Серед ліса стрінув він стару відьму-чарівницю. Вона була дуже погана. Долішна щока звисала їй аж на груди.

— Добрий вечір, чарівнице! — сказав козарлюга.

— Добрий вечір! О, що за гарний у тебе кріс, а яка шаблюка! Ти правдивий козак-запорожець! — сказала баба. — Я зроблю так, що ти будеш мати стільки гроший, скільки забажаєш.

— О, це мені здалосяб, бо кишені порожні! — сказав козак. — Але де їх взяти?

— Бачиш отсього дуба? — запитала чарівниця і показала на грубезне дерево при стежці. — Отсе дерево

в середині порожне. Ти мусиш вилізти на вершок дуба, а там є такий отвір, крізь який дістанешся глибоко в дупло. Я прив'яжу до тебе мотуз і витягну тебе з дупла, як ти закличеш.

— А щож там у тому дереві? — питає цікавий козак.

— Там гроші є! — відповіла баба. — Як влізеш у дупло аж на дно дерева, знайдешся у просторій коморі. Там ясно, бо світиться сто ламп. В коморі побачиш троє дверей. Як відчиниш перші і увійдеш в першу скарбницю, побачиш там на скрині пса, що має такі очі, як горнятка. Але ти не бійся пса, візьми його сміло зі скрині, постав на землю і набери собі зі скрині стільки гроший, скільки захочеш. Але тут є лише мідяні гроші. Як схочеш срібла, то підеш у другі двері, де сидить пес з очима, як млинські колеса. Як схочеш золота, то підеш у треті двері. Там сидить на скрині пес, з очима, як два місяці, але ти нічого не бійся, здійми і його, набери собі золота, потім постав його назад на скриню і йди.

— Добре, чарівнице! — згодився козак. — Але чим я тобі відплачуся за це добро?

— Нічим! Мені візьмеш з дупла тільки старе кресало.

— Ну, то впереди мене мотузом, нехай лізу на дуба! — сказав козак.

Баба обв'язала його мотузом, він виліз на дуба, побачив отвір і заліз у дупло. І дійсно, зійшовши на спід дуба, він побачив троє дверей. Увійшов у перші, там скриня а на скрині пес з очима-горнятками.

— Ти гарна собачка! — сказав козак, узяв пса, поклав на землю і відчинив скриню. Пес сидів тихо, бо бачив на козакови бабин шнурок. Козак набрав мідяних гроший, поклав пса на місце і пішов до другої скарбниці.

Тут сидів пес з очима, як млинські колеса.

— Не дивися на мене так страшно, бо ще тебе очі заболять! — сказав жартуючи козак; зняв пса зі скрині, а побачивши стільки срібла, висипав усю мідь і наповнив усі кишені сріблом.

Потім пішов до третьої скарбниці, вклонився псови, що мав очі, як місяці і, висипавши все срібло, набрав собі повну торбу золота, взяв з кута старе кресало і крикнув:

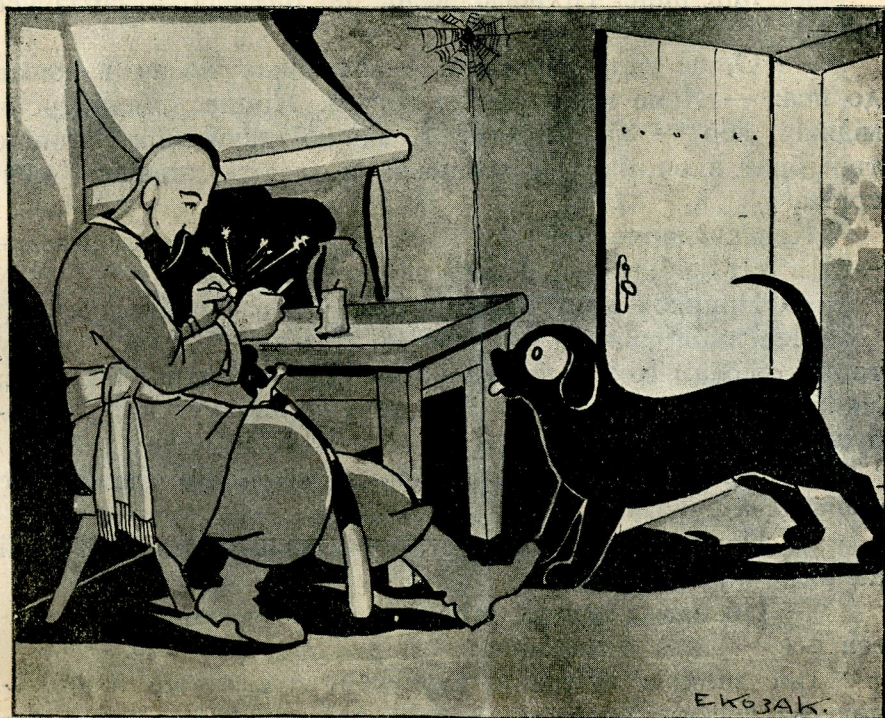
— Тягни, чарівнице!

Чарівниця витягнула його з дуба і питає:

— А кресало є?

— Є! — відповів козак. — Але скажи мені, нащо тобі його? Як не скажеш — то відрубав тобі голову!

Баба не хотіла сказати. Тоді козак відрубав їй голову і пішов собі з кресалом у світ.

Він перейшов цілу Україну, цілу Польщу і жив собі, як пан, бо мав багато золота. Аж раз зайшов наш козак у далекий край, до великого міста. В тім місті панував могутний король, що мав прегарну дочку. Але тої дочки ніхто ще в місті не бачив і козакови було дуже дивно, що королівна не показується нікому.

— Я мушу її побачити! — сказав собі козак; але він сам не знав, як це зробити.

Він жив у тім місті довгий час, аж нарешті минулися всі його гроші і він почав голодувати й бідувати, так,

що одного вечера навіть не мав чим засвітити в своїй кімнатці. Тоді нагадав собі, що в нього в торбі ще є кусник свічки і кресало, яке узяв від баби. Отже виймив свічку і хотів засвітити.

Та якже він здивувався, коли тільки раз потягнув по кресалі, аж тут двері з лоскотом відчинилися, а в хату вбіг той пес, що мав очі, як горнятка, тай каже:

— Мій пане! Прикажи мені, що бажаєш, а зараз усе буде!

— О, це гарне кресало! — закликав козак і сказав до пса: — Я не маю вже ні гроша. Принеси мені трохи мідяків, або — ні! Пожди. Я вдарю двічі може прийде твій брат з очима, як млинські колеса і принесе мені срібла!

Козак ударив двічі в кресало, аж іскри посипалися — і в хату вбіг другий пес, а перший зник.

— Принеси мені трохи срібла! — закликав козак.

Пес вибіг з хати і за хвилю приніс у зубах повну торбу срібла. Козак знову зажив собі, як пан і подумав: Як би це зробити, щоби побачити королівну! Ану, спробую може пес допоможе!

Він ударив тричі в кресало і в хату вбіг третій пес з очима-місяцями.

— Покажи мені королівну! — сказав козак. — Бодай на одну хвилю!

— Це важко тепер вчинити, бо вона спить, — сказав пес, — але я спробую!

Пес зник, а за хвилю вернувся зі сплячою королівною на хребті! Козак подивився на неї і казав псови віднести її назад у палату.

Ранком оповідала королівна, що їй снилося: ніби вона їхала на хребті собаки до дому якогось чужинця. Почув це король і казав придворним дамам, стерегти королівну цілу ніч. А коли слідуючої ночі прийшов пес знову по королівну, одна дама побігла вслід за псом і назначила ті двері, в які увійшов пес з королівною, крейдою.

Слідуючого дня розказала дама про все королеви; король вислав жовнірів, а вони віднайшли двері зі знаком, звязали козака і кинули в тюрму. Йому сказали:

— Завтра зрубають тобі голову за те, що ти поважився причарувати королівну!

І справді слідуючого дня повели козака на широкий майдан, де вже на підвищенні уставлено деревляний ковбан, при яким стояв кат з топором, а довкола тьма народу і війська, і король, і королева, і всі міністри.

Козак став собі при ковбані, а коли вже кат казав йому покласти голову на ковбан — промовив козак до короля:

— Ясний королю! Дозволь мені перед смертю закурити собі щераз свою люльку!

— Закури собі, знай наше добре серце! — сказав король.

Тоді козак набив тютюну в люльку і, ніби то хочачи закурити, виймив своє кресало і раз! два! три! — вдарив кременем, аж іскри посипались. І в тій хвилині явилися перед козаком усі три пси чарівниці і запитали:

— Чого бажає собі наш пан, козак-запорожець?

— Ратуйте мене з біди! — закликав засуджений.

Тоді пси напали на ката, на судію і на міністрів, зловили одного за ноги, другого за ніс і попідкидали їх високо в гору, так, що ті ледво живі попадали на землю.

Король настрашився і сказав:

— Козаче, даруй нам життя і жадай чого хочеш!

— Хочу королівну за жінку! — закликав козак. — А ні, то й тебе, королю, підкинемо!

Король згодився і ще того дня відбулося величаве весілля козака з дочкою короля. Варто було дивитися, як усі три пси танцювали перед молодою парою, побравшись за лаби, а весь народ кричав:

— Слава! Слава запорожцеві!

Весілля тревало вісім днів. Гості бавилися, їли й пили. І всі три пси сиділи за столом і дивилися на всіх своїми великими очима: один як горнятками, другий як колесами, третій як місяцями.

Снігурочка.

Не видно місяця, ні зір
Під хмарним покровом —
Злітає дух ночі в простір
З таємничим словом.
Край ліса долина лежить
Мраками прикрита,
В долині Снігурка спить
Імлюю сповита.

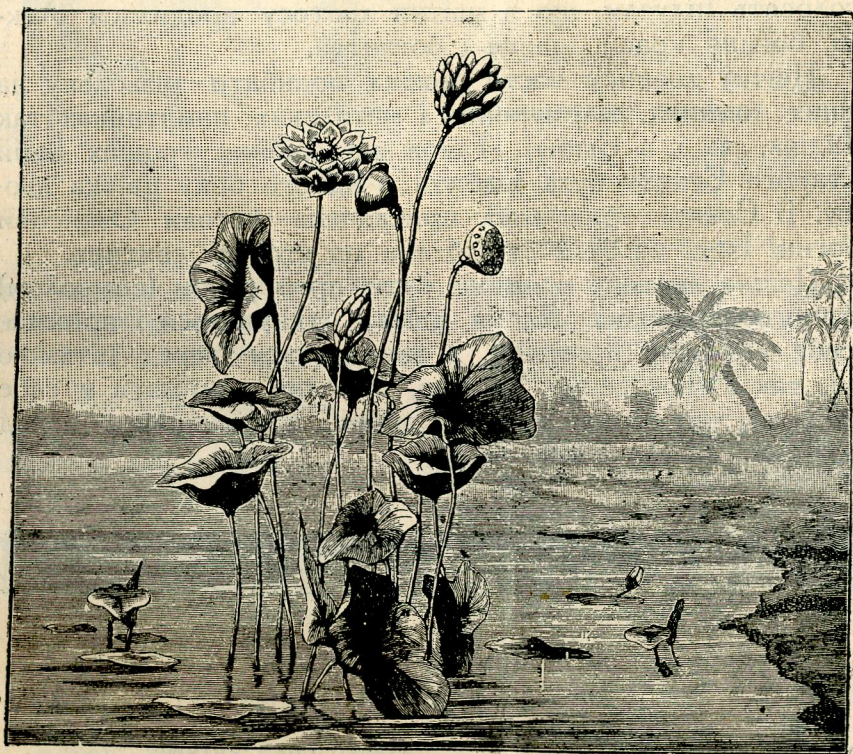
А зайчик сіренький прибіг
З лісної дороги,
Скулився маленький і ліг
Снігурочці в ноги.
Ні зірки, ні місяця нема
Й вітрець не трівожить,
Закутана імлюю зима
Снігурочку сторожить.

М. Підгірянка.

Цвітка льотосу.

Нераз будемо читати, а може вже й читали, неодну гарну казку з „Тисяч й одної ночі“. А в тих казках, як і взагалі в оповіданнях східних народів, часто знайдете місце, де говориться про прекрасну цвітку льотосу. Отже варто би вам знати, що це за цвітка і яка вона.

Льотос, це морська рожа, подібна до всіх інших водяних рож, які трапляються і в нас, але вона певно найкраща між усіма такими водними рослинами. Ростає в Індіях (Азія), а Індуси вважають її за святу цвітку, присвячену індійському богу сонця і богині краси.

Листки цієї рослини мають вид щитів і є до 30 сантиметрів широкі. Біло високе на два метри. Листочки горою темнозелені, а низом червонобурі; ними пробігає чу-

дова світляна сітка жилок. Прекрасно пахучі великі і тяжкі цвіти отвиряють свої чаші по сході сонця і замикають їх по заході. З цвіток розвиваються овочі, то є капслі з насінням, подібні до головок маку. Люди, що оглядали озера і стави, порослі льотосами, не можуть описати краси цієї дивної цвітки.

Не дивно, що індійські жерці - браміні, з давен давна плакають льотоси в ставах довкола індійських святинь і голосять Індусам, що з цвітки льотосу вродилася Лякшмі, богиня краси, щастя і багатства.

Цвітку льотосу часто можна подибати різьблену на різних кам'яних, мармурових і металевих пам'ятниках так в Індії, як і в Єгипті. Також на срібних грошах Індії і Старого Єгипту була відбита з одного боку цвітка льотосу. В Єгипті була вона присвячена богови Озірісови і богині Ізиді та була вирізблена на стовпах святинь.

Цвітка льотосу повинна бути прообразом (символом) дитячого серденька. Як ця цвітка отвиряється і приймає в себе соняшне проміння, а замикається перед пільмою ночі, так і твоє серце, дитино, повинно приймати в себе тільки те, що гарне, світле і добре, а замикатися перед усім, що є темне і погане.

Гоя, гоя...

Гоя, гоя, нині свято!
Вчитись треба не багато —
Гоя, гоя, нема скуки:
Бурка кличу, сани в руки.
Бурко скаче, сани линуць
Із горбочка на долину.

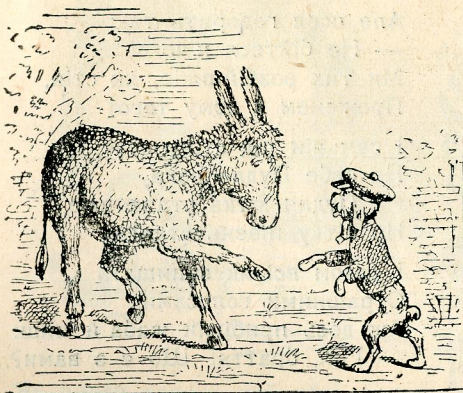
Бурко сани витягає,
А з горбочка доганяє.
Сани птахом, Бурко бігом
Аж воколо трусить снігом.
Мов на крилах час той лине,
Вже на землю сумерк плине.

Час нам, Бурку, до домочку —
На добраніч, мій горбочку!

М. Підгірянка.

Музиканти з міста Бреми.

(Байка).

Осел, співак вам хоч куди,
Непризнаний своїми,
Задумав славу співака
Здобути між чужими.

А що про Брему він чув,
Що в Бремі, славнім місті,
Музику й спів усі цнять
І грають там троїсті...

То свої кроки він звернув
Туди, до того міста,
Й рішився сам туди іти,
Хочби йшов днів зо двіста.

Та що пес Пудель теж співак
(Він має тенор добрий!),
То й пса з собою запросив
Осел, співак хоробрий.

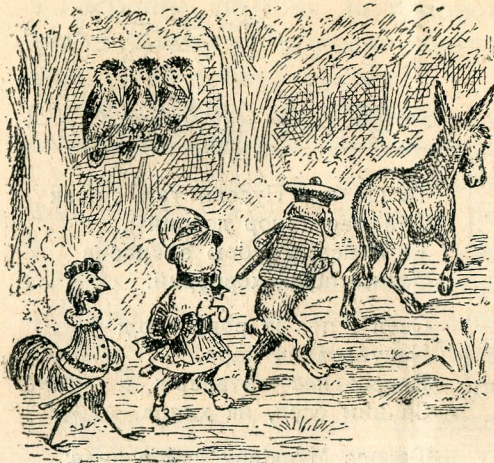
Осел і пес із роду в рід
Нечувана це пара,
Весело пес іде впер'їд,
За ним осел, як хмара.

Та пес Мурківну добре знав:
— Ой, пані ви хороші,
Ходім до Бреми, тамки ми
Заробим добрі гроші!

Мурківна каже: — Щож, піду,
У мене сопран здавна! —
То може в Бремі я буду
Також співачка славна!

Вже »тріо« е! Та ще й когут
 Співає мов клярнет,
 Його також узали в путь —
 І вже буде »квартет«!..

Ідуть вони і день і ніч —
 Дивуються всі сови:
 Як товаришить псови — кіт,
 А пес і кіт — ослови!..

Осел відважно йде вперед,
 За ним ідуть всі прочі,
 Когут з мечем із заду йде
 І не бояться ночі!

Ідуть л.сами, аж тут зирк —
 Там при дорозі хатка!
 Злякалися товариші —
 І стала вся громадка.

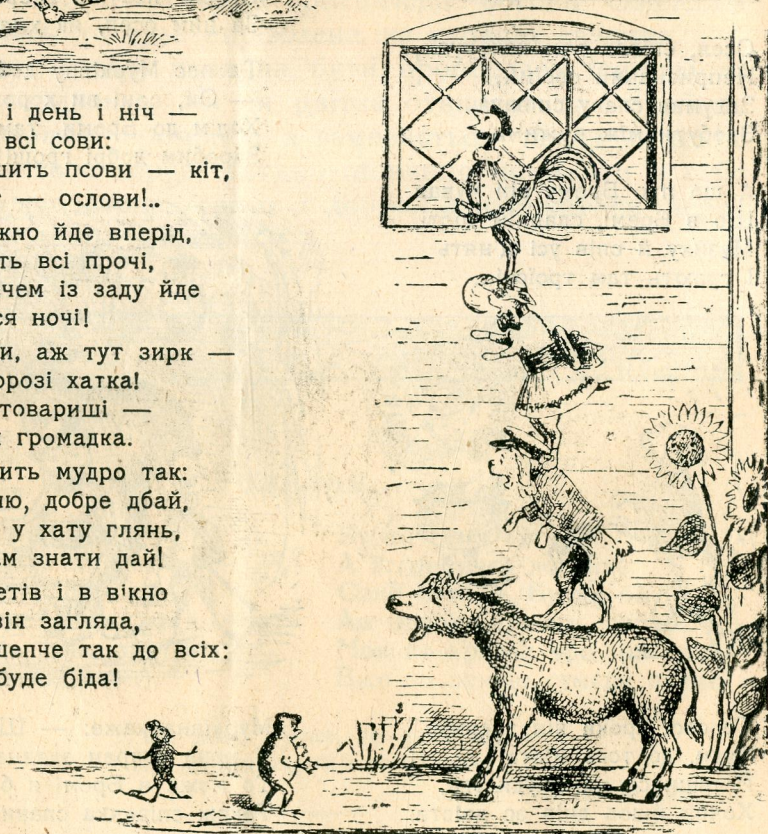
Осел говорить мудро так:
 — Ти, півню, добре дбай,
 Іди вперед, у хату глянь,
 Про все нам знати дай!
 Когут підлетів і в вікно
 Крадьком він загляда,
 Вертає й шепче так до всіх:
 — Ой-ой, буде біда!

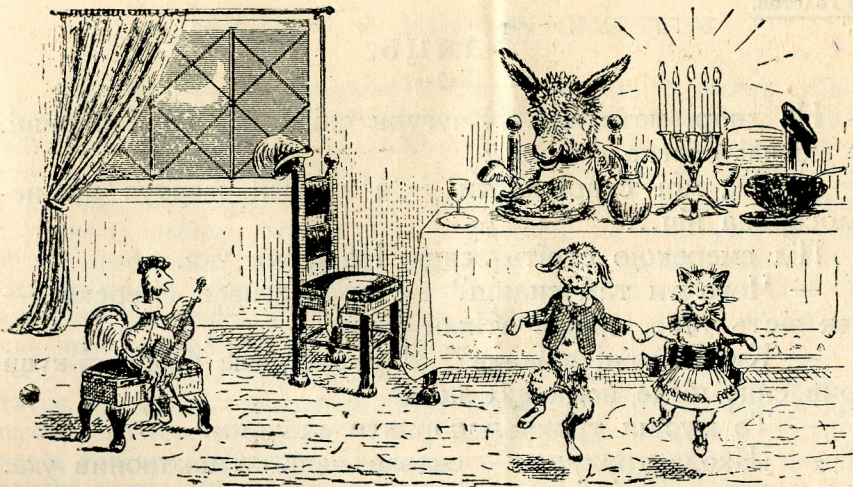
— Там три розбійники сидять,
 Їдять собі і пють,
 Як зловлять нас, то певно вже
 Гірка нам буде путь!

Але осел говорить так:
 — Не бійтеся нічого!
 Ми тих розбійників, як стій,
 Проженем з дому того!

І сам він під стіну стає,
 На себе Пудля взяв,
 На Пудля кітка стала вже,
 На кітку півень став!

І разом всі як запищать
 Страшними голосами,
 Аж десь прибігли жаба й миш:
 — Гей, браття! Що є з вами?..

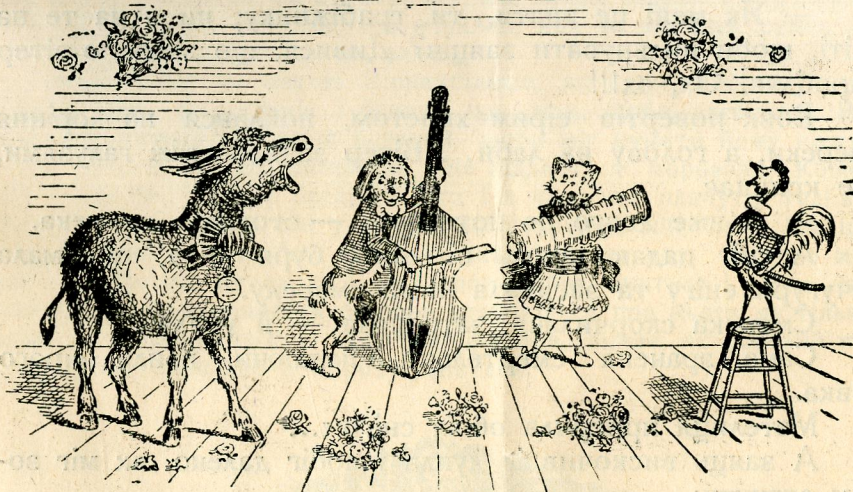

Як вчули вереск цей збуї
Злякались, повставали,
Подумали, що це мара
І — з хати повтікали.

Тоді то наші співаки
Ввійшли, за стіл сідають,

Пють гарне і смачне винце,
Печеню заїдають.

А по вечері вже осел
Усіми диригує,
Когут заграв, а Пудель, пес,
З Мурківною танцює.

А рано далі холодком
До Бреми поманджали,
І там таки ще того дня
Прегарний концерт дали.

Сповнилась мрія їх тоді:
Вже гроші й славу мали!
Тепер щасливі десь живуть,
Як ще не... помирали...

З німецького, переклав: Ю. Ш.

Заяць.

(Байка)

На дворі метелиця. Кучугури снігу все вищі й вищі.
На могилі стогне смерека:

— Ах, мої старі кости — а з ними жартує ще немилосердна ніч...

Під смерекою стоїть заяць. Нашури́в уха.

— Чого ти там сидиш? — простогнала смерека. —
Вовк зість тебе, краще втікай відси!

— Кудиж мені втікати?! Довкруги все біле, всі кущі
вкрив сніг, нігде нема що зісти!

— То мусиш трохи попорпати лабками!

— Шкода труду... — сказав заяць і похнюпив уха.

— Ах, що мої старечі очі! — стогнала смерека. —
Он там біжить хтось... мабуть вовк — о так, дійсно вовк!

Заяць кидався то сюди, то туди.

— Сховай мене, бабусю!

— Ах, ах... вскочже в моє дупло!

Заяць ускочив у дупло. Аж надбіг вовк і вие:

— Скажи, стара, де косоокий?

— Як мені це знати, ти, грабіжнику; чи я на те на
світі, щоби пильнувати заяців? Дивися, що зі мною вітер
виробляє! Ох, ох!!!

Вовк повертів сірим хвостом, поклався на коріння
смереки, а голову на лаби... Вітер завиває між галузями,
все кріпшає.

— Я вже довго не потягну... — стогнала смерека.

А сніг падав щораз більший, буря вила, піднімала
кучугури снігу та засипала ними смереку.

Смерека скорчилася, затріщала — й упала...

Сама зранена смертельно, падаючи, вбила сірого
вовка.

Метелиця прикрила обоїх снігом...

А заяць вискочив із дупла і побіг далеко, як міг зо-
ром сягнути:

— Я сирітка, мав лише одну бабусю, смереку — тай
її засипала буря снігом...

І на сніг покапали сльози бідного заяця.

Данилко з морозу сміється

Батько Данилка мешкає на селі; там він є досить убогим господарем. Але хоче, щоби його найстарший хлопчик Данилко вчився, то посилає його до школи до міста. До поблизького містечка досить далеко, буде з пів милі. Але що це значить для такого жвавого хлопця, як Данилко! Весною він пройде ту дорогу, слухаючи щебету птичок і не чується, як він уже в місті! Літом пробіжить таксамо, а вертаючи ще й цвітів нарве матусі. Осінню трохи гірше, бо часом і вітер зимний потягає і дощик січе, але Данилко таки дібється на час до школи і не спізниться. Такий червоний прийде, як яблочко.

Та найгірше вже зимою. Як снігом закурить, як мороз потисне, о, тоді вже Данилко добре мусить бігти і хухати в руки, щоби пальчики не змерзли. Знає це добре його мати і тому раз перед Різдом зробила йому гарну несподіванку. Вона поклала одного ранку біля нього на ліжечку нову плетену шапочку і шалик. Шапочка така, що аж на вуха мож натягнути, а шаликом можна добре обвинути шию і груди заслонити, бо і так блюзчина на нім тоненька.

А найбільша втіха, що це все зробила його добра мати, власноручно!

Але незадовго показалося, що ні ця мамина шапочка, ні шалик не можуть встоятися перед острим північним вітром і морозом. Вітер заходить аж під сорочку, аж шкіра свербить від зимна! І хоч як Данилко затулюється в шалик, хоч як натягає шапку на вуха, він таки трясеться від зимна.

Але ніколи не плаче! Щонайбільше, як дуже змерзне, тоді скаже: »Ой, як зимно!« і біжить що сили, щоби загрітися. Він знає, що батько не такий багатий, щоби міг купити йому кожух і нові чоботи, і тому витримує і не піддається морозови. Колиж іще часом бачить, що багачькі діти і в кожухах плачуть, тоді він таки сміється! О! бо він у батька найстаршенький! Батькова надія і мамина потіха. Деж би він плакав ізза морозу. Він про мороз і не думає! Думає про те, щоби добре вчитися і гарне свідоцтво батькам принести, бо вони стараються про нього, як тільки можуть. — Данилка гріє їхнє добре серце, ліпше, як дорогий кожух. І, тому Данилко з морозу сміється.

Один з найменших.

Це малий Марусин Славцьо,
Ще шість літ не має
Та що він козак із роду,
Це він добре знає.

Що-б пізнійше Україні
Добре прислужитись,
Хоче він уже із малку
Всячини навчитись.

Ось у ручці „Світ Дитини“
Славцьо наш тримає,
Хоч читати ще не вчився —
Річники всі має.

Та за рік, за два, як Славцьо
Стане підростати —
Він візьме свій „Світик“ з шафи
І буде читати.

А щож то є за хлопчина
Вбраний по козацьки?
Хто глядить так перед себе
Сміло, по юнацьки?

І навчиться з нього певно
Наш козак маленький,
Як любити батька й неньку
І свій край рідненький.

Ю. І.

Качка.

Качка — птиця пажерлива,
В господарстві докучлива.
Дзюб широкий всюда пхає,
Про чистоту менше дбає.
Хляпаєся і в болоті
Коби було лиш у роті!

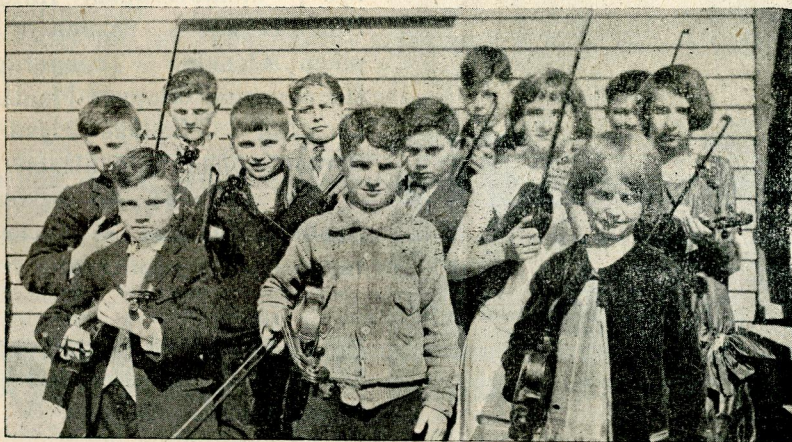
Ха.

Ваші ровесники зза Океану.

Вже не раз бачили ви, любі читачі й читачки, на сторінках газетки світлини деяких передплатників і читачів „Світика“ з Америки або Канади. Нераз подавано цілі групи з різних сценічних вистав, устроюваних школяриками по тамошних школах.

В тому числі подаємо вам знова дві такі світлини з життя учеників і учениць „Рідної Школи“ в містечку Ошаві (провінція Онтерйо) в Канаді.

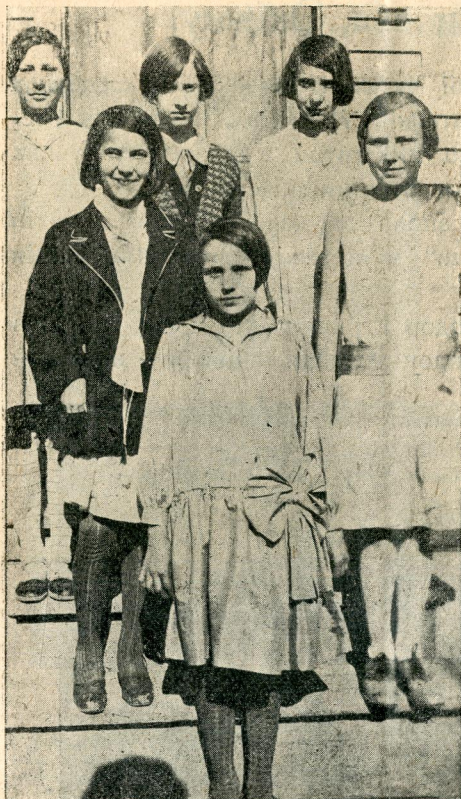
В тій школі учителює п. Теодор Угринюк, що попередно був учителем „Рідної Школи“ в Брендоні. Попри звичайну науку —

Смичкова орхестра школярів в Ошаві.

учить п. Угринюк дітей в ошавській школі також гри на скрипці. Ось тут на першій світлині маєте гурток хлопчиків і дівчаток з ошавської „Рідної Школи“, які зложили дуже гарну смичкову орхестру. Може з неодного з тих молоденьких скрипаків і скрипачок повиходять у недалекій будучности славні віртуози, які рознесуть славу української пісні й українського імени по широкому світі, між чужих людей.

Українські учениці всіх шкіл в Ошаві оснували собі товариство „Шкільну Громаду“, де гуртуються всі дівчатка, читають історію і географію України; співають українські пісні; приготівляють театральні вистави і концерти, а літом устроюють далекі прогульки. Вони також управляють всякі спортові змагання

— і може не одне з цих дівчаток — поставить колись на будучій Олімпіаді якийсь недосягнений досі рекорд, чим присporить одного лярва до вінка слави України — хотяй нею величатись буде... Канада.

На другій світлині маєте зібраний виділ цієї „Шкільної Громади“ з Ошави.

У горі стоять: Настя Лопук — бібліотекарка; Наталка Шестовська — голова і Марійка Юськів — секретарка. По середині: Маруся Маніла — касіерка і Марійка Муха — організаторка цього відділу.

У долині, по середині: Альбіна Гелевич — організаторка цього товариства.

Дзвіночки дзвонять дрібно...

Дзвіночки дзвонять дрібно,
Дзвіночки при санках —
Як біло, як біло-срібно
Прослався рівний шлях.

Саночки линуць сміло —
У птаха взяли лет. ¶
Як біло, як срібно-біло
Блищить зими намет.

Гей, минється перлисто
Між вербоньками путь —
Як чисто, хрустально-чисто
Ллесь воздух в мою грудь.

Інеем трусить сніжно
На очі, на чоло —
Як ніжно, безмежно ніжно
Цілунок обняло.

Садочки мов леліють,
Мов сиплять вишні цвіт —
Я лину у білу мрію,
У казки срібний світ.

М. Підгірянка.

Пластовий куток.

Добре діло.

Сидить новик чи новичка над дневником тай думає, яке сьогодні зробив(ла) добре діло. Проходить година за годиною від ранку до вечера — і не находить. Як то тяжко придумати якесь добре діло! Коби хоч завтрішний день не змарнувати!

А тимчасом добре діло жде на тебе, приятелю. От приміром:

Твій товариш не годен дати собі ради з наукою. Поможі йому, навчи його. Бо се не поміч — підповідати в школі. Треба прийти до дому і там навчити його.

Або хтось з родини, чи з сусідів, неписьменний (може служниця). Навчити!

Прийдеш до Українців та помітиш, що вони не мають українських книжок ні часописів. Доти намовляй їх, аж куплять. А добре діло зробиш. Або старайся освідомити родину байдужого (національно мертвого) Українця. Се вже буде велике діло! Збери діти коло себе та вчи їх українознавства, освідоми їх. Або побачиш при нагоді, що заощаджені гроші йдуть в чужі руки й ними багатіють чужинці, ще й сміються з нашої дурноти. Порадити землякови де має йти купувати, щоби не скривдив свого народа. Знати всі своєрідні фабрики та їх вироби і поширювати їх між знайомими. Вияснити другим, що хто купує українські вироби, дає заробок українським робітникам та піддержує рідний промисл. Скільки то українських робітників тепер без хліба, бо фабрикант-чужинець не приймає Українця до роботи.

Збери бідні українські діти і дай їм читати „Світ Дитини“ та українські книжки. А не мають грошей на передплату, то винайди богатих бездітних Українців, котрі радо заплатили би за них передплату на діточу газетку.

Поширюй пластову ідею — зробиш добре діло і притім поможеш українському народови.

Гуртуй коло себе хлопців (а дівчина — дівчат) і поможи їм заложити гурток новиків (новичок).

Таку нагоду знайдете все і всюди!

Богданко.

Повинність пластуна.

Старатися про фізичне та духове здоровля своє і своїх.

Перестерігати чистоти української мови.

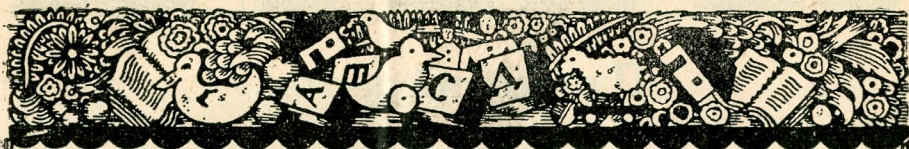
Робити що дня хоч одну приятельську прислугу.

Ніколи і нігде не спізнатися та обігнати додержувати.

Свої повинности (обовязки) виконувати точно.

Піддержувати український промисл, за кличем: „Свій до свого!“

Подав: Дуб.

ЗАБАВИ

Німа забава.

(Гра мімічна).

Товариство сидить довкруги стола, а провідник забави заважає одній чи другій особі різні питання, по змозі досить смішні. Але запитаний не сміє відповідати словами, тільки рухами лица, очей і рук. Хто помилиться і відповість словами, дає фант. Чим дотепнійші питання, тим будуть потішнійші міни. Приміром: »Чи ти їв коли цитрину?« — »Чи маєш діру в панчосі?« — »Чи миєшся що дня?« — Чи любиш квасні огірки?« — »А помаранчі?«

Сліпий господар і слуга.

(Гра рухова).

Розгніваний за щось господар хоче покарати свого слугу; то старається його зловити. Але і господар і слуга є сліпі, бо мають завязані очі. Вони стають в колесі, яке утворили учасники забави і один шукає, а другий втікає. Коли »господар« не може зловити »слуги«, тоді кличе: »Івасю, ти де?« — а бідний Івась мусять відізватися: »Я тут«.

Ця забава, в якій і один і другий є невидючі, викликає щораз голосний сміх, а найбільша потіха є тоді, коли слуга, хочаби виминути господаря, паде просто в його руки! Забава триває доти, доки господар не зловить слуги. Тоді йде в коло инша пара з товариства. Можуть бавитися й дівчата (»Господиня і служниця«), але все »господар« повинен бути зручнійший і сильнійший від »слуги«.

Учитель музики.

(Гра говорена).

Хтось з товариства співає якусь усім знану пісеньку, або лише мелодію, а всі, уставлені в коло, мусять тягнути за ним. Але провідник (»учитель«) може ту пісню чи мелодію нагло урвати навіть на половині слова, а тоді і всі мусять разом перестати співати. Хто потягне далі, хоч би лише одну букву, той дає фант. Потім співають далі, аж доки не призбирається з 10 фантів, щоби було що викупувати.

Загадки.

Загадка складова.

Я, но, ди, Аль, слів, ин, ван, ди, ма, Го, ви, біон,
ди, на, ри.

З порозкиданих 15 складів, зложіть 6 слів, яких початкові й кінцеві букви — читані з гори в низ — дадуть початок гарної української коляди.

Значіння слів:

1. Дорога тканина.
2. Ростина, з якої роблять фарбу.
3. Инакше: слово.
4. Кочуючі племена.
5. Первісна назва Англії.
6. Імя дівчини.

Перехресниця: „МОРОЗ“.

(Уложив Святослав Харовюк).

1				2	3		4	5			6
					7						
8	9	10							11	12	
13									14		
15					16		17		18		
				19							
20	21	22							23	24	25
26									27		
28					29		30		31		
				32					33		
34							35				

Слова поземі:

1. Транспортний прилад до їзди.
4. Більший протяг часу.
7. Инакше: бій.
8. В воді чорне, в окропі червоне.
11. Инакше: порошок.
13. Робітник при різанню дощок.
14. Країна в Туркестані.
15. Инакше: документ.
18. Покриття хати.
19. Зимове явище природи.
20. Краска в картах.

23. Прислівник місця.
26. Той, що оре.
27. Наслідок провини.
28. Приказова форма від: „дати“.
31. Слабкість у дітей.
32. Инакше: начерк.
34. Релігійна книга магометан.
35. Широкий шкіряний пояс.

Слова прямовісні:

1. Инакше: сторожа.
2. Ріка в Азії.
3. Легендарний основатель Києва.
4. Наша прародичка.
5. Діточий привіт.
6. Музульманський бог.
9. З латинська — лук.
10. Той, що виконує присуд смерті.
11. Инакше: страх.
12. Дерево посвячене з вербою.
16. Богиня ранньої зорі у старих Греків.
17. Ріка в Бадені.
20. Польська фортеця коло Січи.
21. Протяг часу.
22. Місце, де проживають праведні.
23. Прислівник способу.
24. Один із швайцарських кантонів.
25. Мужеське імя.
29. Гредький божок лісів.
30. Инакше: пугач.
32. Скажемо при подаванню.
33. Заіменник вказуючий.

Загадки.

1. Без батога і фірмана, гонить наче сатана?
2. Висше від гори, а нисше від трави?

(Уложила Одарка Лакуста).

ИМЯ

(Уложив Роман Бандурак).

•

(Уложив Святослав Харовюк).

Данко Бритерук

Розмова доні з мамою.

— Матусю!

— Що, дитинко?

— Маю до тебе велике прохання.

— Прохання!? Кажі дитино! Сьогодні твої уродини і я тобі нічого не відмовлю. Кажі сміливо!

— Матусю, я хочу, щоб у нас була „**НОВА ХАТА**“. Там такі гарні вишивані узори, фартушки, суконочки і різні-різні речі для прибрання хати. А я так хотілаб прибрати нашу кімнатку в народньому українському стилі. А сама ходилаб все у вишиваних суконочках і фартушках, бо сама їх вишивалаб по узорам „Нової Хати“.

— Ну щож, матусю?

— Добре, випишу, дитинко! Одно, що обіцяла тобі здійснити твоє бажання, а друге, що я вже сама давно про це думала. Тепер вже не забуду. Негайно вишлю гроші і будемо мати „**Нову Хату**“.

— А знаєш, матусю, куди треба висилати гроші на передплату

„**Н о в о ї Х а т и**“?

— Знаю, дитинко!

„**НОВА ХАТА**“, ЛЬВІВ — Ринок, ч. 39.

(Дитина радісно підстирбує, вдячним поглядом і голосним цілунком дякує матері).

ГОЛОСИ НАШИХ ЧИТАЧІВ

До читачів „Світика“

Ой, ви любі, милі діти,
Добре памятайте —
І на Різдво на наш »Світик«
Датки всі збирайте.

Бо наш »Світик«, наш приятель,
Виходить у Львові
Часом бракне йому фондів,
Тож дайте в любові.

Щоб наш »Світик« міг у Львові
Точно виходити,

Треба за рік передплату
Зпочатку зложити.

Коли так поступить кожда
Вкраїнська дитина,
То »Світикови« буде гарна,
Кожда божа днина.

Зробіть скоро, любі діти,
Щиро всіх взиваю,
А вас, любі читаченьки,
З празником витаю!

Богдан Рибчук із Городенки, уч. IV кл. гімназ.

Найкращим дарунком на „ялинку“ є бузумовно:

„СВІТ ДИТИНИ“

ілюстрований журнал для дітей,
що виходить раз у місяць о обемі 2 арк. друку, книж-
кового формату під редакцією Михайла Таранька.

Умови передплати на рік 1929:

квартально	3 зл.
піврічно	6 зл.
річно	12 зл.

Для Америки і Канади 1½ долара річно.
Для Закарпатської України 50 кор.

Адреса Редакції і Адміністрації:

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

Від Адміністрації.

До цього числа залучаємо чисті бланкети чекові на присилку передплати на біжучий рік. Хто **не задумує** дальше абонувати газетки — нехай **зверне** це число з допискою:

„не буду передплачувати“! Кому бракують деякі числа до комплекту річника 1928 — то нехай їх ваздалегідь зарекаюмо — бо деякі числа вже на вичерпанню, а 3 числа (Шевченківського — з марта) зовсім нема! Хто до 31 січня 1929. не зарекаюмо бракуючих чисел — буде мусів опісля їх купити.

Всіх довжників просимо **впослідне** о вирівнання залеглостий. Імена всіх тих довжників, які **до 31 січня** ц. р. не вирівнають старих залеглостий за минулі роки — надрукуємо на тім місці в лютневому числі „Світа Дитини“.

Передплати на рік 1929 просимо слати можливо **цілорічні** (12 зл.), щоби видавництво могло закупити собі запас паперу на цілий рік та виплатити **довги** в друкарні за рік 1928, які виносять поверх **7000 золотих**.

Дуже просимо всіх наших прихильників в часі Різдвяних Свят — повести агітацію за „Світом Дитини“ в кругах знайомих родин і приєднати тим чином гурт нових передплатників.

Всіх наших Читачів і Прихильників витаємо цєю дорогою з нагоди празника Різдва Христового — традиційним і старим українським привітом:

Христос раждається!

Виказ

цих „старих“ передплатників, що приєднали на рік 1929, **одного** „нового“ передплатника „Світа Дитини“:

1. Любка Моравецька з Ланчина (одного).
2. Михайло Навроцький з Семушової.

Хай живе слідуючий(а)!

ЖЕРТВИ:

На пресовий фонд „Світа Дитини“: (з нагоди 10-тиліття видавництва) Всеч. о. Дмитро Кубавич з Лятача 5 зл.

На „Рідну Шкєлу“: Вп. Оля Зацерковна з Грудзьондза 2 зл.

На „Дар Просвіти“: Вп. Любця Моравецька з Ланчина 5 зл. — і кличе всіх передплатниць і читачок „Світика“ до жертви на сю ціль.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 2.

ЛЮТИЙ

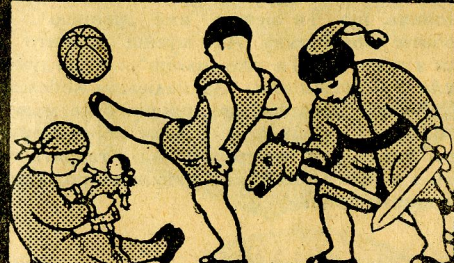
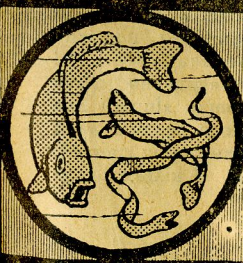
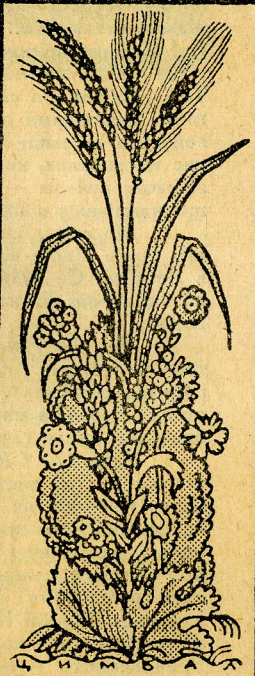
РІК 1929.

ЗМІСТ:

1. Зимові радощі	33
2. Забув	34
3. Добродій співунчиків	36
4. Ось таких нам найбільше!	38
5. Подорож до сонця	40
6. Кого кохаємо	43
7. Зарібки Левця	44
8. Князь Володимирко	46
9. Як зростало й цвило галицьке князівство	47
10. Сон льва	50
11. Вороні коні	52
12. Нечемний Юрчик	53
13. Під хмаркою сірою, сивою...	54
14. Оле-Олекчин	55
15. Котик і мишка	61
16. Надія батька-неньки	62
17. Забави	63
18. Загадки	64

Ціна 1 зол.

ПАМ'ЯТАЙТЕ
що „Світ Дитини“
повинен бути в кожній
українській хаті де є
діти.

ПЕРЕПИСКА З ЧИТАЧАМИ

ПАМ'ЯТАЙТЕ
при кожній нагоді про
збірку датків на пресо-
вий фонд „Світа Ди-
тини“.

Володимир Іванець в Беремівцях: Чи одержав рекламовані числа газетки 4-те 1928 р. і 11-ве з 1926 року? Попередні рекламації видно пропали десь в дорозі. Чи 12-те число маєш? Питаємось тому, бо якийсь „амотор чужої власности“ потягнув з візка (в часі транспорту газетки на пошту) один чи два пакети чисел, поадресованих до передплатників. Опісля „зворушилося“ серце у тім „аматорі“ і він положив під двєрима контори „Світика“ якусь частину украдених чисел. Повторилася така історія, як з тим Арабом, що найшов на пустині пераї й самоцвіти замість... хліба. Але все таки кількадесять передплатників не одержало цього числа.

Богдан Палюх в Якутах: „Світик“ мріє вже від давен-давна, щоби міг кожного тижня приходити до всіх українських діточок так, як його польський побратим „Рюмук“ заходить до польських діточок кожного тижня. Але щож?! „Рюмук“ заходить до 40.000 польських домів, а біденький „Світик“ заледви у малій частині тої скількості виходить, тай то дехто „робить йому ласку“, — що його впускає до хати... Отже тому, любий Данку, „Світик“ такий мізерний і так рідко показується... Придбай одного нового передплатника — а може це допоможе! Па! Славцю поцілуй від „Світика“.

Михась Янович у Жупаню: Гроші за газетку вже прийшли. Як подобається Тобі „Світик“, а саме що найбільше? Незабаром вийде прегарна книжечка з барвними малюнками п. з „Записки Івася Крілика“ Се буде весела історія про маленького крілика, як він ходив до школи і як там учився, та як мило проводив час на забавах, коли скінчив першу класу в Кріликівцях В часі ферій відбув він зі своїм вуйком — Яцем Курдохвостим — довшу прогульку і мав стільки пригод, що насмієшся з них до сходу.

Марійка, Оленка й Івась Михаліхи в Шклі: „Світик“ дуже тішитьсь, що так гарно пішли вам іспити. І він також колись, дуже давно тому, ходив до школи в Яворові. Се були для него гарні часи, бо не мусів здавати ніяких іспитів так, як ви тепер. За надіслані побажання прийміть, від свого старого приятеля, щирю подяку.

Нестор Рінецький в Сокалі: За надіслану збірку на пресовий фонд „Світик“ пересилає Тобі щирю подяку. Наколиб так були зробили всі передплатники і читачі „Світика“, то за надіслані жертви був би „Світик“ поміщував у двое більше різних образків на своїх сторінках. Надіслані розвязки добрі. Чи одержав ті 2 бракуючі числа газетки?

Софійка Сідлецька у Варшаві: Цей спільний листик, що його писав Татусь під Твій диктат — так урадував „Світика“, що він його заховав собі на пам'ятку і колись, як виростеш та завитаєш до Львова — то він прочитає Тобі його, як спомин про сумне минуле... „Світик“ знає Богданка і Ганусю — Твоїх братчика і сестричку і радіє, що вони ходять до школи і так гарно учаться. Казочку про „Котика і мишку“ — найдеш надруковану в тім числі газетки. Ти, бачу, мусиш бути сміливий і відважна, коли так сміло пускаєшся з Богданком на саночках у заводи. Бідний Квінталі! „Світикови“ його жалко, бо се був гарний песик. Він нераз приходив на ул. Зіморовича 3. коли ще Татусь мешкав у Львові при ул. Вроновських. А не забудь пригадувати Татусьови про „Лева і Пролева“ та про „Козака Байду“ — то „Світик“ їх надрукує, щоби всі читачі прочитали собі ті дві казочки. Ах, що за новина, що Ти зістала вже „цьоцею“... Мусиш отже піти до фотографа і кажи зробити собі знимку Але мусиш зробити відповідно поважну міну, щоби всі пізнали з того, що Ти вже „цьоця“... т. зн. дуже поважна особа... Па!

Маруся Трибала в Перемишлі: За надіслані побажання сердечно дякує Тобі ціла редакція „Світика“. Здається, що цей рік буде може трошки ліпший для видавництва — бо у багатьох наших старих довжників зворушилося серце і вони виривають поводи свої залеглости, які разом взяті творять поважну суму грошей. Чи книжечки надійшли і котра Тобі з них найліпше подобалась? З кількох книжок складається Твоя книгозбірня?

СВІТ ДИТИНИ

Зимові радощі.

Гу! як лячно за віконцем,
Там зима тепер лютує,
Вихор котить гори снігу
І полями вдаль мандрує.

Він гуде, реве, заводить,
Все живе страхом проймає —
І на всіх ставах та ріках
Ледяні мости ставляє.

І здається, що вже годі
Вийти раз дитині з хати, —
І здається, що вже страшно
Навіть на порозі стати!

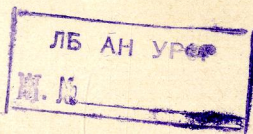
Але де там! Хто боявся!
Хоч на полі вітер віє,
Хоч мороз кліщами тисне,
Нас охота й юність гріє.

По науці ми беремо
Білі совги і санчата
І радіємо зимою,
Гожі хлопці і дівчата!

Тутки діти, мов пташата,
Линуть по гладеньким леді;
Там у низ летять стрілою,
Наймолодші на переді.

Як стемніє, то весело
Всі вертаються до мами,
Всім горять здоров'ям очі,
Личко грає румянцями!

Ю. Ігорків.

Забув.

Весело було Юльцьови в дома на святах, дуже весело. Була гарна ялинка, повна різних ласощів, прикрас і барвних свічечок; були й різні інші дарунки. До сього ще чого то мамуся не наварила й чого не напекла? Найважнійше однак се, що нікому нічого не пожалувала, а передовсім йому, самотньому синкови, ученикови третьої класи гімназійної в місті К. Правда! Була ще в нього мала сестричка Галя, але ся, за новою лялькою, яку знайшла під ялинкою, й світа Божого не хотіла бачити через цілі свята. Звичайно, як дівчинка.

Нічо тому дивного, що перший день свят і другий минув Юльцьови мов сон і що на радощах, при колядках, в товаристві, при гостях, на різних веселих забавах, коломийська гімназія відлетіла від його думок дуже далеко, — здаєсь, що аж гень, гень, за Памірську височину, під самі Гімалаяї.

На жаль, третього дня свят по обіді, татко несподівано відложив цвікер, глянув з початку лагідно на дідуся, відтак на мамцю, а опісля завернув свій зір у другий бік, та обережно, мов на яку болючу рану, спустив його на хлопця й почав йому пильно приглядатися.

Юльцьо став, мов не свій.

Міготіннем вій почала чогось коломийська гімназія тікати зпід Гімалаяї, а Гімалаяї за нею, та стомилевими кроками приближуватися до хлопця. За хвилю стояла вона вже перед Юльцьом у цілій своїй величі та красі, а в ній: дві його злі ноти з німецького, одна з природи, а одна, на жаль, також і з українського. Юльця огорнув жах, більший ще, як сі Гімалаяї, що стояли за гімназією. Ось, ось звалиться то все на його голову, а тоді що?..

На щастє однак ся грізна катастрофа зовсім Юльця оминула. Татко якось гімназію підпер, а Гімалаяї, — чи то тому, що татко був дуже сильний, чи за багато вироzumий, — завернули з місця та полетіли назад за Памірську височину.

Не кажучи ні слова, вклонився татусь дідуся й мамці, повстав від стола, відсунув дідуся з фотелем ближше

печі, приніс йому улюблену файку, а відтак підійшов до бюрка та став перечитувати святоче число „Діла“. За часок повстала також і мамця від стола, приликала служницю й почала з нею спрятувати посудину.

Таким способом обід скінчився спокійно, сподівана туча розвіялася, Юльцьо знов повеселів.

Під вечір почали всі збиратися в гостину до панства Гнатевиців у сусіднє село. Розуміється, що перший зібрався Юльцьо та став при тім (що за мудрий хлопець!) нагадувати всім, щоби чого не забули.

— Прийдеться відтак з дороги завертати, а нам по що се! — говорив зовсім слушно.

— Ні, ні, не забули нічо! — почала щебетати Галя.

— Коні вже запряжені до санок! Їдьмо!

— Де там! Забули! — відіззався нараз татко.

— Хто й що? — понеслися питання.

— А вжеж ніхто инший, а сам таки Юльцьо.

Хлопець на хвилю збентежився, хвилюк подумав, а відтак відрубав з місця:

— Ні, прошу! Я не забув нічого!

— Справді?

— На правду, татку!

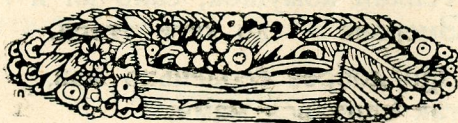
— Так добре, хлопче, але всеж таки я тебе переконаю, що правда по моїм боці.

Кажучи сі слова, підійшов татко до полицки, вишукав на ній німецький підручник Юльця та положив його хлопцеві на столі.

— Ось, що ти забув, сину!

Вмлівіч ціла коломийська гімназія станула хлопцеві в друге перед очима, а за нею, на жаль, знов прокляті Гімаляї. Хлопчина однак порозумів волю батька. Не кажучи ні слова, поцілував відізджаючих родичів у руку, попрощався зі сестричкою, скинув плащ та взявся до науки.

Володимир Хронович.

Добродій співунчиків.

Сніги покрили шляхи і поля,
Леди скували річку,
Скрізь Дід-Мороз нестримно гуля,
Вікна вбира в чар-чічку.

В сіру опону змінилась блакить,
Смугою ліс на обрії,
Сад кістками дерев маячить,
Тихо лани снують мрії.

Як непривітно в цей час на дворі, —
Зникли померзлії квіти,
Линуть до вікон щигли, снігурі,
Линуть до вікон з хат діти.

Жвава синичка покинула ліс —
Сміло в піддашах шпиряє;
В гумна горобчик подавсь, шелихвіст,
В гумнах жовтогрудок зграя.

Чирка королик шпаркий в плетені:
Вірить, що є там пожива,
Тяжко стриба зеленяк в буряні;
Чижик десь дзвонить журливо.

Ходить поважний пан крук по шляху,
З ним посмітюха чубата;
Думає думу свою на даху
Пані ворона крилата.

Все те побачив Юрась крізь вікно, —
Жалю не мав він за літом;
Правда, що там за вікном холодно,
Може й мороз непривітний.

Та не боїться морозу Юрась;
Що йому сніг — холодеча?
Теплий козушок, саночки й гаразд,
Змерзне — до хати утеча.

Але, що добрее серденько мав,
Раз так спитався мами:

— Мамо, мороз тепер все окував,
Що-ж тепер буде з пташками?

Бідні вони, в них кожушків нема,
Мабуть померзли їм ніжки, —
Правда, що скрізь тепер на світі зима,
В полі поживи ні крішки?

— Правда, синочку любесенький мій —
Мама бренив голос ширий —
Голод несе тим пташкам сніговій,
Що не летіли у вирій.

Нас не хотіли вони покидать,
Тужно без нас їм за морем;
Тут залишились весни дожидать,
Борючись з зимном суворим.

— Мамо, як шкода мені тих пташок,
Шкода співунчиків милих —
Кину я їм за віконце крішок,
Хай покріпляться на силах!

— Юрцю мій! Думка твоя отака
В серці зродилася чулім! —
В чоло мамуся цілує синка,
Міцно до серденька тулить.

В той день у Юрця було під вікном
Справді пташинеє свято!
Сито і сміло жилились зерном:
Чижі, снігурі й щиглята.

Потім поставлено в Юрців садок
Гарну на зерно поличку,
Сам Юрцьо що день годує пташок,
Тішить мясцем він синичку.

Товпа велика злетиться на жир,
Дзвонить, тріпоче крилами, —
Дивиться Юрцьо крізь вікна да двір,
Глядить так вдячно на маму.

Авенір Коломиець.

Ось таких нам найбільше!

Олесь і Галя дуже тішаться, як прийде їх газетка «Світ Дитини». Зараз біжать із «Світиком» у свою кімнатку тай читають. Вони мають і всі річники «Світа Дитини» й «Молодої України», що то вже перестала виходити.

Їх старший братчик, Андрійко, що був один із перших передплатників «Світа Дитини», а тепер вже скінчив гімназію й записався на університет, все говорить:

— То все через нашу байдужість! «Молода Україна» це був дуже гарний журнал для молоді...

— Ой, ця байдужість наша! — зітхає тоді батько. — Через неї ми дуже терпимо.

А Гляля тоді:

— А ми з Олесем не байдужі, бо ми передплачуємо й читаємо «Світ Дитини».

І сьогодні, як дістали в руки «Світ Дитини», (приніс почтар Гринько) заразисько забралися читати його.

А як прочитали сімнацяту казку дідуся Тараса про ювілей «Просвіти» тай знов до татка:

— Татку, то цього року ювілей «Просвіти»?

— А вжеж — каже батько — шістьдесятьлітній ювілей...

— А чи в нас будуть святкувати ювілей «Просвіти»?

— Будуть! Буде концерт, будуть ювілейні наліпки на вікнах...

— А то гарно буде! — скрикнули Олесь і Галя.

— Гарно — сказав Андрійко — та цього мало. Наша «Просвіта» заслужила собі щось більше. Наш нарід докаже доперва тоді, що він свідомий, коли гуртом впишеться в члени «Просвіти» тай зложить великий почесний дар для Неї.

— Почесний дар? — спитав Олесь, — що це таке?

— То так, Олесю, — каже мамуся — як когось заслуженого, хочемо пошанувати, віддати йому честь за заслуги — то даємо йому якийсь цінний дарунок. А наша «Просвіта» дуже, дуже заслужена — то їй належить теж почесний дар...

А батечко додав:

— Тимбільше, що «Просвіта» цей дар поверне на добро народу. Вона за гроші, зложені на почесний дар, видасть багато гарних і позиточних книжок для народу.

А Галя питає:

— То добре давати дар «Просвіти», але то треба їхати до Львова та й там його зложити?

Андрійко усміхнувся:

— Ні, Галюсечко, не треба аж їхати! Посилаємо поштою, як всякі інші гроші. А ще, щоб почта того, хто посилає дар, нічого не коштувала, розсилає «Просвіта» чеки.

— Чеки? — А що це таке чеки?

Тут Андрійко виняв з газетки вузкий, довгий папірець і каже:
— Ось тобі чек! На ньому виписується в трьох місцях кілька грошей посилаємо й адресу свою тай того, кому посилаємо й дається на пошту. Одну частинку чеку віддає поchtовий урядник назад — це посвідка, що вислано гроші, а дві частинки посилає враз із грішми до головної почтової скарбниці у Варшаві. Звідси посилають середню частину чека і гроші до Львова, які приносить листар до «Просвіти».

Олесь задумався:

— То посылка чеком нічо не коштує?

— Так, того, хто висилає гроші, не коштує ніщо — але «Просвіту» чеки коштують.

— То значить — каже Олесь, — хто не посилає нічо й кине чек, цей наражує «Просвіту» на страту.

— А вжеж — притакнув Андрійко, — така байдужність, це марнотратство гідне нагани. Свідомий Українець не змарнує ні одного чека — пішле хочби найменший дар, але таки пішле. Тому не змарнуйте сего чека, який був долучений до сего числа «Світика»!

А Галюся й Олесь на це:

— Ми всіх будемо заохочувати, щоби давали дар «Просвіті», щоби ні один чек не змарнувався!

І що скажете! Кинулися об'їко, Галя й Олесь, насамперед між своїх шкільних товаришів і нуж намовляти всіх:

— Складаймо почесний дар «Просвіті»!

Ага, я призабув вам сказати, що Олесь ходить до третьої класи вселюдної школи, яку удержує «Рідна Школа», а Галя вже до четвертої класи, до тої самої школи. Вони прочитали в класі всім дітям вершик з 12 числа «Світика» за 1918 рік тай пішов по класах клич: На дар «Просвіті», на дар «Просвіті»! І гарний дар зібрали в школі та вислали одержаним чеком до «Просвіти», Львів, Ринок 10.

Та це ще не все! Вони обоє й старших, головно таткових і мамчиних знайомих, намовляли:

— А просимо післати дар «Просвіті»!

А на концерті «Просвіти», який відбувся в місцевій читальни, Галя й Олесь з товаришами й товаришками теж чимало грошей зібрали. Як стали примовляти, то не було ні одного з присутних, щоб не дав бодай малого датку.

Славні діти Галя тай Олесь.

Коби таких нам більше! А може є — тільки не знають, як це робити, не мали приміру.

Ану до діла, діти! Наслідуйте Галю й Олеся!

Антін Лотоцький.

Подорож до сонця.

Був собі малий хлопчик, що називався Данко Цікавський. Він учився дуже гарно і був незвичайно чемний. За те батько купував йому багато книжечок, а він перечитував усі і просив о нові, бо був дуже цікавий. Він читав різні байочки і казочки, а найбільше подобалася йому казка про сімох братів і сестричку: Як брати перемінилися в круків і як сестричка тужила за ними, а потім вирушила в світ, шукати братів. Добра була сестричка! Шукала їх по цілій землі, а як не знайшла, то пішла питати за ними у сонця, в місяця і в ранної зірничі. Ах, як Данко хотів би відбути подорож до сонця, до того любого сонця, що всіх нас гріє своїм теплом і освічує цілий світ. Данко уявляв собі те сонічко, як добру, дуже добру паню, подібну до його любої неньки. Він мусить вирушити в подорож до сонця! Мусить привитати ту добру паню, побачити її і ті палати, в яких вона живе.

— Мушу! Мушу! — повторював собі заєдно Данко Цікавський.

Одного вечера сказав він про це своїм родичам, своїм братам і сестрам. Вони всі сміялися з нього. Навіть наймолодший, півторарічний братчик, Ромцьо, сміявся, хоча не знав з чого. Але Данко подумав собі:

— Смійтеся собі здорові! А я таки поїду до сонця. І то цієї ночі!

Він попрощався з усіма, ніби „на добраніч“, але сльози закрутилися йому в очах, коли цілував неньку в руку.

— Ануж не вернуся! — подумав собі. — Це подорож певно далека і небезпечна!

Але згодом він переміг той жаль і коли положився до ліжка, то старався вдавати, що спить, а тимчасом надслухував, чи всі поснули.

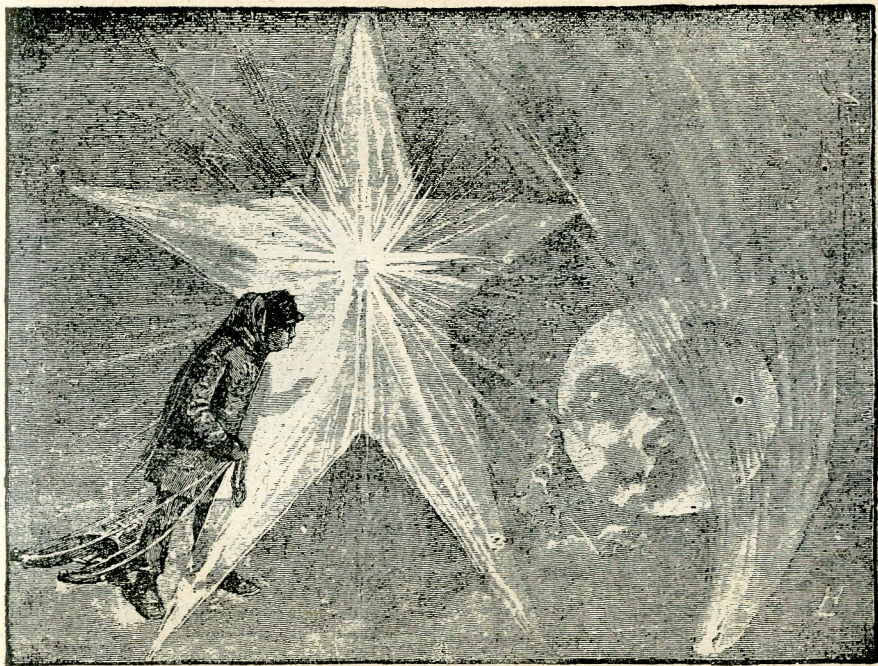
Так він слухав і слухав — аж, як у хаті все втихло, він нишком встав, одягнувся в козушок, в шапку, взяв грубий мамин шалик на шию, вхопив свої санчата і вибіг з дому. Він подумав собі:

— Ось, вибіжу на ту гору за містечком, а там певно

вже сонце! Я поговорю з сонцем і зараз вернуся. Тепер певно північ, отже до ранку буду назад у своїм ліжечку.

Подумавши так, Данко пустився бігцем за містечко і вибіг на гору. Та станувши на шпилі гори, він побачив, що до сонця ще далеко. Не видко його, тільки видко зорі і місяць. Але Данко сів на пролітаючу хмарку і подумав собі:

— Хмарка занесе мене до сонця!

Та хмарка несла його зі сто миль і стала розпливатися. Данко вже туй-туй мав упасти зі своїми санчатами на землю, як на щастя надлетіла комета. Данко скочив з хмарки на хвіст комети і поїхав далі. Якаж була його втіха, коли він переїздив уже попри ранню зірку і місяць! Зірка всміхнулася до Данка, а місяць закликав:

— Ах! Та це Данко Цікавський! Ти певно до сонця? Лети просто-просто, вже недалеко!

І справді за якої пів години Данко долетів до сонця.

— Добрий день тобі, сонце, ясна пані!

— Добрий день! А хто ти, хлопчику?
— Я Данко Цікавський! Не пізнаєш мене? Я прийшов подивитися на тебе і подякувати за твоє гарне тепло і за світло!

— Ах, як це гарно з твого боку, що ти відвідав мене! — закликала сонце. — І саночки привіз зі собою! Дуже гарно! Поздоровиж там від мене цілий світ, усіх людей. Я всіх однаково люблю і всіх однаково ogrіваю!

А з окрема поздорови свою добру матусю і батенька і братів, і сестричок, і наймолодшого Ромчика! А ось тобі від мене на памятку один мій золотий промінчик!

Данко вхопив у руку той промінчик, мов золоту нитку, попрощався зі сонцем, сів зі саночками на хвіст комети і пустився назад на землю. Дорога в долину йшла скорше, як у гору. Данко летів, як стріла. Ось уже місяць, знак, що земля недалеко! Місяць здійняв перед Данком циліндер і щось кричав до нього, мабуть переказував дітям, щоби його в ночі не боялися, але Данко не чув його слів, бо

майнув з вітром у долину. Далі він перескочив знову на хмарку, з хмарки на гору, а з гори на саночках зіхав у містечко і прибіг до хати, ще всі спали. Він ляг собі і мов би нічого не було.

Але рано він став усім розповідати, де він був і як там у сонця гарно! Та що з того — ніхто йому не вірив! Навіть малий півторарічний Ромчик не вірив. А батько сказав:

— От, мав ти, Данку, гарний сон і тільки всього!

Данко подумав добре і пригадав собі, що це був справді — гарний сон. Але до того признався він не зараз!

А. М.

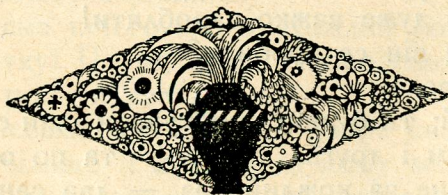
Кого кохаємо.

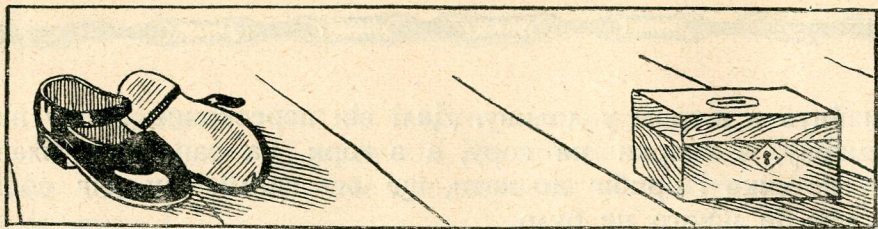
Хоч маленькі ми ще діти,
Та наше серденько
Дуже любить і кохає
Тебе, наша ненько!

А крім неньки ми кохаєм
Нашу землю рідну,
Ми дамо за неї кровці
Крапельку послідну.

Ще кохаєм рідну мову,
Кращої немає!
Любим свою рідну школу,
Що добра навчає.

Як колись ми доростемо,
Українські діти,
Рідний край ми розвеселим,
Буде він радіти!

Зарібки Левця.

— Мамо, дай мені одного сольда! — сказав Левцьо одного дня, вертаючи домів із проходу.

— Що з ним зробиш? — спитала мама.

— Я бачив на вулиці маленького хлопчика, бідно вбраного, що плакав. Він дуже змерз — бо не мав черевиків. За того сольда хотів би я купити йому пару черевиків.

Так відповів Левцьо, бо для нього були черевики дуже гарною річю так, що коли мама купила йому недавно пару нових черевиків, то він почав плакати тому, що не міг спати в тій самій кімнаті, де стояли черевики.

— Але, як знайдеш того бідного хлопця? — спитала мама. — Чи питав його, де він мешкає?

— Ні, бо він дуже соромився!

— Отже, коли знов побачиш його, приведи його сюди до нас. Дамо йому одну пару твоїх черевиків, бо за одного сольда не можна купити навіть закаблука.

Левцьо був радий, але мама подумала, що він повинен би почати заробляти, щоби мав трохи гроша на те, чого йому захочеться. От приміром — за місяць Лія скінчить два роки: чи не було би добре, колиб він міг зробити їй подарунок? Очі Левця засвітилися на сю думку, але йому було дуже важко заробляти!

Як міг би він се зробити?

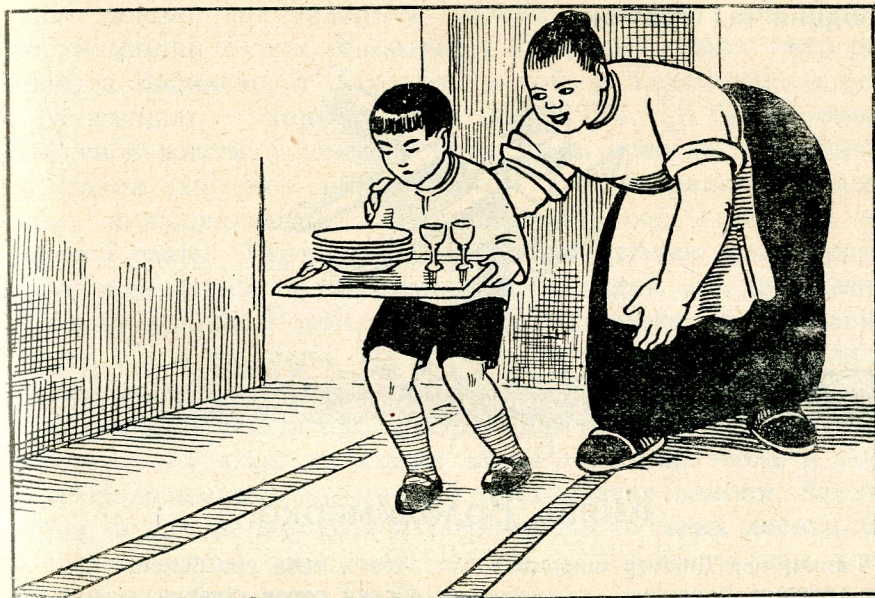
Мама сказала:

— Слухай; ти будеш спрятувати свій столик кожного дня, по першім і другім сніданку та по обіді. За се дістанеш від мене за кожний раз — два сантими.

— І по вечері хочу спрятувати також! — сказав Левцьо.

— Ні, бо вечером ти дуже заспаний.

Як дуже радий був Левцьо, що пічне сам заробляти! Бракувало ще одної години до полудня, коли мама сказала се, і ся година видалася йому дуже довгою. Коли скінчено обід, поніс Левцьо до кухні тарілки, чарки, відельці й ножі, під доглядом кухарки Емілії. Але він був

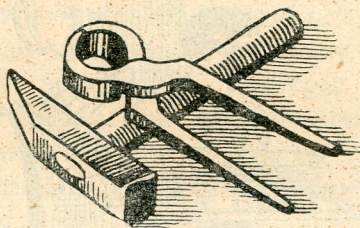
дуже лютий, бо коли ніс чарку до кухні, трах! — чарка випала йому з руки і розбилася. Левцьо почав так голосно плакати, що мама прибігла, думаючи, що він зробив собі щось дуже лихого. Та коли побачила, що тут розходилося лише про одну збиту чарку, потішила дуже лагідно свого малого зарібника:

— В тім нема нічого злого. Кождий робить помилки і шкоди з початку! Потім, поволи-поволеньки, уважаючи добре, вчиться робити все добре!

Левцьо повеселійшав, скінчив добре свою роботу, не збивши нічого більше й мама дала йому маленьку дерев'яну скарбонку, а в середині були два сантими!

Минали дні! Левцьо працював і скарбонка поволі наповнялася. Протягом не цілого місяця Левцьо заробив собі сімдесять сантимів! Тоді просив він маму, щоби дозволила йому піти з місс Пір до Фльоренції, бо хотів поробити деякі закупи. У Фльоренції купив для Лії дві дуже гарні річі: молоток і пару кліщів, які зовсім певно повинні подаватися Лії, бо Левцьови подобалися вони дуже.

І дійсно Лія була тої самої думки, що її братчик. І молоток і кліщі видалися їй дуже гарним дарунком на уродини від братчика.

Князь Володимирко.

В Галич, над Дністер широкий,
Ти столицю переніс,
І за тебе, аж під хмари,
Галицький престіл підріс.

Бо від Сяну і Вислка —
На південь, аж по Дунай,
Простягався твій великий
В дсбробут багатий край.

Але кров і гроші дав ти
Іншим зависним князям,
Бо хотів ти князювати
В своїм краю тільки сам.

Проти тебе раз бояри
Сотки голов підвели,
Та скарав ти їх за зраду
Й не боявся вже біди.

Лиш не добру путь ти вибрав,
Щоб до зміцнення дійти, —
Проти рідного братанка
Ти водив свої полки.

Та хоч ріжними шляхами
До могутности дійшов,
Дав ти синєви своєму
Золотий престіл готів.

Ю. Ігорків.

Як зростало й цвило галицьке князівство.

Про Володимирка, князя галицького (1125—1153).

В попереднім числі „Світика“ ми коротко описали, як то по упадку Київа почала рости нова самостійна держава на землях, званих тоді Червона Русь, а згодом Галичина, тай на деяких сусідних. Отже вже знаємо, що міцні основи під галицьку державу поклали три брати Ростиславичі: Рурик, Василько і Володар. Рурик умер раніше, а Василько й Володар — той в Тербовлі, а цей в Перемишлі — повмирали в році 1124. Ці брати жили ціле своє життя в великій згоді, тож і могли надіятися, що також їхні діти, яким лишили вже упорядковану державу, князюватимуть в братній згоді, собі і державі на добро і славу. Рурик умер бездітно, тільки його брати мали потомство. А лишили вони кождий по два сини: Володар лишив: Ростислава і Володимирка, а Василько лишив: Юрія та Івана. Ці чотири князі мирно поділилися батьківщиною, так, що Ростислав узяв собі Перемишль, Володимирко Звенигород, Юрій дістав Галич, а Іван Тербовлю. Та вже за кілька літ Ростислав умер, а тоді брат Володимирко дав синові Ростислава, Іванови, Звенигород, а сам перебрався в Перемишль. В яких десять літ потім повмирали оба сини Василька, Юрій та Іван, і то повмирали бездітно. То Володимирко зараз прилучив їх землі до своєї Перемищини, а хочачи мати вже всю галицьку землю під своєю рукою, він допустився одного негарного діла, а саме: прогнав свого братанича, Івана Ростиславича, званого потім „Берладником“, з Звенигорода і взяв собі його землю.

Ставши тепер самотнім князем великої держави, Володимирко, син Володаря, переніс свою столицю з Перемишля до Галича. Бо Перемишль був майже на границі його держави, а Галич був по середині, отже звідси князувати було вигідніше. А велика це була держава, звана від тоді Галичиною (від столиці Галича), бо сягала вона від Сяну і Вислока, на заході, аж по Дунай на полудневий

схід, то значить, що крім нинішньої Галичини, ще займала Буковину і майже всю ту землю, де нині корінна Румунія. Ще до нині є в Румунії над Дунаєм місто Галац. Це місто власне звалось Малий Галич, в противенстві до Великого Галича над Дністром, що був тоді красним містом з пишним княжим замком, палатами і кількадесятьма церквами, з яких до нині залишилися місцями незначні сліди.

Цю державу зєдинив і свою столицю до Галича переніс Володимирко в 1144 році, отже князюючи вже 20 літ. Він почувся настільки мугутнім, що перестав слухати князя київського, якого повага, як знаємо вже, тоді підупадала. За це, тодішній київський князь Всеволод тай інші князі, рушили війною на Володимирка. Їм на поміч прийшли ще Поляки й Угри, бо король угорський Гейза був у страху, що в його сусідстві росте така сильна держава, яка легко могла би сягнути й за Карпати.

Володимирко не міг встоятися перед такими силами і під Перемишлем програв битву. Але він був настільки розумний і хитрий, що перемовив київського князя помиритися з ним, а він дав йому за це окуп 1400 гривен срібла. Ворожі війська забралися з Галичини і Володимирко чувся вже безпечним та далі думав над тим, як би то всякими способами зміцнити свою державу.

Та тут він мусів ще розправитися зі своїми боярами. Бояри, то є тодішні знатні люди і високі урядники, не сподобали собі Володимирка, бо він був дуже строгий і не давав їм волі, яку вони мали за інших князів. І раз, як князь поїхав на лови над річку Тисьменицю, бояри збунтувалися і вибрали собі за князя того Івана Берладника, якому Володимирко відібрав був Звенигород. Володимирко вернув з ловів і застав брами Галича зачинені. Тоді він обляг Галич, тримав місто 3 тижні в облозі, а нарешті здобув його і много бояр покарав смертю, а Іван утік до Києва. Він тинявся ще довго потім по чужині і загинув у місті Берладі, що було українською кріпостю над Дунаєм, при гирлі Прута.

Тимчасом в Києві почав князувати Ізяслав II, а Володимирко повідався, що цей князь готовиться на нього

йти походом. Тоді він удався до Юрія Довгорукого, що ворогував з київським князем і — як знаємо — дав початок московській державі. Князь Довгорукий рушив на Україну, але Ізяслав прогнав його, а тоді рушив і на Володимирка, щоби його покарати за це. Він розбив Володимиркове військо під Перемишлем і Володимирко мусів присягнути, що віддасть захоплені в Ізяслава міста і буде його слухати.

Та як тільки Ізяслав вийшов з Галичини, показалося, що Володимирко не думає віддавати міст ані слухати князя київського, лише думає над тим, як би то забезпечити свою державу від нових таких нападів. Прочув це Ізяслав і післав до нього посла, а посол став Володимиркови дорікати:

— Князю, ти цілував хрест і не додержуєш присяги, але знову готуєшся проти Ізяслава!

На це мав Володимирко відповісти, що він про нічо не дбає і не вважає, тільки дивиться на те, щоби його край був міцний і безпечний. Зараз після того, на другий день, як Володимирко йшов до церкви на вечірню, його залила кров і він скоро потім умер, десь по Різдві 1153 року. Літописець пише, що князеви трапився удар крові за кару, що він злегковажив собі присягу.

Отже князь цей князував майже трицять літ і всякими способами, то розумом, то хитрістю і підступом, то силою, зміцнював свою державу. І справді, як він умирав, то лишав галицьку державу такою могутньою, що могла мірятися з великими європейськими державами на заході. Його наслідником став син його Ярослав Осьмомисл, якого Володимирко ще передше оженив з дочкою московського князя Юрія Довгорукого, Ольгою, щоби в той спосіб забезпечити собі поміч московського князя проти київського князя. Як князував цей Ярослав і чому його назвали Осьмомислом, напишемо слідуючим разом.

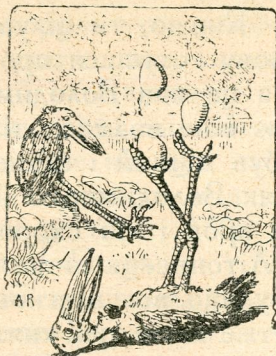
Сон льва.

(Байка).

Раз, давно було, не нині,
Лев могутній, цар пустині,
В клітці гірко нарікав,
Сам до себе так шептав:
— Ах, недобрі тії люде,
Камінь в них, не серце буде,
Що з моїх пісків мене
Взяли хитро у сильце
І замкли в залізну клітку,
За густу, тверду решітку!
Та не тільки я такий,
Що терплю через людий...
Ще зазнали злої долі
Слонь і тигр, що тут в неволі,
Олень, кангур, струсь і суп,
Вовк, що має острий зуб,
Малпа, тюлень, черепаха,
Крокодил і всяка птаха,
І медвідь, що любить мід
І смішний муравлеїд.
Всіх нас звірів половили,
Ріжних штук нас тут привчили
І на втіху глядачам
Кажуть тут скакати нам!
Ех, якби то ми завзялись,
Всі звірі разом зібрались
І розбили весь той цирк
І з кліток лиш мирк! та фирк!
Погулялиб ми на волі,
Булоб дива тут до волі!
А найбільше був би злий
Пан директор цирковий!..

Так собі наш лев думає
І поволи засипляє.
Лиш заснув — аж бачить сон:
Ніби десь з дверей, з вікон
З цирку всі звірі втікають,
Із усіх кліток скакають!
А як вже втікли усі,
Стали в полі, у вісї,
І зібралися в громаду.
І з собою рада в раду.
— Що робити? — каже струсь —

Я одного лиш боюсь:
Що як ми дійдем до моря,
То буде нам много горя.
Там нам ані в брід, ні в плав,
Кождий з нас тоді пропав!
Каже лев: — Га, що, як так,
Не порадимо ніяк,
Тільки, щоб минути лихо,
Ми спокійненько, тихо
У велике місто йдім
І представлення зробім!
Штуки вмієм, тож хороші
Ми зберем за тее гроші,

А за гроші ми собі
Купим місце в кораблі
І поїдем — дай то Боже! —
На пустиню, в піски гожі!

Як сказали, так зділали.
До столиці поманджали
Й серед міста, без принуки,
Стали всі робити штуки,
Штуки зручні і чудні:
Ось крокодил на коні
Іде й ручником махає,
Марабу яйці підкидає,
А медвідь ну, що за хист! —
Наче перший танцюрист,
Сам танцює й на палюзі
Ще тримає дві малпюзі!

А в малпів хвіст, ноги, руки
Всякі витинають штуки!
Тюлень і муравлеїд,
Кангур і медвідь — сусід

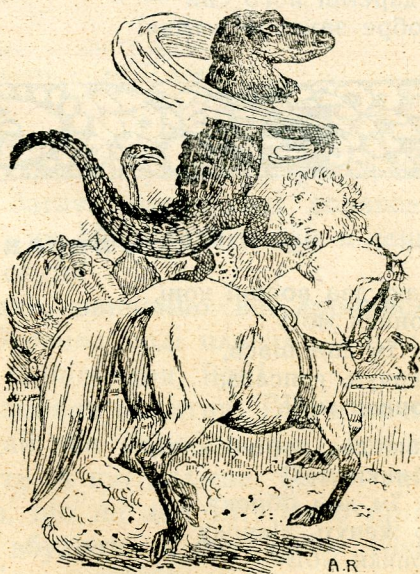
З дошки на підлогу скачуть
(Люди від сміху аж плачуть),
Леопард вам ходить цапки,
Ставши тільки на дві лапки,
Лев тай олень. — два діди —
Вивертають там кізли!
А як мали вже кінчити
І в людий гроший просити,
То медвідь ще заричав
І всіх звірів — цілував!
А тоді дві малпи — білки
Взяли в лаби дві тарілки
І пішли між глядачів,
Назбирати срібняків.
Цей і той давав охоче,
Бо потішив душу й очі,
Так, що скоро в тарілках

Було тих гроший аж страх!
А тоді медвідь голосить:
— Маємо гроший вже досить,
То пощож нам пішки йти,
Щоб набавитись біди?
Всі на поїзд ми сідаймо
І до моря поспішаймо!

І побігли навпростець
На залізничий двірєць.
Там білети всі купили
І вагон собі наймили,
Позаймали вже місця,
Гучно рушили з двірця.

* * *

Але що це? Хто то знає?
Поїзд з місця лиш рушає,
Як щось гуркнуло в возах!

Аж померкло всім в очах,
Загарчало, зашуміло,
Засичало, зашипіло, —
І роздався зойк та рев,
Аж — зі сну збудився лев!

Бачить — він у клітці далі —
І даремні всі ті жалі
І даремні його сні —
Добре замкнені клітки!

Але лев собі думає:
— Хто в неволі проживає,
Тому ясні, вольні дні
Варто вздріти бодай в сні...

Вороні коні.

Маю два вороні коні,
Коники мої!
Як їм дам вівса,
Скачуть гопсаса,
Коники мої!

Маю два вороні коні,
Коники мої!
Як їм дам оброку,
То женуть нівроку
Коники мої!

Маю два вороні коні,
Коники мої!
Як їм дам соломи,
То ідуть поволи,
Коники мої!

Маю два вороні коні,
Коники мої!
Як їм дам сінця,
Їдуть без кінця
Коники мої!..

(З чеського).

Нечемний Юрчик.

Юрчик, це був малий, гарний хлопчик. Всі його дуже любили, але часом він ставав нечемний. Мав сестричку — невеличку, круглоличку. Звалася вона Оксанка, а кликали її „Сяня“. Юрчик її дуже любив і часто бавився з нею в „діда й камінь“. Цеї забави навчила його няня. Юрчик був дідом, а Сяня песиком. Юрчик брав палицю в руку і штульгукав, тай спотикнувся на камінь. Тоді починав кричати:

— До чого це дрантя серед дороги лежить і збиває людям ноги!

На цей крик діда вибігала Сяня (на ногах і руках) і кричала:

— Гав, гав, гав! — Тоді Юрчик хапав за камінь, а Сяня на втеки. А то було сміху.

А нераз Сяня просила, щоби Юрчик казав її казку. А він тоді починав:

„У пана була собака, — він її любив,
Вона зіла кусень фляка — він її убив,
Тай в городі поховав
І на гробі написав:
— У пана була собака і т. д.

Сяня вложила пальчик до пися й уважно слухала, аж врешті й Юрчикови було за багато цього, тоді додавав:

— Ти, Сяню, така мудра, як Мацьків кіт, що в день свічку зїв, а в ночі потемку сидів!

Але це лучалося дуже рідко, звичайно він дровичся зі сестричкою й побивав її. Оксанка тоді плакала, а Юрчик сміявся. Але що сталося одного дня, йой!

Юрчик пішов спати, а не змовив молитви. Тоді в ночі прийшов до нього чортик, тай хап його за ніс і тягне. І тягне, тягне, Юрчик кричить, а він дальше тягне, тай такий довжезний ніс витягнув, що не дай Біг. Рано приходить мамця, щоб Юрчика збудити, а тут щось таке довге з ліжечка сторчить... Що це таке?

Юрчик підноситься, а тоді щойно всі побачили, що це ніс такий великий. Ах! всі настрахалися, крику нароби́ли, зібрали раду, що робити. А наш Юрчик тихенько сидить собі, мов не той сам хлопчик, тільки сльози з очий йому: кап! кап! кап!

Аж порадив хтось привести священника, ну й татко привів його. Священик покропив ніс свяченою водою і ніс зараз відпав.

Тепер Юрчик дуже втішився, тай обіцяв бути чемним і зі сестричкою все гарно бавитися. Зараз дав їй свій мячик, поначіпляв баняків на ноги від крісла і зробив для неї музику. Сяня ложечкою вдаряла у банячки, а вони відзивалися різними голосами: бім! бам! бум! Потім дав їй баняки на ноги й хотіли бавитися в перегони, але мамця відібрала баняки, щоб діри не повипадали й наразі перегони відложено на інший раз. Треба було винайти іншу забаву. Юрчик каже: — Глянь, Сяню, як я вмію скакати, — і виліз на ліжку та скочив прямо на ніс, хоч мав заказане такі штуки показувати. Ах! ніс розбився. Юрчик у крик, кров летється цюрком, аж мусіла мамця ніс зашивати. Але як ніс позростався, став такий плоский, як тарілка. Тепер Юрчик, не може нічо їсти, бо ніс-тарілочка заслоняє йому письо, тому мамця патичком запихає йому їду до рота.

І досі ходить він такий на встид, на ганьбу, тай все жалує, що виправляв такі псоти. Але щож, вже пропало! А може ще який чарівний лікар цей носик йому напратить. Бо шкода такого гарного хлопчика, правда?

Тому всі хлопчики-пустунчики уважайте, щоби котромусь із вас не притрапилася така пригода, як цьому нечемному Юрчикови!

Яр. Мандюкова.

Під хмаркою сірою, сивою...

Під хмаркою сірою, сивою
Зродилися срібні квітки —
І труснула хмаронька гривою,
До долу злетіли платки.

На землю злітають спровола,
Невпинно, нечутно, як дүх,
І все засипають довкола —
В пінистий закутують пух.

До долів присунулись гори,
Вершки заховавши в імлі —
І казочку небо говорить
До сну заповітій землі.

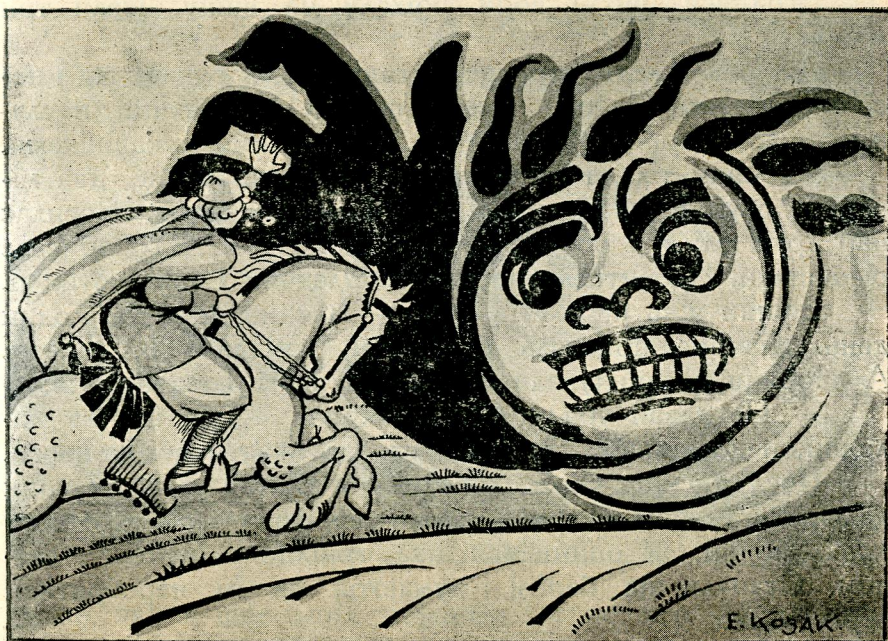
М. Підгірянка.

Оле-Олекчин.

(Алтайська казка).

Жив раз один чарівник і були в нього три доні. Найменшу звали Оле-Олекчин. Вона одягалася завжди по мужеськи.

В тому краю, де жив чарівник з доньками, вибухла війна. Цар сеї країни задумав відняти царство від сусіднього царя. От він і став накликати весь свій нарід, щоб йшов на війну.

Захотілося найстаршій донці чарівника воювати; батько не годився на це і вговорював дівчину не йти. Але вона не послухала, надягла хлопчий одяг і втікла з дому. Тоді чарівник перекинувся в страшне чудовище і заступив дівчині дорогу. Дівчина налякалася і повернула домів. Поїхала на війну друга донька, але й ся, побачивши на дорозі страховище, мерщій завернула назад.

Збирається на війну і Оле-Олекчин. Осідлала свого вірного любимця — коня і поїхала. Аж глядить — по

дорозі, на зустріч їй сунє чудовище. Не злякалася дівчина, крикнула і пігнала за ним і чудовище пропустило Оле-Олекчин.

Приїжджає вона до царя. Не знав цар, що перед ним стоїть дівчина, глянув на неї і говорить зачудований:

— Ти за молодий, хлопче. Не видержати тобі воєних трудів. Станеться що, то й умреш зі страху.

Дівчина посумніла.

— Позволь мені, царю, хоч твоїм конюшим бути. Я послужу тобі вірно і щиро — каже вона.

Згодився цар і вони поїхали на війну. Їхали три місяці.

Аж ось згадав цар, що оставив дома рукавички і посилає за ними пятеро слуг. Хоче і Оле-Олекчин послужити царю, проситься і собі їхати за тими рукавичками.

Дворяни тільки засміялися з неї. Минає вже два місяці, а слуг з рукавичками як нема, так нема. Посилає цар другі слуги і обіцяє високий уряд тому, хто привезе рукавички. Проситься знова Оле-Олекчин і цар пустив її.

Вірний кінь перелетів з Оле-Олекчин дорогу за один день. Дівчина привезла рукавички і віддала їх цареві. А дворяни позавидували їй і стали вговорювати царя:

— Не давай уряду Оле-Олекчину — він ще за молодий, недосвідний... Хай вперед заслужить собі на нього.

Послухав цар своїх дорадників. Відтак поїхали вони дальше у те царство, яке хотіли завоювати. Їхали много днів і ночей, аж опинилися над трійливим, огняним багом. Станули на березі і думають, як їм перебратися через нього.

Оле-Олекчин наклонилася до вуха свого коня і питає тихенько:

— Можеш ти, мій коню, перескочити те огняне болото?

— Можу. Тільки один раз у середині багна стану ногою.

Тоді дівчина приладила лік, щоб ізцілити коневі ногу, яку він обпече собі в болоті, відтак проворно сіла на нього і вмить перескочили на другий беріг багна.

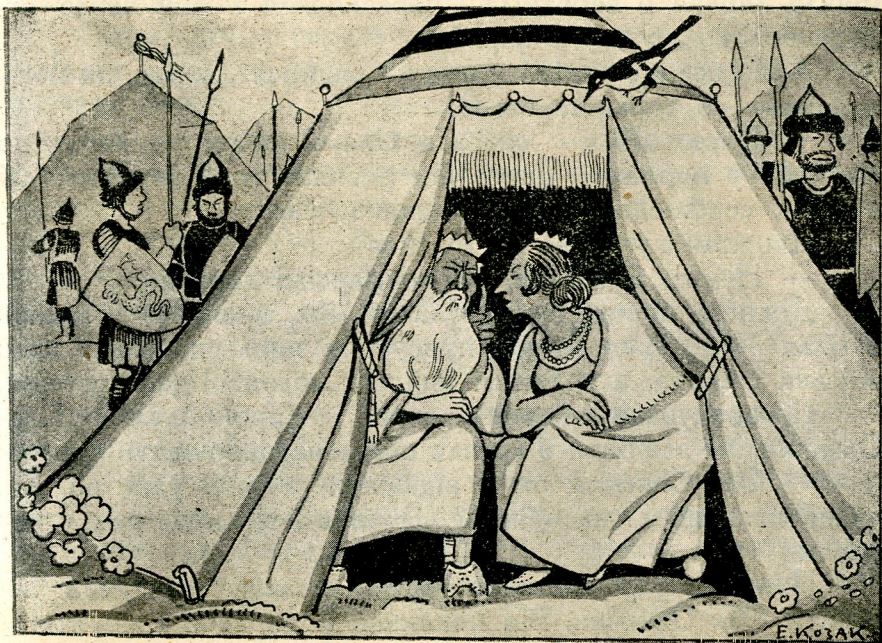
А там по другім боці стояв ворожий цар зі своїм не-

злічимим військом і царське шатро поміж усіма було найкрасше і найбогатше.

Оле-Олекчин перекинулася в сороку і сіла на шатрі, послухати, що говорить чужий цар зі своєю царицею.

А вони сидять собі одно поруч другого та розмовляють зі собою, не підозріваючи нічого.

— Як з того берега через огняне болото переправиться цар, мій ворог, і в нього буде більше війська ніж

у мене, так я всіх моїх підданих і скот переміню в вугілля — говорить чужий цар до жінки.

— А як у твого ворога буде лицар сильніший від нашого? — питає цариця.

— Тоді я мого лицаря, Сохор-хора, переміню в дерево.

— А як ворог возьме нас обоє в полон?

— Тоді я себе й тебе заворожу в пташки.

Оле-Олекчин сиділа сорокою на шатрі і вислухала всю розмову.

При помочи чарів вона таке зробила, що чужому

цареви привиділася велика сила ворожого війська. Він налякався і мерщій зачарував себе і жінку в пташки, лицаря Сохор-хора в дерево, а всіх підданих і скот у вугілля.

Відтак Оле-Олекчин наслала вітер, сніг і мраку, а на своїй долоні зробила сонічко. Пташки померзли і прилетіли до неї на руку погрітися, а вона їх спіймала і посадила в клітку. Потім збрала все вугілля в мішок, перемінила дерево в верблюда і перескочила з усім через огняне болото до свого царя.

А він все ще сидів і думав та радився дворян, як йому переїхати се трійливе багно.

— Царю мій! — сказала Оле-Олекчин — я був по тім боці у ворожого царя; він посилав тобі дарунки: дві птички, верблюда і кілька мішків вугілля.

Дворяни глумливо засміялися:

— Нічого й казати, багаті царські дарунки!

Дівчина мовчки поглянула на них, висипала з мішків вугілля — і перед очима присутних явилася велика сила війська і скота, а з клітки вийшли полонені цар і цариця.

Позавидували дворяни сили і вірної служби Оле-Олекчин, не злюбили її і стали опять наговорювати цареви:

— Оле-Олекчин хоче відібрати в тебе царство. Він чваниться, що є сильніший від тебе і вневдовзі сам стане царем.

Повірив цар клеветникам, налякався і задумав погубити Оле-Олекчин. Він покликав її до себе і мовить:

— Слухай, молодче! — послужи ще раз мені вірно. Поїзджай за далекі моря і приведи мені оттуда дикого бика. У того бика роги на сімдесять сім сяжнів, на кождім розі по сімдесять відростків, а на кождім відростку сидить лицар.

Задумалася, засумувала Оле-Олекчин. А цар їй знова:

— А якщо ти не приведеш мені того бика, так я прикажу відрубати тобі голову.

Зажурена йде Оле-Олекчин до свого вірного друга — коня.

— Що мені діяти, коню? — питає.

— Поїдемо, побачимо, що буде.

Поїхали. Підходять до бика, бачать: у нього на кож-
дій вітці рога сидить лицар-богатир. Одні віти сохнуть,
а другі свіжі виростають.

Побачив їх бик, розсердився і кинувся на коня і дів-
чину. Але смілива Оле-Олекчин проворно ухилилася від
удару, вхопила бика за роги і так кріпко пригнула до
землі, аж роги затріщали і бик не міг вирватися.

— Пусти мене! — став проситися у дівчини — я
стану тобі служити.

Оле-Олекчин перетягнула бикови через ніс колісце,
привела його до царя, поставила перед шатром, а сама
відїхала домів.

Виглянув цар зі свого шатра і так налякався бика
з величезними рогами, що заперся щільно в шатрі й не
визирав вже більше. І каже мерщій копати підземний про-
хід і посилає по Оле-Олекчин, щоби вона вернулася і від-
вела того страшного бика.

Розсердилася дівчина і мовить:

— Що се таке? Чистий глум! То приводи бика, то
знова відводи!

А все таки вона пішла, сповнила волю царя і лиши-
лася при ньому.

А дворяни не вгавають лякати царя, клеветати на
Оле-Олекчин. Думає цар, як йому позбутися небезпеч-
ного молодця. Порадили дворяни цареви, післати Оле-
Олекчин до самого Ерлік-хана, себ то до начальника
пекла.

Кличе цар Оле-Олекчин:

— Поїздай ти, молодче, до Ерлік-хана і попроси
в нього для мене аркита*).

Засумувала Оле-Олекчин, але сідлає свого вірного
коня і їде до Ерлік-хана. По дорозі говорить їй кінь:

— Ерлік-хан жадає в тебе за аркит мене. Не жа-
луй, віддай. Я вернуся до тебе знов.

Так воно і сталося. Побачив Ерлік-хан Оле-Олекчин
і питає її:

— Ти по своїй волі прийшла до мене, чи по приказу?

— По приказу мого царя.

*) Посудина до варення горівки.

— Я візьму твого коня за аркит.
Віддала Оле-Олекчин коня, взяла аркит і йде.
В дорозі наздігнав її вірний друг — кінь:
— Сідай мерщій на мене, Оле-Олекчин! — крикнув,
Брлік-хан женеться за тобою.

Живо пересідала дівчина коні і помчала на своєму вірному коні до царя. Віддала йому аркит і повернула домів.

А Брлік-хан пригнався до царського шатра, сів на порозі і нікого не випускає.

Налякався цар тай каже копати підземний прохід і посилає по Оле-Олекчин, щоби вона віддала Брлік-ханови аркит.

Розсердилася дівчина, не хотіла спершу йти, але відтак подумала і жаль стало їй свого царя. Прийшла підземним проходом і винесла Брлік-ханови аркит.

Тепер став цар продумувати, якби иным способом приєднати собі Оле-Олекчин, щоби він і служив йому і не віднімав в нього царства.

— Слухай, молодче! — каже цар. — Я ціню твою вірну службу і нагороджу тебе щедро на примір другим. Подумай, яка жде тебе нагорода! Я ожению тебе з моєю донькою.

Спустила голову Оле-Олекчин, стоїть, мовчить, хлипає очима.

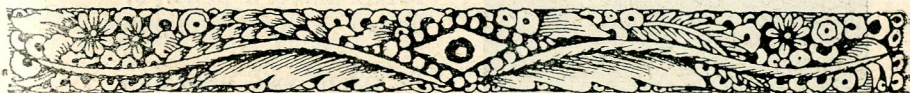
— Чого ти мовчиш? Невжеж тобі не до вподоби моя нагорода? — розсердився цар.

— Я не можу женитися з твоєю донькою... бо я... дівчина, царю мій — промовида тихо Оле-Олекчин.

Зворушила царя вірність і пожертвування молодой дівчини; згадав він, кілька небезпек вона для нього поборолала.

— Ну, коли не зятем, так будьже ти мені другою любовою донькою! — весело закликав цар.

Переклала з російської мови: К. М.

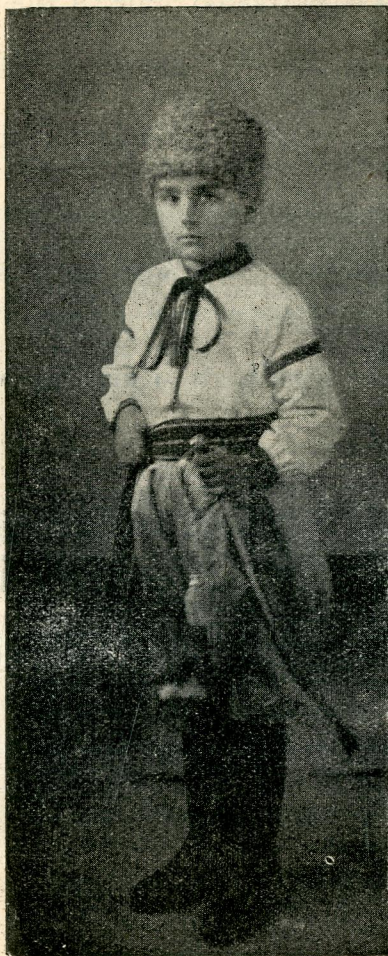

Котик і мишка.

Іде котик попід плотик,
А з затишка біжить мишка. —
Тиць! — О Боже! що робити?
Котик може задушити!..
Дріжить мишка тай питає:
— Де аптика, пан не знає?
Бо у мене діти хворі,
Були вже аж три докторі —
Тай сказали взяти ліки:
І рицинус і паприки...
Може знаєте ви, пане,
Де тих ліків я дістану?..
Котик станув, — щось поглупав,
Вхопив мишку тай похрупав.

Дід Сава з донею.

Надія батька-неньки.

Що це за юнак моторний,
Князь, полковник, чи гетьман?
Ні, це наш козак знайомий
Таранько — та ще й Богдан.

Данко — дуже добрий хлопець,
Та хто враг, не приступай, —
Він шаблюку має остру,
Як махне, то буде край!

Данко завжди „Світ Дитини“
Особливо шанував,
Він вже з роду разом з татком
„Світик“ нам „редагував“.

Мав він тут свій діл окремий,
Богданко, наш молодець:
Татко пише й редагує,
Данко — крає папірець!

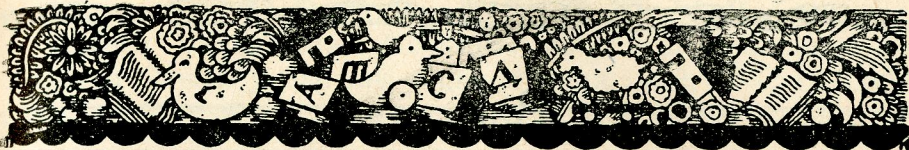
Та тепер уже на правду
Цей хоробрий козачок —
Від забави сів до праці,
Взявся пильно до книжок.

Знає він, на що людині
Бог дав молодечий вік:
Щоб думати й працювати
Вчився в ньому чоловік...

Тож і Данко крім забави
Працю полюбив шкільну —
І зростає на потіху
Батька, неньки й загалу.

Ю. Ігорків.

ЗАБАВИ

Послух.

(Кімнатна гра рухова).

Учасники забави стають в колесо, одна особа стає в середині і співає разом зі всіма: (на ноту пісні: »І шумить і гуде«).

»Мав наш батько синів —
Триста сорок і два!
Але кождий з них послушний,
Робить завжди те, що я!..«

При останнім слові пісеньки (»я!«) особа в середині робить якийсь рух, приміром клякає, бе в долоні, підносить руку в гору, миється, або чиститься, — а всі мусять скоро робити те саме.

Хто спізниться, або цього не зробить, дає фант і йде в середину кола, роблячи далі те, що попередній (але розуміється, що виконує якийсь інший рух). Як той, що в середині, дотепний, то забава буде дуже приємна і весела.

Можна також співати так:

»Є нас пять, є нас шість,
Є нас сорок і два,
Але кождий з нас послушний
Робить тільки те, що я!«

Забава кінчиться, як збереться бодай з десять фантів.

Таляр.

(Гра говорена).

Учасники забави сидять довкола на кріслах і передають собі з рук до рук якийсь гріш, або дехто й удає, що подає, хоча в руках гроша не чає.

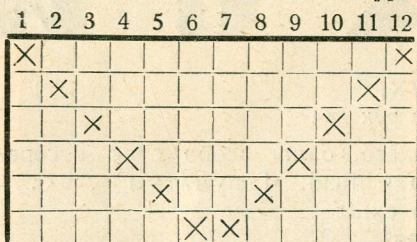
Одна особа стоїть по середині і співає на арію коломийки:

»Ой мав же я два таляри
Тай згубив одного,
А хто мені його знайде,
Дам пів золотого.«

При останнім слові ловить когобудь за руку, сподіючися знайти гріш, який мусить бути у когось з сидячих осіб у руці. В тій хвилині всі сидять тихо і не рушають руками, а та особа, яку зловив той середний за руку, мусить руку отворити й показати, чи нема гроша. Якби справді гріш в тій руці був, то та особа дає фант і йде на середину, а на своє місце пускає того, що знайшов гріш. Гріш іде далі з рук до рук. Середний співає і забава продовжується, аж доки не назбирають з десять фантів.

Загадки.

Фігуральна загадка.

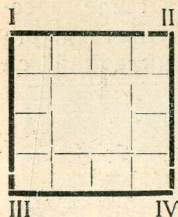
Вишукуйте 12 слів і вставте їх в поодинокі квадратики з гори в низ так, щоби букви на місці хрестиків дали назву, яку одержав місяць лютий.

Значіння слів:

1. Повість Квітки?
2. Папір, що сушить?
3. Назва німецького священика?
4. Передмісте Перемишля?
5. Назва жидівських пластунів?
6. Ростина, якої ягоди є приправою до їди?
7. Селянський креденс?
8. Край в Бразилії, де є найбільше Українців?
9. Одиниця міри часу?
10. Инакше: делікатний?
11. Церковний співанник?
12. Домашні птиці?

Числова логіголовка.

(За „Iskr-ами“).

В тім квадраті, що складається з 13 менших квадратів — розложіть цифру 22 в той спосіб, щоби сума в рядках прямовісних: I—III і II—IV та поземих: I—II і III—IV творила цифру: 6, а в поперек: I—IV та II—III давала цифру: 4

Загадка „родинна“.

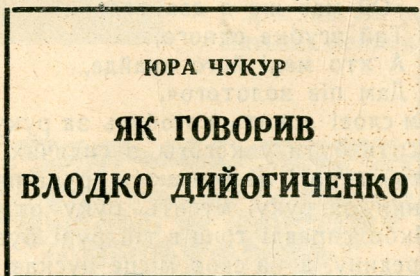
(За „Iskr-ами“).

На Святий Вечер зіхалася в селі Н. ціла родина місцевого учителя в гості. Малий Ромчик, передплатник „Світика“ обчислив, що при столі сиділи: 1 дідусь, 1 бабуся, 2 батьків, 2 мамусі, 4 дітей, 2 унуків, 1 брат, 2 сестри, 2 синів, 2 доньки, 2 мужів, 2 жінки, 1 тесть, 1 свекруха, 1 синова, 1 братова і 1 тета. З кількох осіб складалася ціла зібрана родина?

Таємничий заголовок.

(Уложив Богдан Рибчук).

В одній книгарні за вікном виставлено книжку, з таким дивним заголовком:

Хто відчитає властивий заголовок цієї книжки та правдиве ім'я її автора?

ВИКАЗ КНИЖОК

допущених до шкільних бібліотек, на основі рескрипту Міністерства Освіти у Варшаві з дня 4 січня 1928, до ч.: I.17588/27.

п. ч.	Автор:	Заголовок:	Ціна:	Група:
1	Айнс Джордж	Попри джунглі	0.40 зл.	II
2	Відний Іван	Добрі діти*) (вичерпана)	—	IV
3	Білоусенко О.	Пригоди Вовка-Неситого	(вич.)	II
4	Бернет Францес	Малий льорд	4.00 »	III—IV
5	Буш Вільгельм	Веселі оповідання	0.80 »	I
6	»	Нечемне ворона	(вич.)	I
7	»	Співомовки	0.80 »	I
8	»	Стрілець Тріска	0.25 »	I
9	Вільшенко Я.	Пан Чваньківський	1.60 »	III—IV
10	»	Червона Шапочка*)	0.80 »	I—II
11	Ваврисевич М.	Лісова казка*)	0.40 »	II
12	Вериго Марія	Волове око	0.40 »	I
13	Вуйко Владко	Пригоди Юрчика Кучерявого	1.00 »	I—II
14	Горницький З.	Воробець-Молодець	0.20 »	II
15	Гнатюк Володимир	Народні байки	0.80 »	I—II
16	Грінченко Б.	Олеса	0.25 »	III IV
17	Гугу (псевд.)	Лесик і коминар	0.40 »	II
18	Завадович Роман	Казка про царевича	0.80 »	II—III
19	»	Рицар Лесь*)	0.60 »	II
20	»	Серед Ангелів*)	0.80 »	II
21	Збірка вершиків	»Веселка«	0.80 »	I
22	Збірка казок	Найкращі байки	1.20 »	II—III
23	Кокольський М.	Байки	0.40 »	I
24	Королів Василь	Русалка-Жаба*)	0.60 »	II
25	Кольоді К.	Пригоди Пінюкія	4.00 »	II—III
26	Куліш Панько	Чумацькі діти	0.25 »	II
27	Куликівна Софія	Алі-Баба і 40 розбійників	0.30 »	I
28	Лотоцький Антін	Езоп	0.60 »	III
29	»	Лицар Добриня	0.40 »	III
30	»	Покотигорошок	1.00 »	II
31	»	Пригоди Лиса-Микити	1.50 »	III—IV
32	»	Япанські казки	0.40 »	II
33	Лукашевич Кл.	Бунт ляльок*)	0.60 »	II—III
34	Лисенко Микола	Коза Дереза*) (опера)	10.00 »	III—IV
35	Магир Микита	Пригоди лінивого котика	0.50 »	I
36	Міллер Еуген	Молодість славних людей	5.00 »	IV
37	Орлівна Галина	Золотий черевичок*)	0.50 »	I—II
38	Підгір'янка М.	Зайчик і Лисчка	0.20 »	I
39	Рубакин Н.	Оповідання з царства звірів	4.00 »	III—IV
40	Софронів Василь	Печери*)	0.40 »	III
41	Стівенсен Робетр	Острів з закопаними скарбами	3.00 »	IV
42	Шевченко Тарас	Малий Кобзар	0.80 »	IV
43	Шугаєвський М.	Дід-Мороз*)	0.80 »	III

Книжечки образкові (всі для групи I).

1. Барвне А. Б. В.	1.80 зл.	11. Дика Рожечка	1.20 зл.
2. Хто почислить	1.80 »	12. Івась і Гануся	1.20 »
3. Дикі звірі	1.80 »	13. Каліф Бузько	1.20 »
4. Чуда техніки	1.80 »	14. Котик у чобітках	1.20 »
5. Бабуся Метелиця	1.20 »	15. Мізинчик	1.20 »
6. Брат і сестра	1.20 »	16. Попелюшка	1.20 »
7. Вовк і козенята	1.20 »	17. Робінзон Крузо	1.20 »
8. Гусійка	1.20 »	18. Снігурочка	1.20 »
9. Гулівер	1.20 »	19. Чарівний столик	1.20 »
10. Домовики	1.20 »	20. Червона Шапочка	1.20 »

Книжечки означені * призначені для діточих представлень шкільного театру.

Замовлення слати на адресу:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“, Львів, Зіморевича 3.

Родичі!

Передплачуйте!

Учителі!

„СВІТ ДИТИНИ“

ілюстрований журнал для дітей,
що виходить раз у місяць о обемі 2 арк. друку, книж-
кового формату, під редакцією Михайла Таранька.

Умови передплати на рік 1929:

квартально 3 зл.

піврічно 6 зл.

річно 12 зл.

Для Америки і Канади 1½ долара річно.

Для Закарпатської України 50 кор. річно.

Адреса Редакції й Адміністрації:

ЛВВІВ, ул. Зіморовича, ч. 3.

Від Адміністрації.

На днях вийшов з друку перший повний катальог всіх ви-
дань „Світа Дитини“. Є се книжечка на 36 сторін друку, формату
книжкового, яка обіймає усю десятилітню видавничу продукцію
Накладні Михайла Таранька.

Хто з читачів „Світа Дитини“ бажає одержати сей катальог,
нехай надішле в листі значок за 25 сотиків на оплату пересилки
цього каталогу, який висилається кожному даром.

В тім каталогу є подані **нові ціни** на всі книжечки „Світа
Дитини“, які обов'язують від 1 січня 1929. Всі дотеперішні цін-
ники й каталоги карткові є вже неважні.

Наклад цього каталогу є невеличкий — тому хто бажає його
мати, нехай поспішиться з замовленням, яке належить переслати
на таку адресу:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА, Львів, Зіморовича, 3.

В и к а з

цих „старих“ передплатників, що приєднали на рік 1929, **одного „нового“** перед-
платника „Світа Дитини“:

3. Наталія Лишаківа з Соколова к. Кам. Стр.
4. Дануся Лотоцька з Новосілки к. Підгаєць.
5. Евстахій Вороневич з Сільця (3 передпл.)
6. Василь Ярош з Порохника

Хай живе слідуєчий(а)!

Ж Е Р Т В И:

На пресовий фонд „Світа Дитини“: Нестор Ріпецький з Сокаля 5·60 зл. (збірка
під Ялинкою в часі Навечерія Різдва Христового); Орест Чубатий з
Тернополя 1·32 (збірка під Ялинкою в часі Навечерія). Дизьбо Чорнега
1·00 зл.; Галя Кумка з Вінніпегу 1 дол.

Разом зібрано: 7·92 зл. і 1 дол.

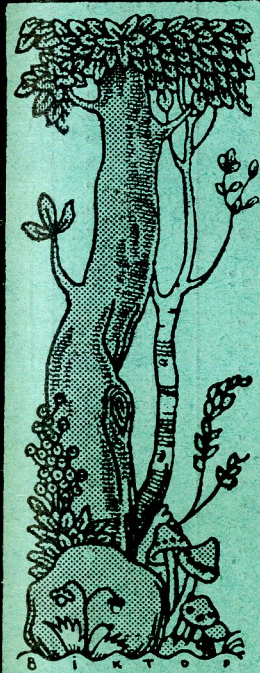
На „Рідну Школу“: Аскольд і Катерина Кобилко з Янова к. Пінська 5·00 зл.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 3.

БЕРЕЗЕНЬ

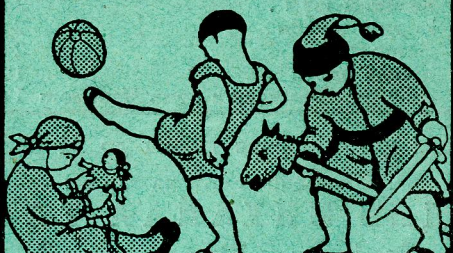
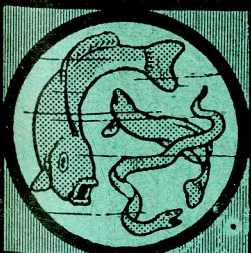
РІК 1929.

ЗМІСТ:

1. Березень	65
2. Перший малюнок	66
3. Де нам любо	68
4. Син України	69
5. То я знаю	70
6. Цвітка з маминої могили	71
7. Моя чета	78
8. Про князя галицького Ярослава, званого „Осьмомислом“	79
9. Ярослав Осьмомисл	81
10. Чому галки чорні?	82
11. Лев, лис та осел	84
12. Маленький музик	85
13. Осел у львівній шкурі	87
14. Пригода під північним бігуном	88
15. Дещо про бавовну	92
16. Наші приятелі	93
17. Забави	94
18. Загадки	95

Ціна 1 зол.

Купуйте заподані книжки, які в часі від 1—31 березня ц. р. продаються по значно знижених цінах.

БЕРЕЗЕНЬ

місяць

дешевої книжки

Доповняйте свої домашні книгозбірні, бо тепер лучається до сього дуже добра нагода.

а). Книжки для дітей і молоді:

		Тепер:
	1. А-а... Коточок	0.50 зал.
	2. Гедін Свен: Кризь пустині Азії — 4 томи	2.00 "
	3. Грінченко Борис: Соняшний промінь	3.00 "
	4. Казки братів Грімів — 2 томи	3.80 "
	5. Казки Гуфа — 2 часті в 1 томі	3.80 "
	6. Сервантес М.: Дон Кіхот із Манчі — 2 томи	6.60 "
	7. Франко Іван: Абу-Касимові капці	1.50 "
	8. Золотополець-Федів: Син України	5.40 "
	9. Конан Дойль: Пропащий світ	4.00 "
	10. Лондон Джек: Оповідання півд. моря	2.50 "
	11. Левицький Іван: Баба Параска і баба Палажка	0.50 "
	12. Чайковський А.: Оповідання	10.00 "
Цікаві оповідання:	1. Бранець морського опришка	1.20 "
	2. В підземеллях Риму	1.20 "
	3. В копальнях Сардинії	1.20 "
	4. В огні й крові	1.20 "
	5. Жертва дитини	1.20 "
	6. На філях моря	1.20 "
	7. На темних стежках — 2 томи	2.40 "
	8. Пімста монаха	1.20 "
	9. Український Йов — 2 томи	2.40 "

б). Книжки для домашніх бібліотек:

	1. Б-нуа П.: Атлантида	3.00 "
	2. Бирчак В.: Василько Ростиславич — 2 томи	6.30 "
	3. Грушевський М.: Про старі часи на Україні	3.00 "
	4. Гінтер: Історія географічних відкрить	2.00 "
	5. Дорошенко Дм.: Мої спомини — 4 томи	8.40 "
	6. Костомарів М.: Чернігівка	2.00 "
	7. Крушельницький А.: Буденний хліб	4.50 "
	8. " " Ірена Оленська	4.50 "
	9. " " Як промовить земля	2.70 "
	10. " " Як пригорне земля	4.50 "
	11. Кассон Герберт: Тайни успіху в інтересах	4.00 "
	12. Лепкий Богдан: Сотниківна	3.50 "
	13. " " От так собі	1.50 "
	14. Липинський В.: Україна на переломі	5.40 "
	15. Масперо: Історія східних народів	2.00 "
	16. Франко Іван.: Борислав сміється	4.50 "
	17. " " Панські жарти	2.00 "
	18. " " Великий шум	2.20 "
	19. " " Із днів журби	2.00 "
	20. " " Semper tunc	2.00 "
	21. " " Зів'яє листя	1.20 "
	22. " " Як Юра Шикманюк брив Черемош	1.60 "

Важність сих цін обов'язує тільки до 31 березня ц. р.

Замовлення слати на адресу:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА
Львів, ул. Зіморівича, 3.

СВІТ ДИТИНИ

Березень.

Сірий Березень-збиточник
Любить завжди жартувати,
Любить сонцем засвітити,
То снігами замітати.

Раз засяє ясне сонце,
Аж у грудях серце бється.
Вже здається любим дітям,
Що Весна до них сміється.

Але нагло сонце зникне
І знов свище сніговія!
О, тоді на любов Весну
Гасне в сердечку надія...

Та в розпуку не впадайте, —
Кожний те вже добре знає,
Що той Березень так чинить,
Бо в Зимі він службу має.

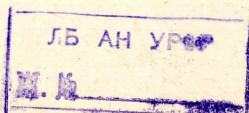
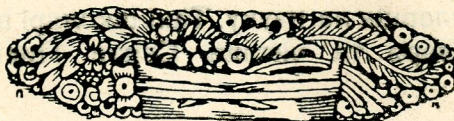
Але як лиш на обрію
В млі Весна зявиться гожа,
То клякає у покорі
Перед нею той вельможа.

Клонить голов і з левади
Сніг руками прогрібає,
А зпід снігу, нам на віху,
Перша цвітка прозябає.

Тож нехай собі до схочу
Сірий Березень лютує,
Недалеко Весну милу
Вже діточе серце чує.

І весною вже палають
Очка і серця отверті
В тих дітий, що заспівають!
На Шевченковім концерті.

Бо у березні — всі знають —
Є Поетова річниця,
Свято це усіх нас гріє,
Хоч на полі сніговиця.

Перший малюнок.

(Епізод з дитячих літ Тараса Шевченка).

Не квітами, а тернями стелився малому Тарасикови його дитячий вік. Коли він мав 9 літ, умерла йому рідна добра мати, а вже в два роки пізніше упокоївся і батько. А вмираючи, батько журився всіми дітьми, але Тарасом не журився. Він сказав:

— Тарасови нічого не лишаю, бо йому від мене нічого не треба. З нього буде або щось велике, або ледащо. Як буде з нього великий чоловік, то він не потребує моєї помочі, а як буде ледащо, то не варт її, бо змарнотравить.

Батьківське серце не обмануло старого Григорія Шевченка. Воно добре прочувало. З Тараса став потім справді великий чоловік, найбільший поет українського народу.

Та чимало натерпівся Тарас, заки зажив по людськи між людьми у честі й славі. Тай те життя свобідне коротко тривало і можна сказати, що ціле своє життя він провів у журбі і в терпіннях.

Тільки час від часу траплялися Тарасови у його життю приємні дні, або години і хоч їх не було багато, та поет завжди згадував кожду таку хвилину і спогади ці додавали йому сил, перетерпіти не одне горе.

Читачі „Світика“ знають уже кілька таких ясних хвилин у життю Тараса. Ми писали про них уже кілька разів у попередних роках у березневих числах. А тепер розкажемо ще про одну таку хвилину.

Тарас мав 11 літ, як умер йому батько. Мачуха не дбала про Тараса, частенько побивала його. Вінен чи не винен. Літом він мусів бавити мачушиних дітей та пасти телята коло села на толоці. А зимою не було що в хаті робити, то мачуха післала його до дядка, щоби вчився грамоти.

Тоді ще не було таких шкіл, як нині. Школи з учителями були тільки по містах, а по селах не було ще шкіл, бо тоді народ був ще у кріпацтві, в неволі у панів-дідичів. Та бували по деяких селах такі церковні дяки, що за плату брали до себе хлопців на науку. Такі школярі вчилися читати з якогось букваря та читали Святе Письмо і Псалми

(Псалтир). Але гірка була їх наука*). Звичайно дяк вживав школярів до всякої послуги в своїм господарстві, а коли що не пішло під його лад, то він карав винного, або всіх за одного, бючи різгою.

До такого дяка дістався на науку і Тарас. Та цей дяк був ще гірший від інших. Бо він ще й часто запивався горівкою, а потім по п'яному чіпався невинних школярів. У нього за два роки мож було з бідою вивчитися читати „Псалтиру“ тай дещо написати.

Дяк спершу й до Тараса відносився не інакше, як до других, і частенько бив його за пусто-дурно різгою з берези, яку називав: „березовою кашою“. Але згодом дяк — а називався він Петро Бугорський — вже уважав на Тараса, бо він пізнав, що Тарас дуже талановитий і здібний до науки, скоро вивчиться читати і допоможе дякови. І так сталося. Тарас дуже скоро навчився добре читати і тоді дяк став посилати його по хатах, де хтось умер, читати по помершій „Псалтиру“. Небаром люди так сподобали собі малого дячка Тараса, що всі запрошували його до себе читати молитви. А дяк мав з того велику користь, ба за кожду „савтиру“ платили люди по пів рубля, а всі ці гроші мусів Тарас віддавати дякови, а собі не смів нічого лишати.

Але раз якось дяк по п'яному змилосердився над хлопцем тай каже:

— Ти мені стільки заробляєш, ось тобі за це 5 копійок!

І дав Тарасови пять копійок. Це мабуть була перша така сума гроший, які мав у себе Тарас, як свої. Він спершу не знав, що з тими грішми зробити. Нарешті нагадав собі щось, побіг до крамниці і купив малий сшиток з грубого сірого паперу і олівець. Сховавши це в пазуху і, придержуючи наче який скарб, побіг у поле, і заховавшись в бурян, сів і почав рисувати. Спершу рисував хмари, які бачив над полями, а потім подумав нарисувати коня. І вдалося йому! За якої пів години на одній сторінці був

*) Прочитайте собі Іванни Блажкевичевої сценічну картину п. з.
•Тарас у дяка•.

нарисований гарний кінь, а на другій такий самий кінь, а на ньому козак!

Тарас поглянув на рисунок і мало не заплакав з радості. І тоді він рішився втікати від дядя, щоби вчитися малярства. Він прочував, що малярство вратує його.

І справді так потім сталося. Тарас по довгих ще пригодах став добрим малярем і через те став вільним чоловіком, бо ним зайнялися славні малярі і вони викупили його з кріпацтва. А завдяки тому, що він став свободним, незалежним від пана чоловіком, він міг далі образуватися і писати свої прекрасні поезії, які вийшли під наголовком „Кобзар“ у 1840 році, коли поет був уже два роки вільним чоловіком.

Та ціле своє життя згадував поет цих 5 копійок, той перший свій рисунок, який йому вдався, як він ще був хлопцем у дядя, і який збудив у ньому прочуття, що малярство визволить його з кріпацтва.

Де нам любо?

Любо нам у рідній хаті
Там, де рідний батько, ненька,
Там, де братчик і сестричка
І бабусенька старенька.

Любо нам у рідній школі,
Де учитель нас навчає,
Учить рідний край любити,
Так, як батько, нас кохає.

Любо нам у ріднім полі,
Де росте буйна пшеничка;
Любо нам у тихім гаю,
Де щебече мила птичка.

Любо нам у рідних горах,
Де ліс грає верховіттям, —
Любо всюди в ріднім краю,
Любо українським дітям!

(Ю.)

Син України.

Мрійливо холітає вітер верховіттям дерев, наче співає журливу думку українського села. Тихо шепотить річенька, а сонце тисячами промінів цілує її хрустальне плесо та краплинами золотистими осідає на діточих ніжках.

На березі двоє їх сидить: хлопчик білявенький і дівчинка-чорнявка — Тарас і Ярина. Вони глядять на рибки, що юрбами пливуть до їхніх ніжок, та стараються зловити кришки хліба, які кидають їм діти у воду.

— Ярино, чи між рибами є теж пани й мужики, що одні живуть у палатах, а другі в курних хатах? — запитав малий Тарасик.

— Ні, братіку, у них є всі собі рівні.

— А мені розказували дідуньо Іван, що в риб теж є цар, який живе у хрустальній палаті під водою, крізь яку все довкруги видко.

— Це, Тарасе, тільки казки говорять такі, а справді, нема в риб ніяких царів.

Довгенько просиділи отак діти, розмовляючи зі собою, та здалека побачили старенького дідуса, що йшов степом, підпираючися палицею. Ось вони скоренько покинули своїх рибок, та побігли до дідуса. Та яка була їх втіха, коли побачили, що дідусь, знакомий мандрівний кобзар.

— Дідусю, — почав благати Тарас — сядьте трохи ось тут на могилі та заспівайте нам дещо й заграйте на кобзі.

Дідусь вимовлявся, що голодний, змучений, але діти дали йому хліба, принесли з жерела води, посадили діда, а самі примістилися біля його ніг, тай дідусеви годі було відмовити. Він настроїв кобзу тай почав співати дріжачим голосом:

...Тому двіста літ народ наш дуже терпів. Люті во-роги знущалися над ним. І знайшовся завзятий, хоробрий лицар, який зібрав багато війська та пішов свій народ визволяти. До нього збігалися всі та просили помочі. І зми-лосердився Господь над Україною, післав янгола святого на землю, який три перли дорогоцінні цему лицареві при-ніс. Хто тії перли мав, щасливий був, бо мав добути „волю, славу й честь“ для свого народу.

І щастилося лицареві славному: ворог лютий утівав, де тільки побачив його, бо перли небесні, дивне кидали світло, яке осліпляло його війська. У великій славі віздив він до Києва. Люди килими під його ноги стелили, спасителем величали.

Та нараз сталося велике нещастя. В переїзді через Дніпро, ті перли дорогоцінні лютий демон йому забрав. Та не довго міг він втримати їх у руках, бо небесний вогонь парив йому пальці так, що демон мусів їх кинути у воду. Дніпрові філі понесли сі перли на своєму хребті та заховали їх глибоко, глибоко, деś на Дніпрових порогах! І кажуть дюдї, що хто ті перли добуде, заясніють вони новим блеском і принесуть Україні славу, волю й честь...

Глухо неслися останні звуки думи по квітистому степу, а діти, мов заворожені гляділи мрійливо на старого кобзаря.

* * *

В двіста літ по народньому зриві під проводом Богдана Хмельницького — добув Тарас Шевченко одну перлу дорогоцінну — нашу рідну мову з забуття. Цєю мовою розпалив ясне світло в наших умах, та налив наші серця великою любовю до рідної землі і до свого народу — Він — Великий Син України.

Яр. Мандюкова.

То я знаю...

Як над лісом хмара плине
З перлового оксаміту,
То я знаю: зараз злине
Много, много, много цвіту.

Як він вкриє поля всюди
Діточкам на радість, втіху,
То я знаю: зараз буде
Повно, повно, повно сміху.

Як сміх буде дзвінко плисти,
Розпромінить личка гожі,
То я знаю: будуть цвисти
На тих личках самі рожі.

В очах зіроньки засяють
В дзвінкім сміху, в бистрім бігу:
Самі рожі розцвитають,
Самі рожі в білім снігу.

М. Підгірянка

Цвітка з маминої могили.

Жила собі стара вдова, що мала сина одинака. Була вона дуже бідна і жила в страшній нужді. Коли їй наближався час смерти, закликала вона сина й сказала йому крізь сльози:

— Мій дорогий, іди в широкий світ і шукай щастя. Я умру небавом, а тут, у селі, ти не маєш нікого, хто тобі сказав би бодай добре слово, бо ти походиш з дуже бідної родини. Тільки не забудь, як відпроведиш мене на цвинтар, то прийди відтак о півночі на мою могилу і зірви цвітку, що виросте на могилі. Сеї цвітки пильнуй, як ока в голові, бо вона покаже тобі дорогу до твого щастя.

В короткім часі умерла бідна старушка, а син похоронив її, як годиться похоронити матір. О півночі пішов знов на цвинтар і увидів, що на маминій могилі виросла і розцвіла пречудова синя цвітка. Хлопець зірвав її і поклав обережно в кишеню своєї одежі.

На другий день вибрався наш парубчак у широкий світ і стрів по дорозі вовка, що штогулькав на трох ногах. Вовк йшов прямо на хлопця і став його просити:

— Хлопче, будь так добрий і витягни мені з ноги кулю!

Хлопець виймив кулю, а вовк сказав йому:

— Не можу тобі тепер відплатити сього добра, що ти мені зробив, але вирви з мене один волосок і як колись будеш потребувати моєї помочи, то подуєш в нього, а я тобі поможу!

Хлопець вирвав волосок, поклав його в кишеню коло цвітки і пішов далі в дорогу.

Довго блукав він по світі, але щастя не найшов. Тоді згадав слова, що їй сказала мама перед смертю, виймив з кишені синю цвітку і розчарований, що вона не принесла йому ніякого щастя, поклав її на землю.

І що побачив він? Цвітка піднялася в гору і промовила людськими словами:

— Ходи за мною! При тім знай, що крім тебе ніхто

не може мене видіти і тому йди за мною спокійно, а я поведу тебе до твого щастя.

І цвітка летіла вперед, а хлопець все йшов за нею. Смерком увійшли в ліс і парубчак увидів там лиса, що так відізвався до нього:

— Любий приятелю, прошу тебе, витягни мені з уха осу, що залізла в середину і завдає мені страшний біль.

Хлопець витягнув осу, а лис сказав йому:

— Інакше не можу тобі відплати за твоє добро хіба, що скажу тобі щось, що відноситься до тебе. Знаю, що ти шукаєш щастя, але заки його найдеш, мусиш на-нятися на службу до лихої чарівниці і мусиш через три дні пасти її корову з золотими рогами. При тім мусиш уважати, щоби корова не вернула сама без тебе домів, бо в противнім разі чарівниця строго тебе покарає. Але як тобі удасться, що удержити через три дні корову на

паші і що вона не втече сама домів, то проси чарівницю, щоб в заплату дала тобі шапку, яка висить на кілку за печею. Хто покладе ту шапку на голову, то ніхто в світі не буде його видіти, бо то шапка-невидимка.

По сих словах лис зник, а хлопець поклав цвітку в кишеню і ляг на зеленій травичці.

На другий день вийняв знов цвітку, вона піднялася в гору, а парубчак пішов у слід за нею. В короткім часі зайшов перед палату, що вся була з желіза. Цвітка спинилася і сказала хлопцеві:

— Поклади мене в кишеню і не витягай аж я сама відізвуся до тебе.

Заледви вспів покласти цвітку в кишеню, аж ворота желізної палати отворилися і він побачив страшенно погану бабу.

— Що ти тут шукаєш? — запитала вона хлопця.

— Шукаю служби! — відповів хлопець.

— Добре, я тебе найму! — сказала баба. — Будеш пасти мою корову з золотими рогами, але знай, що я зітну тобі голову, як вона бодай раз прийде з паші до дому сама без тебе. Але як тобі удасться прийти домів разом з нею через три дні підряд, то зможеш взяти з моєї палати, що тобі найліпше подобається.

Парубчак згодився радо і пігнав на пашу золоторогу корову. Але заледви вигнав її на пасовиско, а корова вже хотіла втікати й вертати сама назад домів. Хлопець витягнув з кишені вовчий волосок і подув в нього. Нараз збіглися тисячі вовків, окружили корову й не дали їй рушитися з місця ні на крок. Вечером пігнав її хлопець назад до палати і ляг спати. Так само було другого й третього дня. Хотячи не хотячи сказала тепер чарівниця хлопцеві, щоб вибрав собі з її палати те, що йому подобається. Хлопець взяв тоді з кілка шапку-невидимку. Як тільки чарівниця се побачила, зачала кричати й хотіла йому вирвати з рук шапку, але хлопець насунув вже шапку на голову, так, що навіть чарівниця вже не могла його більше видіти. Аж далеко за палатою зняв він шапку з голови і поклав в кишеню. Тоді почув голос синьої цвітки:

— Тепер вибери мене з кишені!

Заледви вибрав цвітку, а вона почала знов летіти. Хлопець пішов у слід за нею.

Довго йшов він за цвіткою широкими шляхами й ріжними краями, а щастя все ще не находив. Вкінці прийшов під високу гору. Утомлений довгою подорожею, сів на землю й почув голос цвітки:

— Поклади мене назад у кишеню!

Так і зробив і ляг у тіні дерева на спочинок. День вже минув давно, а хлопець все ще спав. Зійшов ясний місяць і освітив темні збока гори. Не чути було ніякого звуку, а ціла гора спочивала, немов мертва, в глибокім сні.

Нараз розлягся переражаючий крик. Хлопець збудився. Переляканий оглянувся довкруги себе й побачив, як величезна ропуха тягнула за ногу маленького карлика. Хлопець піднявся, ударив жабу каменем, а вона пустила карлика. Карлик побачив свого спасителя й зачав його

просити, щоб взяв його на руки. Хлопець вчинив його волю, а карлик сказав до нього:

— Ти виратував мене, але де ми тепер сховаємося, бо ся ропуха — то зла чарівниця й покличе сейчас цілі сотні жаб і вони нас зайдять.

Хлопець вийняв з кишені шапку-невидимку й насунув її на голову. Заледви встиг се зробити, як зі всіх сторін зачали злазитися тисячі величезних ропух і всі шукали за хлопцем та не могли його видіти. Тимчасом хлопець з карликом на руках пішов собі далі, аж дійшли до входу якоїсь печери. Тут карлик сказав хлопцеві:

— Тепер постав мене на землю й ходи за мною. Хочу тебе зробити багатим і щасливим.

Увійшли до печері, а карлик ударив три рази в скалу й промовив:

— Браття, отворіть і сюди спішіть!

Брама отворилася, а карлик сказав хлопцеві:

— Здійми невидимку, щоб тебе виділи й мої брати.

Хлопець сховав шапку в кишеню, а карлик повів його в прегарну кімнату, побудовану із дерева. Звідси увійшли оба в кімнату з желяза, де висіли дуже гарні стрільби й шаблі. Звідси пішли в кімнату зі срібла, а вкінці отворилися ще одні двері і наш хлопець увійшов з карликом у кімнату з золота. Тут увиділи дуже багато карликів, що зібралися довкруги свого короля, не більшого, як вони самі. Визначався він між іншими тільки своєю довгою сріблостою бородою.

Карлик привів хлопця перед короля й так промовив:

— Всесвітлий володарю! Сей молодець вибавив мене від смерті. Зла чарівниця з недалекої гори перемінилася в гидку ропуху й мало мене не заїла.

Король карликів подивився на хлопця й сказав:

— Ти виратував життя мому найліпшому слугі. За те хочу тобі відплатитися в такий спосіб, щоб ти став щасливим через ті дари, які дістанеш від нас.

При сих словах вирвав зі своєї бороди срібний волос, дав його хлопцеві й сказав:

— Коли будеш в прикрім положенню, подуй в сей волос, а я прийду тобі на поміч зі всім моїм народом.

Відтак повів його в кімнату зі срібла, дав йому срібну фляшинку й сказав:

— Як тільки покропиш водою з цієї фляшинки який небудь камінь, то він сейчас переміниться в чисте золото. При тім знай, що вода в тій фляшинці не вичерпується ніколи.

Звідти повів його в кімнату з заліза, дав йому стрільбу й сказав:

— З цієї стрільби не хибиш ніколи. Тепер іди собі здоров, бо жаден смертний чоловік не може пробувати у нас довгий час.

По сих словах короля підійшов до хлопця той карлик, що він виратував його від смерті, вивів його з печери й сказав йому:

— Незабаром дійдеш у своїй мандрівці до скляної гори, де страшний змії держить в неволі три найкрасші дівчини з цілого світа. Як там найдешся в прикрім положенню, то поклич нас на поміч.

Поцілував хлопця три рази і вернувся в печеру.

Тоді хлопець почув голос цвітки:

— Вийми мене з кишені!

Хлопець вийняв цвітку і пішов у слід за нею. Перед вечером зайшов над озеро й ляг спати на березі. Але ще навіть не протягнувся добре, як увидів три золоті гуски, що летіли понад озером. Скоро вхопив він свою стрільбу, примінив і вистрілив у найменшу гуску. Дві другі гуски полетіли перелякані, а третя найменша перемінилася в гарну дівчину й промовила до нього:

— Ти привернув мені назад мій людський вид, якого позбавив мене і мої дві сестри змії зі скляної гори. Я радо віддамся за тебе, але ти мусиш привернути й моїм сестрам людський вигляд.

На другий день пішов хлопець із сею гарною дівчиною до скляної гори, де жив змії і дві сестри дівчини. Хлопець вийняв з кишені срібний волос з бороди короля карликів і подув у нього. Нараз повиходили з землі тисячі й тисячі карликів враз зі своїм королем. Король сказав хлопцеві:

— Знаю, чого ти хочеш. Хочеш увійти в скляну гору й не можеш. Але ми поможемо тобі.

Карлики зачали ударяти молотами в скляну гору так, що в короткім часі зробили в ній великий отвір. Скоро тільки отвір був уже готовий, всі карлики зникли так скоро, як і появилися. А в скляній горі зачало щось греміти та гудіти й дві золоті гуски вилетіли отвором. Молодець взяв у руки стрільбу, вицілив і обі гуски упали на землю в виді двох дуже гарних дівчат.

За гусками вийшов зі скляної гори й змії і кинувся на хлопця. Але він вистрілив і в змія, поцілив його й змії перемінився в порошок і в дим. Вітер розніс його, що й сліду не стало по нім.

Після сього всього підлетіла в воздух синя цвітка й сказала:

— Синку мій, бувай здоров! Я душа твоєї помершої мами й тепер мушу вертати назад до неба, звідки я прийшла.

І зникла синя цвітка, а хлопець оженився з найменшою дівчиною. В короткім часі віддалися й обі старші сестри й всі зажили разом у богацтві і щастю.

З румунської збірки казок Н. Бацарії переклав: С. Лакуста.

Моя чета.

Погляньте на мою чету,
Як я її муштрую!
В ній пять жовнірів, як ляльок,
Я ними команду!

Позір, жовнірі! В похід руш!
Як остро ставлять кроки!
Які в них кріси у руках,
Які шапки високі!..

Пес Бурко разом з ними йде,
Не вміє крок держати,
Та він невчений ще рекрут —
Тож треба вибачати.

Але пождіть, за день, за два,
Він буде вояк добрий...
Вперед, жовнірики мої,
Відважні і хоробрі!

К. Л.

Про князя галицького Ярослава, званого „Осьмомислом“.

В попереднім числі „Світика“ ми розказали були про могутнього князя галицької держави, Володимирка, як він всякими, часто дуже хитрими способами, зміцнив свою державу і забезпечив її границі.

Володимирко — як ми про це писали — вмер нагло в році 1153, то є 775 літ тому взад. По нім засів на галицькім престолі його син Ярослав. Цей Ярослав був дуже добрий і мудрий володар, а за його великий розум прозвали його „Осьмомислом“, то значить, що за „вісьмох мислить і говорить“. Він був вихований на дворі грецького цісаря, свого діда по матері, і говорив 8 мовами: українською, болгарською, грецькою, латинською, германською, угорською, польською і арабською. Він ще краще упорядкував свою велику державу, а сягала вона тоді від Карпат і Сяну, аж через нинішну Буковину й Румунію, по Дунай. Погляньте на мапу, а побачите, що за велика це була держава.

В поемі „Слово о полку Ігоря“, де невідомий поет прекрасно описує похід князя Ігоря на Половців, згадує він і про галицького князя Осьмомисла, бо й він прислав тоді свою поміч. А описує поет князя Осьмомисла так:

„Галицький Осьмомисле-Ярославе! Високо ти сидиш на своїм золотокованім престолі, підперши угорські гори своїми залізними полками, заступивши королеви (угорському) дорогу, зачинивши Дунаю ворота, радячи суди до Дунаю! Гроза твоя (пошана і страх перед тобою) по землях тече! Ти відчиняєш ворота київські, стріляєш з батьківського золотого стола салтанів по далеких землях!“

Ярослав Осьмомисл князював довго, 34 роки, але великих воєн не провадив. Тільки зараз по смерті батька мусів ще воювати якийсь час з київським князем Ізяславом II-им, який хотів підчинити собі Галичину. Та по смерті Ізяслава Ярослав Осьмомисл помирився з його наслідником, Мстиславом і так забезпечився зі сторони Києва. Трохи згодом мусів ще виступити проти Івана, званого

Берладником, якому колись Володимирко відібрав був його батьківщину, Звенигород, і прогнав у світ. Берладникови помагали деякі волинські князі і галицькі бояри, тому війна була досить довга, але Іван Берладник не міг перемогти Ярослава, а в р. 1161 він умер так, що Ярослав на осьмим році свого панування вже розправився з усіма своїми ворогами. З Угорщиною і Польщею був спокій, бо вони тоді боялися Ярослава, так, що Ярослав міг усю силу й розум посвятити порядкуванню держави.

Тільки з боярами було йому важко дати собі раду. Ізза багатства й добробуту в краю бояри (тодішна шляхта, дорадники і намісники князя) зросли в таку силу, що почали не слухати князя і хотіли, щоби він робив по їхній волі. Вони навіть мішалися до його домашніх і родинних справ і ось до чого допустилися.

Ярослав — як уже знаємо — мав за жінку Ольгу, дочку московського князя, Юрія Довгорукого. З цією Ольгою казав йому оженитися батько (Володимирко) і Ярослав оженився з нею проти своєї волі. Як умер Володимирко, то Ярослав відправив Ольгу з сином Володимиром до Суздаля, а собі взяв за жінку дочку одного знатного боярина, Настасю Чагрівну (з нинішнього села Чагорова коло Букачовець, недалеко Галича). Через те бояри з роду Чагровичів прийшли до великого значіння в краю і мали перед князем великий голос. На це були заздрісні інші бояри і почали намовляти князя, щоби відправив Настасю Чагрівну від себе. Колиж князь не хотів їх послухати, вони зловили Настасю, повели і спалили живцем на кострі, боючим то вона була чарівниця, а її сина Олега прогнали з краю. Опісля княгиню Ольгу з сином Володимиром привели до палати і примусили князя жити з нею далі. Та Ярослав не міг переболіти страченої Настасі і таки не захотів жити з Ольгою. Тому вона вдруге втікла до Суздаля і пішла в черниці (в монастир), а в 10 літ потім умерла.

Таким чином хоча князь Ярослав Осьмомисл був могутний князь, але був нещасливий у своїм життю. Коли в році 1187 прийшлося йому вмирати, він віддав Галич і більшу частину держави синові Настасі, Олегови, а Перемишль дав синові Ольги, Володимирови.

Але по його смерті бояри прогнали Олега, а князем цілої галицької держави признали Володимира Ярославича. Тай він мусів утікати від своїх бояр на Угорщину, з чого скористав угорський король і якийсь час запанував у Галичі, звідки прогнав волинського князя Романа, що його бояри закликали собі на князя. Та за короткий час Володимир, при допомозі Поляків, прогнав з Галича Мадярів і вже князував спокійно до 1199 року. Того року він умер (князував 12 літ), а що не мав синів, то на нім скінчився рід князів Ростиславичів.

Тоді бояри закликають князувати волинського князя Романа і Галичина стає від тепер частиною ще більшої Галицько-Волинської держави, а панують у ній князі Романовичі. Про них розкажемо слідуючим разом.

Ярослав Осьмомисл.

(Князував 1153 — 1187).

Ти розумний і відважний,
Сів високо на престолі,
Взяв Дунай далекий в руки,
Глянув по угорським полі.

Та важкі тобі судила
Доля дні твої послідні,
Твоє серце поранили
Так глибоко твої рідні.

І завзято наставляєш
Грудь за рідную землю,
Від своїх і від чужинців
Бережеш свою столицю.

Всі твої чуття здоптали
І Настасю твою милу
Повели на люті муки
І на костири спалили.

Що за чорні грізні хмари
Над твоїм життям зависли!
За любов твою і розум
Слава тобі, Осьмомисле!

Ю. Ігорків.

Чому галки чорні?

(Казка).

Одного мартового пополудня сиділи Івась і Юстинка в теплій хаті з бабунею і дивилися через вікно. На деревах у саді посідало багато галок і підняли такий вереск, що годі було слухати.

— Бабуню, чого ті галки так верещать? — спитав Івась.

— І чого вони такі завжди чорні? — спитала Юстинка.

А бабуня відповіла:

— Це має свою причину, що галки такі чорні і так верещать. Послухайте, я вам розкажу.

Колись давно, дуже давно, всі галки мали дуже гарне пестробарвисте пір'я. Тоді вони й не кричали так завзято, жили в злагоді і спокою. Аж трапилося раз, що між галками знайшовся один дуже здібний молодий галич. Його розумови дивувався цілий рід галок, вся республіка. І галки

постановили одноголосно вислати мудрого молодця з роду галок за границю до високих шкіл. І так зробили. Молодець вчився дуже гарно і як вже скінчив школи, вернувся назад до рідної країни галок. Його привитали на границі рідної держави найповажніші галки, а він відповів їм такою мудрою промовою, що галки сказали:

— Ще такої мудрої і вченої галки на світі не було. Треба цього галича вибрати нашим президентом!

І вибрали. Молодий президент кермував дуже розумно республікою галок, а галки у всіх його слухали тай в кожній справі за-сягали його ради. Раз побачили галки в збіжжя якогось страхопуда. Але вони не знали, що це страхопуд, думали, що то живий чоловік і боялися летіти в збіжжя. Вони спитали президента:

— Що це є?

А він сказав:

— Небійтеся! Це мертвий страшак з патики і з лахміття! Його поставив там господар, щоби вас відстрашувати від зерна. Але ходіть, побачите, що цей страхопуд нам не зашкодить.

І полетів президент наперед, а всі галки за ним. Та тут сталося нещастя. Лише злетіли галки над збіжжям і оточили страхопуда, як гримнув стріл і відважний президент галок упав, поцілений смертельно, на стежку. То стрілив господар і вбив президента.

Галки попали в розпуку, вдягли жалобу по президенті і носять до нині, та вічно сваряться, бо не можуть погодитися, кого вибрати президентом на місце погибшого. Кождий тепер уважає себе за наймудрійшого і хотів би бути президентом. І через те вони вічно кричать і сваряться, і через те вони вічно в чорній жалобі.

Коли бабуня скінчила своє оповідання, діти ще з більшим зацікавленням подивилися на галок. Та галки в тій хвилі збили крилами, ще раз закрикали і полетіли кудись, ген, за село, мабуть до своїх гнізд, що мають їх у лісі, на деревах.

Лев, лис та осел.

(Байка Езопа).

Лев, лис та осел вибралися раз гуртом на лови. А ще передтим погодилися всі три на те, що всяку добычу будуть рівно ділити поміж себе.

Добича була велика. Лев приказав ослови поділити її. Осел поділив добычу совісно, на рівні три частини. Коли розділив, попросив льва, вибрати собі, котру третину хоче. Але лев розлютився, роздер осла і приказав лисови, наново ділити добычу.

Лис скинув усі три частину на одну купу, на неї поклав ще й мертвого осла і каже:

— Пане! Ось тобі належиться все, а мені тільки те, що ти сам захочеш мені дати за мій труд.

— Гарно, приятелю! — сказав лев. — Та скажи мені, хто тебе навчив так добре ділити?

— Недоля осла навчила мене! — відповів хитрий лис.

Маленький музик.

(Про дитячі і хлопячі літа Бетовена).

Минулого року, у „Світику“ за квітень, читали ви про великого німецького музика-композитора, Людвика Бетовена, що вродився 7 грудня 1770 р. в місті Бонн над Реном, а вмер 26 березня 1827 р. під Віднем. Ми описали були коротенько його життя і його смерть і писали, який він був нещасливий, що вже в трицятім році життя зовсім оглух, але мимото складав далі прегарні музичні твори, хоча вже не міг їх чути!

Тепер розкажемо дещо про молоді літа цього, славного на весь світ, музика.

Людвик Бетовен був сином Івана Бетовена, що грав і співав на дворі одного німецького князя. Вже маючи заледво чотири роки маленький Людвик почув велику охоту до музики. Коли батько

грав дома на шпінеті, то маленький хлопець стояв біля нього та слухав музики і співу, дивлячись на інструмент горючими очима. І коли раз батько взяв хлопця на коліна, а хлопець пальчиками відіграв ту мелодію, яку саме співав батько. Тоді батько дуже втішився і почав сина вчити зовсім поважно. За якого пів року Людвик знав уже дуже багато — аж нагло він знеохотився і не хотів далі вчитися! Батько був дуже строгий, карав і лаяв малого, але це не помагало. Тоді мати порадила дати другого вчителя. Батько послухав і не жалував того, бо Людвик почав знову дуже пильно вчитися музики.

Князь Кельну, що резидував у місті Бонн, був братом австрійського цісаря, Йосифа II. Князь і його міністер, Вальдштайн, звернули увагу на талановитого хлопчину, який, маючи лише ще 11 літ, вже скомпонував і видав друком кілька гарних мелодій. Вони занялися Людвиком і довго потім опікувалися ним. Тоді саме сей князь уладжував у себе якусь урочистість і просив Людвика, уложити музику на те свято. Коли його твір всім гостям подобався, князь признався хто його скомпонував, та гості спершу й вірити

не хотіли. Аж коли в три роки пізніше князь іменував Людвика своїм другим капельмайстром, тоді всі мусіли повірити в великий талан чотирнадцятилітнього диригента.

Коли Бетовен мав 16 літ, узяв його раз князь з собою до Відня. Там жив тоді славний музик, Моцарт, і до нього привів князь молодого Людвика, щоби Моцарт висказав про нього свою думку. Бетовен сів до фортепяну і почав грати, а Моцарт став у сусідній кімнаті і слухав. Прослухавши кілька хвилин, він сказав:

На цього хлопця зверніть увагу. Про нього заговорить колись цілий світ!

Моцартове пророцтво сповнилося. Людвик Бетовен ставав щораз славніший, а коли потім, маючи вже 22 роки, прибув на довший побут до Відня, його узнав цілий музичний світ за великого генія. До нього зголошувалися на науку такі тодішні достойники, як брат цісаря Йосифа, архикнязь Рудольф, князь Фердинанд і інші. Бетовен був дуже скромний і маловибагливий, але й не умів коритися перед другими; усіх людей уважав рівними. Тож коли двораки Рудольфа привчали його, як має кланятися і як говорити до архикнязя, тоді Людвик сказав:

— Рудольф є чоловік і мій учень! Я до нього говорю так, як до всіх людей!

Він був також дуже щирий. Коли князь Фердинанд переграв раз на фортепяні якусь гарну мельодію, Бетовен закликав:

Ви справді граєте не як князь, але як музик!

Цим способом він похвалив князя щиро за гру, а не зі страху, що він князь.

Можна сказати, що Бетовен був щасливий лише до 30-ого року життя. Бо потім він нагло оглух і вже не міг любитися тонами своєї музики, яка чарувала і чарує всіх людей по нинішній день.

Перша „лекція“ малого Людвика.

Осел у львиній шкурі.

(Байка Езопа).

Десь ослисько на мандрівці
Шкуру з льва собі знайшов
І подумав: — Ось теперки
Я злякати всіх готов!

Шкуру льва одяг на себе
Й сміло йде собі у ліс.
— Ія! Ія! — викликає,
Гордо дре ослячий ніс.

Утікають з переляку
Кози, серни, зайці,
А ослисько, знай, думає:
— Аж тепер добро мені!

Нагло чує, десь із боку
Лис регочеться з кущів
Тай говорить: — Що ти, осле?
Вже таки зовсім здурів?

Та осел йому на тее:
— Не осел я, але лев!
— Правда, шкура в тебе львина,
Та ослячий в тебе рев!

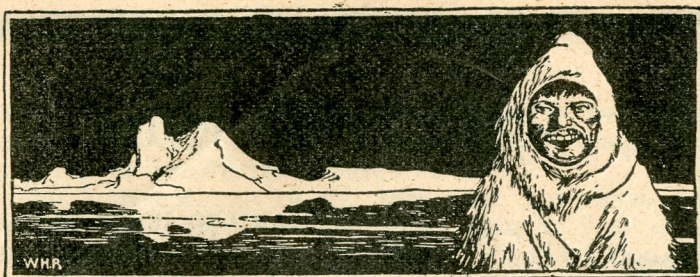
— Я би й сам тебе злякався,
Як би тихо ти ступав,
Та осла пізнав я в тобі,
Як ти „Ія!“ закричав...

* * *

Тут наука: Не один би
Слави дурня не зазнав,
Як би сам себе не зрадив,
Менше плів, а більш мовчав...

Переспівав — Ю. Шкрумеляк.

Пригода під північним бігуном.

Вже кожде з вас, любі читачі „Світика“, знає, що наша земля є округла, подібна до великої, хоч і не дуже гладкої кулі. Знаєте також, що земля велика і що не всюди на землі однакове життя, бо не всюди однаково тепло. В нас є умірковане підсоння — з чотирьох порами року — на полудне від нас гаряче, а на півночі студене. Чим далі на північ, тим зимнійше, а є таке місце, де вже вічна зима, вічний сніг, вічні леди. Найстуденійше є на самім північному краю земної кулі, в тій околиці, де є північний бігун землі. Коли в вас у школі або в дома є атлас, або „глобус“, то можете означити, де є бігун і підбігунові околиці.

На бігуні ніхто з людей не живе. Там вічний лід, нема ніякої рослинки. Тай суші там нема, є лише великі ледяні криги і ледяні гори, а по них пробігне часом білий північний медвідь, одинокий мешканець тих околиць, що живе собі там, полюючи на риби і тюленів.

Відважні подорожники старалися вже давно прослідити, як там на бігуні: чи є там суша, чи лише лід на морю, чи можна там жити. Багато вже туди вибиралося; одні їхали туди на кораблях, другі на літаках і бальонах, але правду сказати, що певно і докладно не вислідили тих околиць. Передівсім тому, що там людина довго не може витримати, бо зимно і легко заблудити. І багато з тих подорожників згинуло там або від студени, або від медведя, або пропало в морі. От недавно, бо в цвітні минулого року, вибралося було туди на великім бальоні кільканацять Італійців, один Швед і один Чех під проводом генерала Нобіле, щоби ще раз прослідити бігун. Але їх стрінуло нещастя. Коли долетіли над бігун, зловила їх там страшна буря, розбила бальон і вони всі попадали на лід. З 16 людей, які були в бальоні, вратовано потім заледво шістьох. Їх виратував радянський летун — Українець Чухновський, член ратункової експедиції криголома „Красіна“, що під орудою проф. Самойловича (нащадка укр. гетьмана) вирушила на відшукування експедиції генерала Нобіле. Десять згинуло, між ними згинув і славний молодий шведський учений Мальгрем. Пропав також через це славний норвежський дослідник бігуна, Роальд Амундсен, який полетів на своїм літаку ратувати розбитків.

та сам одначе загинув. Тепер його ще шукають по ледових пустинях Півночі.

В підбігунові околиці можна заплисти кораблем лише в два літні місяці: липень і серпень, коли лід трохи топиться і кришиться. Тай тоді небезпечно, бо часто й серед тої пори настає зимно, море замерзає і корабель може примерзнути і мусить ждати аж до нового тепла, щоби виплисти з ледів. Коли на кораблі є достатком харчів, то люди витримають, але як нема, то гинуть з голоду.

В споминах одного німецького капітана корабля, Грота, читаємо дуже цікаву пригоду, яку він і його діти пережили серед вічних ледів. Переповідаємо її тут, щоби наші любі читачі і читачки краще уявили собі ті всі небезпеки, які чигають на смілих людей, що поважуються заплисти в царство ледів.

Цей капітан пише:

Одного дня вийшов я з керманичем нашого корабля „Дельфін“ на поклад і ми, на наш великий страх, побачили, що „Дельфін“ не пливе далі. Він замерз серед ледів. Кругом, як оком глянути, лід і лід. Ледові гори і ледові поля! Всі щогли і вітрила корабля вкриті снігом, замерзли також. Лід був на стінах і на покладі.

— Нема іншої ради, лиш переждати, аж лід розмерзне! — сказав керманич Ферглас.

— Добре тобі говорити — думаю собі. — Переждати! Не штука тобі й мені. Але на кораблі є моя родина: жена і діти; один хлопець Клявс і дівчинка Анна-Марія! Чи вони переживуть такий небезпечний час, тут, серед ледів?

Та справді нема ради! Треба ждати!

Я зійшов до каюти і повідомив свою родину про випадок, який нам трапився. Мати сказала сумно:

— Щож, здаємося на волю Божу!

Але Клявс і мала Анна-Марія зовсім не налякалися! Їх це бавило! Вони і серед ледів не будуть нудьгувати!

Клявс був гарний і сильний хлопець 12-ти літ, практичний і розумний. Ціла залога корабля любила його як свого і казала: „Наш Клявс!“ Наймолодший матрос, 18-тилітний Гренляндець, бавився часто з дітьми. Він показав раз Клявсови, як запрягати псів до санчат і як ними поганяти, бо там, на півночі їздять лише санками, запряженими в кілька, а часом і кільканайцять пар псів. Хлопець поняв усе дуже скоро і мріяв певно про те, щоби колись самому хоч раз поїхати на таких санках з псами далеко в ледяні степи.

Час минав. Корабель замерзав щораз більше. Часом зривалася страшна сніговиця. Нам було страшно і нудно. Лише рано очаровувало нас сходяче сонце, що виглядає тут, як величезне червоне колесо. Мої діти не хотіли вірити, що це є те саме сонце, яке сходить нам завжди в Гамбургу.

Найбільша приємність для хлопця була, коли я дозволяв йому

вирушити зі старшими досвідченими матросами (моряками) на лови, бо в тих околицях було трохи північних птиць і диких гусей.

Часто позволяв я йому також запрягти собі до санок кілька псів і возитися з сестричкою по леді, але недалеко корабля. Він слу-

хав мене, бо, хоча його кортіло певно поїхати далі ледами, він дуже любив свою восьмилітню сестричку і не хотів її наражувати на якусь небезпеку.

Та дні минали за днями і ніякої зміни не було. Десь і звірі подівалися, білого медведя не було видно й на лік, не було на що полювати. Нас старших напала нудьга, а щож діяти з дітьми! Не диво, що Клявсови змудилося нарешті вганяти санками довкола корабля і він одного дня запряг більше псів, посадив сестричку в санки, вкрив її добре шкірами й коцями, взяв стрільбу і чмихнув ген, у ледові степи. Я вийшов з каюти і не побачивши дітей, занепокоївся. Та коли я переждав дві години і Клявс не вертав, тоді не тільки я, але і всі моряки і керманіч дуже поблідли з жалю і страху і ми зараз вибралися шукати дітей.

Ми довго блукали по ледах, та даремно. Вже й наш корабель зник нам з очей і нічого не було чути ні видно. Ми вже були в розпуці, аж раптом десь за ледовою горою залунав вистріл з рушниці! Ми побігли за гору і мало не поміли з дива. Клявс стояв там на санках з рушницею, з якої ще йшов дим по вистрілі, сестричка залякано обняла його за ноги і не хотіла пустити, а біля санок лежав, як довгий, величезний білий медвідь, що поцілений кулею в серце відразу впав мертвий.

Я кинувся з радістю до дітей і забув навіть дорікати Клявсови, що він не послухав мене і наробив собі й нам стільки клопоту. Я тішився, що він такий відважний. Довго лежали діти в моїх обіймах, а потім, коли нас обступили всі зворушені моряки, Клявс почав оповідати.

Він хотів показати сестричці прекрасну печеру в ледовій горі, яку він раз бачив підчас ловів і тому завіз її до тої печери. Сестричка дуже тішилася і не могла надивитися на печеру. Аж нагло, коли вони були в печері, почули, що пси на дворі чогось дуже неспокійні. Вони вибігли і побачили, як до санок зближається білий медвідь. Клявс вхопив сестричку на санки, а сам станув біля неї з рушницею на поготові. Білий бурмило надбіг і вхопив пса-провідника в свої лаби. Тим він дав Клявсови нагоду, добре прицілитися з рушниці. Грянув стріл і медвідь упав на лід, пускаючи пса з лабів. Годі саме надбігли ми на ратунок, але ратувати вже не було що.

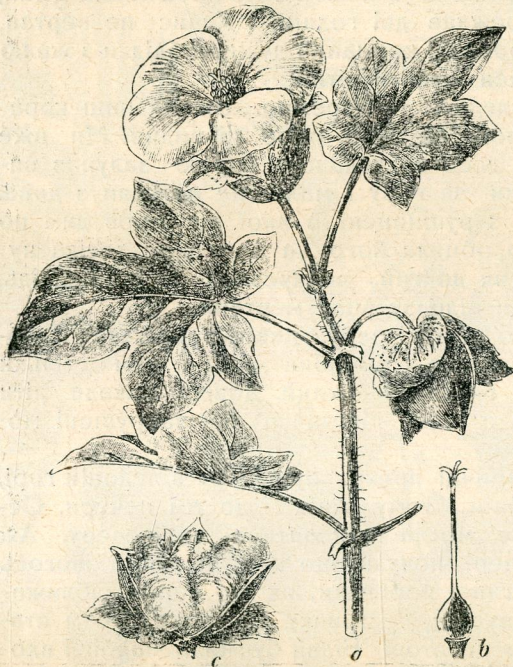
З утіхою вертали ми на корабель до згриженої матері. Моряки привезли медведя, здерли з нього шкуру і дали її Клявсови зі словами:

Ось, буде тобі памятка, як ти полював на вічних ледах!

Ми ще ждали з місяць і нарешті лід попустив на стільки, що мож було увільнитися з його кліщів. Ми щасливо прибули до Гамбурга саме на початок шкільного року. Клявс і Анна-Марія мали що розповідати в школі! Тої пригоди вони певно не забудуть до смерті, а впрочім нагадає її медвежа шкура, розстелена перед Клявсовим ліжком.

Дещо про бавовну.

Бавовна, це дуже цінна рослина. Ростає вона в полудневих краях, в горячій підсонню. Плекають її у Східних Індіях (Азія), в Персії, в Арабії і в Полудневій Америці. Також у полудневих частинах Зєдинених Держав Північної Америки, над рікою Місісіпі, є великі плянтації (города) бавовни. Билинка бавовни доростає до 1 метра, а часом і вище і має листки подібні до кленових, а зглядно яворових листків, як це можна виразно бачити на нашій образку.

Бавовна.

Її цвіт великий, блідожовтий, пятилистковий. Овоч подібний до малої капслі (коробочки) і має вид яєчка, величини волоського оріха. Коли овоч дозріє, він лускає і тоді показується довге біле насіння. Це ніжні білі волосочки, що стають тісно один біля одного і є дуже мягонькі. Їх треба зараз зривати, бо як на них упаде хоч би малий дощ, тоді ці ніжні волоконця псуються. А що такі капслі тріскають і відчиняються не всі рівночасно, то коло бавовни треба пильно ходити і завдати собі багато праці.

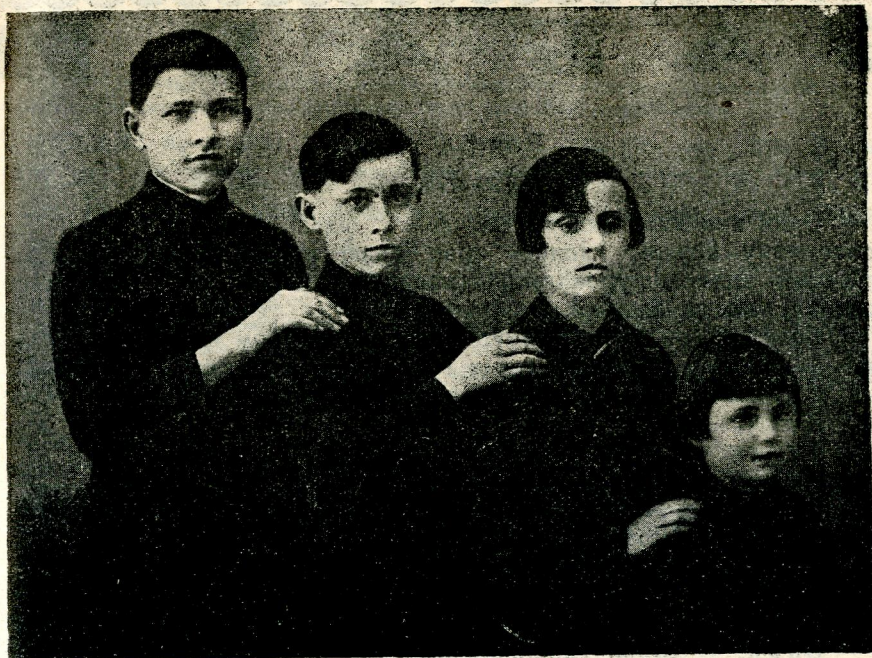
Така сира бавовна має в собі маленькі зеренця, то є властиве насіння. Щоби це зерно відділити від волокна, треба його спершу висушити на сонці, а потім дати на відповідно зладже-

ну машину, з якої вже виходить чиста бавовна без зеренець. Її дається тоді до великих фабрик, де з бавовни виробляють різно-родні матерії на одяг і на інші ціли. Такі матерії можна різно за-крашувати, приміром на червоно, чорно, або й лишається їх білими.

Найперше почали виробляти з бавовни всякі пожиточні матерії в Індіях, а потім поширився цей виріб по цілїм світі. І нині не одно з вас має на собі бавовняну сорочку, блюзку, хустку або иншу одежину. В Америці почали використовувати бавовну ще перед тим, заки туди прибув Колюмб, який відкрив Америку, бо він застав Індіанок у бавовняних пестрих хустках і фартушках.

Покажіть на мапі, в яких краях управляють бавовну і скажіть, що є на вас або на ваших товаришах з бавовни!

Наші приятелі.

Що це за мала громадка
Мило дивиться на нас?
Це є «Світикові» друзі,
Знані нам вже довгий час.

В Бесарабії, далеко,
В місті Кагул всі живуть
Та до «Світика» думками
В кожду хвилю дружно йдуть.

Святослав і Мирославцо —
Братя це Харовюки,
Що не раз нам укладають
Ті дотепні загадки.

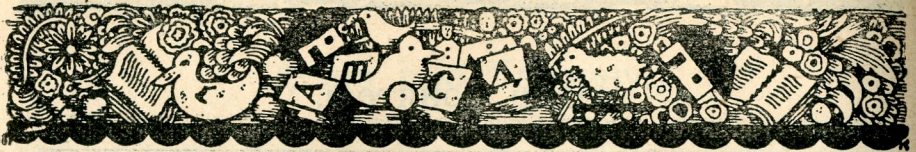
А дівчатка — то Одарка
І Яруся Лакустівні,
Це також дві рідні сестри,
Тільки ростом ще не рівні.

Дарця «Світикови» пише
Загадочки і листи,
Та часом прийде і листик
Від маленької сестри.

А всі разом — ті діти —
Дуже «Світик» свій цінять,
І самі читають пильно
Й перед другими хвалять.

Якби більш подібних друзів
Мав наш «Світик» між дітьми,
Побільшивсяб, поширивсяб
І не знав би вже журби.

Ю. Ігорків.

ЗАБАВИ

Вовк і гуси.

(Гра рухова).

Один хлопець представляє вовка, сідає на землі і вдає, що копає ямку. Другий хлопець грає ролю гусака і веде за собою »гусаком« цілий шнурок гусий (хлопців і дівчат), які тримаються одно другого за блюзки.

Початок гри такий: Шнур гусий, з гусаком на переді, обходять раз вовка довкруги, потім гусак стає й питає:

Гусак: — Що ти робиш, дикий вовчику?

Вовк: — Яму копаю!

Гусак: — А нащо, нехай знаю!

Вовк: — Попіл в ній сховаю!

Гусак: — А нащо попіл ховати?

Вовк: — Щоби потім огонь мати!

Гусак: — А нащо буде огник горіти?

Вовк: — Щоби водиці нагріти!

Гусак: — А нащо-ж тої водиці?

Вовк: — Щоби тарілочки змивати?

Гусак: — А нащо-ж ті тарілочки?

Вовк: — Щоби з них гуси заїдати!

Гусак: — А деж тії гуси?

Вовк: — А в тебе на шнурочку!

Кажучи останнє слово, вовк нагло зривається і кидається на останню гуску в ряді, щоби її зловити. А гусак має боронити цілого стада перед вовком. Але вовк таки старається дістати одну гуску за другою і та, що він її зловив, мусить стати на боці і участі в забаві вже не бере.

Гра продовжується так довго, доки вовк не половить усіх гусий і гусака, причім повища розмова повторяється перед кожним зловленням слідуючої гуски. Коли всі гуси полонені і гусак також опиниться між ними, вони кидаються на нього і »дзьобають«, що зле боронив. — Тепер можна вибрати нового гусака і вовка і забаву зачати на ново.

Загадки.

Загадка складова.

(Уложила Одарка Лакуста).

З слідуючих 44 складів утворити 18 слів і упорядкувати їх так, щоби по дві букви з кожного слова, читані підряд, дали слова Тараса Шевченка.

Склади: е, ї, да, дар, ка, ка, ма, па, ра, раз, та, фран, ща, де, де, мець, не, не, сен, щен, ли, тин, із, лій, ні, світ, їд, їл, об, вов, дов, ко, ко, ко, ло, мо, мон, чок, буш, дум, дум, чуй, ля, мят.

Значіння слів: 1. Злий дух. 2. Твір Котляревського. 3. Стара кріпость на півдні Бессарабії. 4. Протинне до темряви. 5. Пахуча рослина. 6. То, що їсть даром хліб. 7. Український письменник. 8. Герой з часів Мазепи. 9. Автор повістей. 10. Ватажок карпатських опришків. 11. Місцевість на Гуцульщині з солеварнями. 12. Осідок стельмаського і теслярського виробу в Київщині. 13. Рід крісових куль. 14. Інакше: картина. 15. Визначний галицький письменник. 16. Людина з народности, що живе в Європі. 17. Автор історичних оповідань для молоді. 18. Український музик і композитор.

Які це слова і з якої поеми?

Перехрестна загадка: „ТАРАС“.

(Уложив Мирослав Харовук).

	1	2	3		4	5		
9		6		7				24
10	14		8					25
11		16						26
	15				27			
12				18		28		30
13			19		21		29	
		20				22		
	17				23			

Пояснення слів.

Поземо:

- Напиток.
- Знаряд до вішання одєжі.
- Міра довжини.
- Пемо на підвечірок, або по вечері.
- Інакше: пекло.
- Виходить з комиша
- Водне звіря.
- Велика яма.
- Місяць.
- Інакше: пора.

- Місто на Поділля, колись славне.
- Мужеське ім'я.
- Інакше: боротьба.
- Применник.
- Інакше: страх.
- Ріка
- Птиця.
- Применник.

Прямовісно:

- Інакше: розум.
- Рід зброї.
- Оклик, яким підганяють волів.
- Міра поверхні.
- Вираз потвердження.
- Багато овочевих дерев.
- Стоять в нім жовнірі.
- Інакше: комин.
- Рослина з гарним цвітом.
- Назва волод ючого.
- Музикальний інструмент.
- Заіменник вказуючий жіночого роду.
- Інакше: невільник.
- Другий заіменник вказуючий в множині.
- Покриття хати.
- Часть зораного поля.
- Комаха.
- Прилад до ловлення риби.

Чи знаєш?

1. Хто оснував місто Львів і коли?
2. Як називався наш край за княжих часів?
3. Від якого міста пішла його пізніша назва?
4. Де і коли надруковано першу книжку церковно-славянською мовою?
5. За кілька літ буде святкувати наш нарід тисячліття свого хрещення?
6. Під яким містом знаходиться могила, що в ній поховано Волю України?
7. Хто був першим основником „Просвіти“?

Загадочні візитівки.

(Уложив Роман Бандурак).

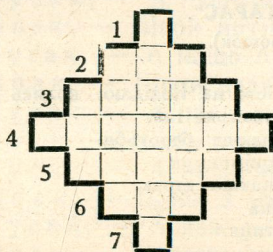
Мирон Як

Роман Го

Хто є ті два добродії?

Магічний орнамент.

(Уложив Роман Бандурак)

1. Співзвук гортанный.
2. Прилад до ловлі риб.
3. Імя апостола.
4. Шевченкова поема.
5. Білий хліб.
6. Сестра дня.
7. Заіменник особовий.

Льоготом.

(Подав Т. Дмитренко).

Цілість — молоді прикмета,
Про яку пісні складає
Та чарівно їх співає
Муза народу й поета.

Лиши-ж букву початкову
З чарівного сього зводу,
А дістанеш тоді слово,
Що означає породу.

А не приймеш у громаду
Кінцевого члена збору,
Дістаєш хоґвацькі гори
Вапнякового укладу.

Від Адміністрації.

Просимо всіх передплатників надсилати передплати на сей рік, бо видавництво мусить поробити закупи паперу на друк газетки на біжучий рік, а папір тепер дорожє.

Дуже багато осіб залягає з належностями ще за „Молоду Україну“ з років 1923—1926. Прохаємо всіх цих довжників о вирівнання сих залеглостий.

При зміні адрес належить подавати, поруч нової адреси — також попередну стару адресу. За зміну адреси платиться 1 зол.

Допис із Хітара.

Дня 19 січня ц. р. устроїли ми в Хітарі (село в Скільщині) »Вечір книжки«. По деклямаціях і співах — відбулася сценічна вистава картини »Серед ангелів«. Цей »Вечір« відбувся при допоміг нашої пані учительки, яка нас підготовляла до деклямацій та до сценічної вистави. Весь дохід з вистави обернено на передплату »Світа Дитини«, який приходить до нашої школи, та на нові книжечки для нашої шкільної бібліотеки.

Здоровимо »Світика« і всіх тих панів і пань, що пишуть для нас такі гарні вершики, казочки, та забави — дуже сердешно і просимо, щоби газетка приходила до нас частійше, а не раз на місяць.

Іван Прохват, Василь Билень, Василь Матвіїв, Сафта Петрович, Денис Матвіїв, Іван Билень, Палагна Ковалів, Гафійка Сеньович, Олена Билень, Анна Оришак, Василь, Іван Гирчан.

Хітар, дня 21 січня 1929.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 26 січня с. р. заснув у Бозі — по короткій, тяжкій недузі — молоденький читач і великий приятель „Світика“ — Ігор-Роман, найлюбезніший, одинокий син о. Клима і Меланії Грушкевичів, Одинокую і найбільшою його розривкою останніх двох літ, — було читання „Світа Дитини“ і багато інших книжечок тогож видавництва. Полишив значну свою бібліотечку, хоч як її любив, полишив на все і по-линув в незнаний, кращий світ, до Господа Бога. Любі Діточки і Читачі „Світика“! Скоро прочитаєте сю сумну згадку, даруйте своєму незнайомому приятелеви і товаришеви, який перенісся до вічності — одно „Отче Наш“ і одно „Богородице Діво“. — Просяь Вас про це і згори дякують Вам за той даруночок

опечалені горем родичі.

В Гвіздци, дня 18 лютого 1929.

Родичі!

Передплачуйте!

Учителі!

„СВІТ ДИТИНИ“

ілюстрований журнал для дітей,
що виходить раз у місяць о обемі 2 арк. друку, книж-
кового формату, під редакцією Михайла Таранька.

Умови передплати на рік 1929:

квартально	3 зл.
піврічно	6 зл.
річно	12 зл.

Для Америки і Канади 1½ долара річно.
Для Закарпатської України 50 кор. річно.

Адреса Редакції й Адміністрації:

ЛВІВ, ул. Зіморовича, ч. 3.

О п о в і с т к а.

ХТО МАЄ „ДЗВІНОК“ — журнал для молоді, що виходив до війни у Львові, накладом Укр. Тов. Педагогічного? Підписаний потребує до комплекту слідуючих річників: 1, 2, 3, 4, 12, 15, 17 і 19.

Річники мусять бути комплетні т. зн. не може в них нічого бракувати, а при тім неподерті та непоплямлені. Хто має один із вичислених річників або всі вісім і бажає їх продати — то зволить подати мені услівя купна їх, подаючи точно ціну в америк. доларах кожного з окрема чи всіх гуртом — на таку адресу:

Михайло Кумка.

582 Burrows Ave, WINNIPEG Man.
Canada.

В и к а з

цих „старих“ передплатників, що приєднали на рік 1929, одного „нового“ передплатника „Світа Дитини“:

7. Нестор Ріпецький зі Сокаля.

Хай живе слідуючий(а)!

Ж Е Р Т В И:

На пресовий фонд „Світа Дитини“: Роман Кісь з Тростянця 2'00 зл.; Юрко Бичковський з Полісся 3'00; Юрчик Батюк з Висови 2'00 зл.; Леся Бризгунівна з Гуменного (Закарп. Україна) 10 кор. ч.; Славко Ліщота 5 зл.

Разом вложено: 12 зл. і 10 кор. ч.

На „Рідну Школу“: Славко Ліщота з Квятона к. Горлиць 5 зл.

○ ○ ○ Видає і за редакцію відповідає: **Михайло Таранько.** ○ ○ ○

Друкарня ОО. Василян у Жовкві.